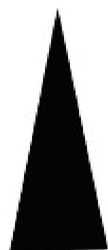
MIRCEA ŞERBĂNESCU

ULUITOAREA TRANSMIGRAŢIE



EDITURA TINERETULUI



MIRCEA ŞERBĂNESCU

uluitoarea transmigraţie



Desenul copertei: HENRY MAVRODIN

EDITURA TINERETULUI
1968

Uluitoarea transmigraţie

În iarba catifelată, dormea ca într-un pat moale, aromat, un bărbat îmbrăcat într-un smoching, cu piepţii scrobiţi, ieşiţi şi mototoliţi, dar cu o atât de mare fericire pe faţă, încât inspira mai degrabă simpatie, deşi se comporta ca un vagabond. Lumina tare a răsăritului îi gâdilă pleoapele. Se trezi pe încetul, deschizând ochii mirat şi parcă nu prea că tavanul de smarald, care-l făcuse să se gândească în prima clipă la prelungirea vreunui vis mirific, nu era altceva decât un cer întins şi adânc, lipsit de orice nor. Părea o imensă cupolă luminoasă, sprijinită pe masive colonade de verdeaţă.

Îl înconjura o vegetaţie luxuriantă, care purifica şi parfuma aerul şi aşa curat şi răcoros ca o apă de izvor. Dându-se pe o rână, bărbatul se uită curios în jur. Vegetaţia abundentă era tunsă cu rafinament în forme geometrice perfecte. Ciudăţenia venea de acolo că toate liniile, unghiurile, romburile, cercurile, deşi păreau perfecte, manifestau tendinţa de a evada într-o stranie asimetrie, de un efect estetic de mare rafinament.

Cântau păsări nevăzute. Bărbatul se întinse ca unul care se simte bine, prea bine chiar, cu inima uşoară şi veselă. Apoi, ca să admire mai deplin ceea ce i se părea demn de a fi admirat în jur, el se săltă în capul oaselor, gândindu-se amuzat că se află, nici mai mult, nici mai puţin, decât pe o carte poştală din cele frumos colorate, optimiste, gingaşe, pe care le trimiţi cuiva ca să-i faci o plăcere mare cu o atenţie mică. „Pun pariu pe-o damigeană de Porto, gândi el bine dispus, dacă unii s-ar bucura de

atare atenţie din partea mea! Oricât de grozave ar fi culorile ! Dimpotrivă, li s-ar face părul măciucă, presupunând că au păr, dacă ar şti că mă gândesc măcar cât negru sub unghie la ei. He, he, he, râse apoi, dispus să pună totul pe seama banchetului din ajun, mi se pare că sunt bine rămas de aseară. Am supt cam mult. Dar nu-mi pare rău. Am dormit ca în puf şi acum nu mi-ar rămâne altceva de făcut decât să-mi caut maşina şi să mă întorc în arenă. Bătălia continuă, domnii mei, aşa cum am anunţat aseară în discursul meu, care astăzi face, desigur, înconjurul Pământului. Lumea noastră va învinge. Aceasta este convingerea şi lupta mea de principiu. E un moment istoric ! Şi tocmai de aceea ia s-o iau din loc. Nu pot pierde vreme preţioasă în aventuri rustice. Unde mi-o fi automobilul ?“

Îşi roti ochii ca să descopere în vegetaţia luxuriantă admirabilul său „Lincoln". Nici urmă şi nici un semn. Probabil că şoseaua era destul de departe, pentru că, în afară de trilurile dulci, nu se auzea nici un zgomot de civilizaţie : nu cârâiau motoarele şi nu strigau răguşit sau vesel claxoanele tuturor mărcilor de automobil din lume. În schimb avu plăcerea să observe pe cineva trecând prin apropiere. Pesemne că, dincolo de linia dreaptă a gardului viu peste care nu-i vedea decât capul plutind lin, se afla o alee.

— Alo ! strigă după el, bucuros că are pe cine să întrebe încotro e şoseaua şi astfel să facă economie de timp.

Celălalt făcu câţiva paşi, din dosul gardului viu şi veni spre el. Un exemplar extrem de reuşit: pe chip amprenta nobleţei, în ţinută a distincţiei, plus o supleţe sportivă admirabilă. Îmbrăcămintea... Ce îmbrăcăminte

neobişnuită ! Şi ce siluetă, dumnezeule ! remarcă omul din iarbă intrigat. Pare un sportiv excentric combinat cu un om de lume de înaltă clasă ! Ca să vezi că se poate şi aşa !

— Pun pariu pe o damigeană de Porto, îi strigă de departe cu bonomie, că ştii cine sunt şi că n-o să avem discuţii că ţi-am încălcat domeniul. E aşa de bine la dumneata ! O mare plăcere. Ca în sânul lui Avram. Hai, hai, nu mai face capul ăsta de năuc. Mi se pare că m-ai recunoscut ! Ei, da, aşa e ! Sunt chiar eu şi m-ai văzut astă-noapte la tele. A fost un triumf. Straşnic, nu ? Ce zici, lovitură mare, de maestru... Cu cine am plăcerea ?

Ca să se ridice în picioare pentru a asigura prezentării condiţii normale, îşi răsuci corpul, întinzându-şi pantalonii pe rotunjimile posterioare ale trupului rotofei, trecând la poziţia verticală printr-un intermediu dizgraţios propriu patrupedelor.

Când izbuti să se îndrepte, zadarnic mai întinse braţul în direcţia în care se aflase cu o secundă înainte celălalt. Nici urmă de el. Îl strigă şi-l căută, Ei, drăcie ! Dar unde ai dispărut, domnule ? Unde te-ai vârât. Alo, domnule ! Iubite domn! Şmechere. Ne jucăm de-a v-aţi ascunselea ? Nu-mi arde. Încotro trebuie s-o iau ca să-mi găsesc automobilul ?

Bâjbâia inutil prin acel labirint de verdeaţă care nu-l scotea nicăieri. Era furios pe proprietarul domeniului, care-l trata astfel, după ce aflase cu cine are de-a face. Unde dracu să fi dispărut ? Şi cum aşa de repede ? Că doar n-o fi zburat în cer ! Cerul era, în definitiv, la fel de albastru şi adânc, netulburat de vreun nor, întocmai ca adineauri. Atunci să fi visat că venea cineva spre el ? Să fi fost o vedenie ? O iluzie ? Când doar îi fusese alături, aproape să-l atingă cu mâna ? !

Îşi aminti în detalii costumul format din obiecte uşoare şi comode, care semănau cu cele obişnuite, dar aveau o linie de eleganţă cum nu mai văzuse, relevând aceeaşi asimetrie ca şi măiastră sculptură în verdeaţa din jur. Pe o sticlă de Ponto ! monologă el, hotărând că nu avea altceva mai bun de făcut decât să urmeze aleea pe care aproximativ o urmase şi necunoscutul dispărut ca prin farmec. Orice drum duce undeva. Asta nu se poate să nu ducă la şosea. Acolo trebuia să-i fie şi automobilul... Drace, m-am cam întrecut totuşi astă-noapte. Nu cu discursul! Discursul a fost formidabil! M-am întrecut la pahare, ce să-i faci ! Firea optimistă îl ajuta să nu despereze, deşi situaţia începuse să i se pară mai mult decât neplăcută. Încotro s-ar fi îndreptat, nici urmă de şosea sau de maşină. Pe unde s-o mai apuce ? La stânga ? La dreapta ? Pe aici. Ba nu, pe dincoace. Poate că ar fi mai bine dacă ar lua-o pe... Pe unde dracu o fi şoseaua ?

Avea impresia ,că, în loc să iasă din jungla aceasta tăiată în forme estetice, se lăsa înghiţit din ce în ce mai mult de ea. Simţi că se sufocă. Încercă să refacă seara precedentă ca să-şi poată da seama unde ajunsese şi pe ce drum e mai bine s-o apuce. Pornise clătinându-se de la locul de onoare al banchetului, dintre smochingurile, plastroanele, decolteurile, burţile şi cheliile celebre ale lumii, dintre averile şi gurile de aur care-l făcuseră exponentul lor politic într-o luptă acerbă pe care o descrisese în discursul său, când fioros, când jovial, când ironic până la muşcător, dar rostind întotdeauna chiar şi cele mai grozave fraze cu un zâmbet şugubăţ, de parcă spunea glume la gura sobei. Îşi putea imagina titlurile din ziare şi vocile crainicilor pronunţând cuvântul „fierbinte",

caracteristic pentru tot ce făcuse şi spusese : A fost fierbinte de la început până la sfârşit! Un discurs fierbinte ! O personalitate fierbinte !

Se urcase pe urmă în maşină. Pusese mâna pe butoane şi pe pârghii de parcă se pregătea să conducă lumea. Farurile pătrunseseră violent şi adânc în noaptea dinaintea lui. Apăsase acceleratorul până la refuz. Un zvâcnet şi apoi o plutire lină. Râsese : făcuse atâtea pariuri pe sticle de Porto, încât se cam cunoştea. Dar era învingător. Acesta era principalul. Automobilul lui zbura ca un vultur, despicând aerul care vâjâia în vârtejuri furioase deasupra capului său. Da, îşi amintea bine, lăsase jos capota că să simtă mai intim goana aceasta a gloriei încununate. Farurile îi luminau în faţă un viitor strălucit, spre care plutea euforic, cuprins de un simţământ de plenitudine, pentru nimic în lume potrivit cu vitezele mici. Goana îl îmbăta cu alte potenţe decât vinul de Porto. Ce bine i-ar fi părul să zboare cu adevărat! Apăsase din nou acceleratorul. Vuietul aerului învârtejit abia că-l întărâtase. Ar fi luat-o spre stele. Da, spre stele. Cu marile viteze laie epocii !

A fost un drum fierbinte ! Demn de el. Asfaltul urla dedesubt. Panglica neagră a şoselei îl chema, aşternându-i-se mereu în faţă, supusă şi languroasă : mai departe, mai departe, mai departe, şi mai iute, mai iute, ce dracu !





Ah, iată, în sfârşit, şi oameni! Vin spre el pe alee. Zoriţi; un mic grup de trei, mai mult băieţi cu alură sportivă, îmbrăcaţi în acelaşi stil ca şi celălalt, cel dispărut adineauri în chip aşa de neaşteptat. Fie ei şi tinerei, şi sportivi, numai să fie !

Poate că era o colonie de maniaci. S-au mai văzut dintr-astea.

— Hei, băieţaşi! încoace, dragii mei. De când caut pe cineva cu care să schimb o vorbă în dimineaţa asta splendidă. Văd pe feţişoarele voastre drăgălaşe că m-aţi recunoscut. Nu se poate să nu fi avut aseară deschis televizorul şi să nu mă fi remarcat, pentru că cine mă vede o dată nu mă mai uită niciodată ! Am impresia că acum se potriveşte mai bine decât oricând această deviză a mea ; vă citesc pe faţă întreaga admiraţie. Hai noroc, băieţi ! Şi reluă imediat, fixându-şi atenţia pe unul dintre ei : Alo, băiatule, adineauri parcă ne-am mai văzut o dată, unde şi cum ai dispărut, că parcă mi-ai zburat din palmă ca o foiţă, sau ca un fluture ? !

Şi dacă ar fi putut bănui cât de aproape de adevăr era! Deocamdată, însă îl intriga aerul de oameni care nu înţeleg o iotă, manifestă mai cu seamă la primii doi. Cel de-al treilea părea mai frecat cu lumea, îl privea de-a dreptul, clipind ca unul care înţelege şi e interesat de tot ce auzea. Îşi îndreptă spre aceasta atenţia. Avea o ţinută dreaptă şi o îndrăzneală a inteligenţei care-i făcea ochii deosebit de atenţi şi de tăioşi. Îl intimida oarecum. Totuşi, îi întinse mâna. Celălalt nu i-o primi. Fața lui era mai fină decât a celorlalţi — deşi toţi aveau trăsături moi, frumoase, ochi expresivi şi guri proaspete de fiinţe sănătoase. Acesta, cel de-al treilea, îi făcu un gest prin care motivă de ce nu-i întinsese mâna : ţinea cu atenţie o cutie neagră cu câteva clape mici, albe, ca nişte gămălii de chibrituri. O ţinea orientată spre el.

— Bine, bine, înţeleg, recunoscu omul, şi nu mă supăr. Că dacă m-aş supăra eu...

Pe când rostea aceste cuvinte, faţa celuilalt se lumină Întorcându-se spre ceilalţi le şopti ceva.

Asta nu-i conveni.

— Domnule, rosti el grav, am acceptat să nu-mi întinzi mâna, deşi aceasta putea fi jignitor şi pentru cineva mai puţin important ca mine. Vă rog să-mi spuneţi cu cine am onoarea ? Trebui să spună de-a dreptul ce voia, pentru că celălalt părea să nu înţeleagă subtilitatea politeții. Cum te cheamă, domnule ?

— Numele meu e Scalan, rosti necunoscutul cu un zâmbet amuzat. Aceştia sunt fraţii mei.

— Precum mi-am şi închipuit! Totuşi, nu mă pot dumiri dacă m-aţi recunoscut sau nu. Doar n-am picat din cer. Voi n-aveţi radio şi televizor ? Nu vă ocupaţi cu nimic altceva decât cu sportul ? Da, da, aşa e, degeaba faceţi figurile astea inocente de fecioare. Toate posturile din lume s-au grăbit să-mi difuzeze cuvântarea de aseară. A fost fierbinte! Pun pariu că m-aţi ascultat, dar nu vă vine să credeţi că aş fi chiar eu. Dacă m-aţi ascultat, e clar, nu ? Vom mătura tot ce ne stă împotrivă, sau va încerca să ne stea, ca să putem merge înainte... Dragul meu Scalan, de ce nu mă asculţi ? Ce ţi-ai găsit să şuşoteşti acolo cu fraţii dumitale ? Când vorbesc eu toată lumea cealaltă tace.

— Vorbeşte cât pofteşti, îi răspunse râzând uşurel Scalan, şi iar şuşoti către fraţii săi.

— Atâta vreme cât gura mea macină cuvinte, celelalte mori trebuie să stea ferecate, m-ai auzit, Scalan ? Mi se spune Gură-de-aur. Încetează când îţi spun !

— Nu pot.

— De ce ?

— Sunt curioşi să ştie ce spui şi... le traduc.

— Le traduci ? Scalan, îţi baţi joc de mine. Doar nu sunteţi papuaşi.

— Papu... încercă să-l imite unul dintre tinerei, dar, fiindcă nu reuşi, se apucă să râdă ca un nevârstnic ce era.

— De ce râde ? Ce l-a apucat ? Ce v-a apucat pe toţi acum ? E adevărat că limbajul meu e direct şi popular. Asta e cheia succesului unui orator. Să se adreseze pe şleau celor mulţi şi să se adapteze cerinţelor lor. Dacă te afli între oameni care ştiu să înjure, trebuie să înjuri încă o dată pe-atât cât ei, dacă te duci între bătăuşi trebuie să te baţi încă o dată pe-atât cât ei. Şi tot aşa, dacă te duci între oameni mieroşi şi culţi, trebuie să fi încă o dată pe-atât de mieros şi de cult. Pun pariu pe o sticlă de Porto, că, dacă mi se face mie părul măciucă, e vai de voi ! Cunosc la perfecţie boxul şi bine jiu-jitsul.

Cei doi tineri fără minte se prăpădeau de râs.

— Ce au, Scalan, de ce râd ?

— Eşti un actor excelent. Le placi. Altul mai bun n-au văzut. Ai haz când imiţi oameni din altă vreme.

— Ai început şi tu, Scalan ? Ia ascultă, nu mă luaţi în balon !

— Ba-lon, ba-lon, repetau înveseliţi din ce în ce mai mult cei doi fraţi ai lui Scalan, pe când acesta se mulţumea doar să zâmbească înţelegător.

Nu înceta să şuşotească în urechile celor mai tineri, care se distrau cu o neruşinare obraznică, nemaipomenită. În acelaşi timp, bărbatul rătăcit pe acest domeniu ciudat îşi făcu socoteala că ceva suna cam straniu în gura lui Scalan, tot aşa precum limba pe care o vorbea el avea o patină academică, artificioasă, asemănându-se din multe puncte de vedere cu rezonanţa şi felul de pronunţie a limbii latine

învăţată în marile colegii.

Se bănui într-un ospiciu şi-şi făcu socoteala că dacă îşi va pune în mişcare pumnii de oţel îi va risipi pe toţi trei ca pe nişte popice. Rămăsese doar o chestiune de secunde ca să se repeadă, însă tocmai atunci, în acea frântură de secundă cât îşi cântări şansele, asupra lui se abătu o umbră uriaşă, ca şi când cerul limpede s-ar fi întunecat din senin.

Instinctiv îşi feri capul cu braţele puse pavăză deasupra lui. Dar lovitura, sau trăsnetul de care se temu nu veni. Făcu totuşi un salt în lături, aşteptând atacul neprevăzut, încleştat, cu berbecele pumnilor gata să lovească năprasnic.

Umbra aceea, grozavă trecu lin, ca un nor.

Cei trei sportivi priveau cerul fără să-i dea atenţie.

Îi imită şi văzu o cometă care luneca în spaţiul sideral, fără să fie o cometă aşa cum ştia el, căci nu venea spre Pământ, ci se ridica în înălţime.

— Ce e asta ? Întrebă el, încercând să-şi revină, pentru că umbra se transformase într-o dungă de lumină şi apoi într-un peştişor care înota spre spaţiile siderale verzi şi străvezii ca un acvariu.

Până să-i răspundă Scalan, cerul se făcu din nou curat ca o batistă de mătase.

Scalan răspunse simplu:

— Cursa Pământ-Lună.

— Pământ-Lună ? repetă celălalt fără să-şi dea seama, în ce scop ?

— Schimbul de muncitori ai uzinei selenare.

— Unde mă aflu ? Ce vreţi de la mine ? Nu v-am făcut nimic. M-am rătăcit aici. Unde-i şoseaua ? Vreau să-mi caut automobilul. Unde-s doctorii voştri ? Ajutor ! Ajutor !

Începuse să se retragă prevăzător şi să strige fără nici un rost, căci nimeni nu se apropiase de el, fie chiar şi cu intenţie paşnică. Un om ca ei nu putea avea halucinaţii ziua în amiaza mare, dar într-o încurcătură stupidă putea intra oricând. Îl întrebă pe Scalan cu blândeţe :

— Cine eşti tu ?

— Scalan, veni liniştit răspunsul.

— Unde m-aţi adus ? M-aţi răpit, nu-i aşa ? Eraţi ascunşi în maşina mea. Aţi profitat de ocazie că eram beat. Pe o sticlă de Porto, că m-aţi răpit. Acum îmi dau seama : m-aţi lăsat să mân nebuneşte şi mi-aţi dat la cap. O, îmi aduc bine aminte de lovitură. A fost grozavă. Lovitură de maestru. Mi-am pierdut imediat cunoştinţa, altfel aţi fi avut de furcă cu pumnii mei...

— Dar tu cine eşti ? Întrebă Scalan, pentru prima dată ieşindu-şi, sau părând să-şi iasă, din calmul său imperturbabil.

— Încetaţi cu prostiile. Farsa s-a terminat. Vreau să mă întorc acasă. Vreau la maşina mea. Ştiu că îţi stă în puteri s-o faci. Plătesc oricât. Răscumpărare sau termen de recunoştinţă, cum vrei ; cu bani gheaţă sau cu un cec, numai dă-mi posibilitatea să ies din situaţia asta tâmpită şi să mă întorc acasă...





Se trezi într-un pat larg, moale, într-o cameră cufundată în umbră. Judecând după culoarea fumurie a ferestrei vaste, amurgea. Se vedea pe fondul închis un glob de foc pâlpâind ca o flacără de brichetă. Soarele. Apunând, desigur, dar într-o ambianţă odihnitoare, aşa cum nu mai văzuse de când se ştia, deşi avusese prilejul să-şi

cheltuiască banii în cele mai pitoreşti colţuri ale globului pământesc.

O lumină scăzută, radiată în irizări fosforescente de fereastra lată şi înaltă, depunea toate eforturile ca să-i adoarmă amintirile tulburi pe care aproape le uitase, produse, desigur, de starea lui de mahmureală, care mai stăruia şi acum. Totuşi, putea privi limpede în jur; era într-o cameră, spaţioasă, mobilată foarte simplu. În afară de patul jos şi larg ca o barcă, mai comod decât tot ce-şi imaginase vreodată ca loc de dormit, se mai aflau : o masă rotundă, vastă, care oglindea poetic în luciul tăbliei fără cusur o viază plină de flori şi care era înconjurată de trei fotolii încăpătoare şi ademenitoare. Un aer răcoros şi parfumat putea fi respirat cu plăcere, ca pe vremea tinereţii, când nimic nu-i îngroşa căile respiratorii.

Ambianţa ar fi fost cu totul liniştitoare dacă n-ar fi descoperit — nu ştia nici el în ce fel anume — aceeaşi tendinţă spre asimetrie, care-l mai izbise în ziua aceea de câteva ori. Înclinat s-o pună pe seama beţiei, acum tresări atins neplăcut. Nu era într-o casă obişnuită de prieteni, ci pe teren duşman. Pe acelaşi teren duşman ca şi mai înainte. Trezindu-i-se instinctul de conservare, se ridică de pe pat, cântărind obiectele din jur cu care s-ar fi putut apăra în caz de atac. Pentru orice eventualitate eliberă masa de vaza cu flori.

Primii paşi îi făcu clătinându-se. Era sleit de puteri, îşi dădu seama că nu mai putea de foame. Picioarele abia îl ţineau. Se trânti pe fotoliu, lăsându-se pradă comodităţii lui voluptuoase, care nu provenea de la cine ştie ce sistem de arcuri necunoscute; ca şi patul din care abia se sculase transmitea o senzaţie armonioasă de odihnă, ca şi când

trupul relaxat nu apăsa decât foarte lin suprafaţa cu care intra în contact. Cu odihna era în ordine. Acum haleala. Că-i era o foame !... În aceeaşi clipă, îl făcu atent o tuse uşoară. Sări din fotoliu, apucă masa cu amândouă mâinile şi o ridică în faţă ca pe un scut. Scalan intrase în cameră pe nesimţite şi acum îl privea mirat, fără să renunţe la micul lui zâmbet politicos şi amuzat.

— Uite drăcie ! zise cel care voia să se apere, aruncând masa în sus şi prinzând-o cu uşurinţă ca pe un fulg ; apoi o ţinu într-o mână numai şi o învârti chiar pe un deget, pe degetul cel mic.

— Bună dimineaţa ! i se adresă Scalan ca unui copil, şi încă o dată îi remarcă nu numai cuvintele alese, ci şi intonaţia cu rezonanţe melodioase.

— E dimineaţă pe dracu! Nu vezi că se înserează ?

În vreme ce omul încerca şi celelalte obiecte ca să vadă dacă sunt uşoare sau nu — şi toate erau la fel de uşoare ca şi masa — Scalan se apropie de capul patului şi apăsă un buton abia vizibil. Apele violet-albastre ale ferestrei se topiră încetişor, parcă sugându-se în toate direcţiile, dispărând în ramele ferestrei. Lumina soarelui pătrunse crudă, bogată, parfumată ca mierea.

O nouă apăsare de buton şi fâlfâiri negre se zbătură în colţurile vastei ferestre ; era ca un joc uimitor de meduze ce cuprindeau pe încetul toată suprafaţa netedă şi strălucitoare a geamurilor. În curând fereastra fu neagră ca un adânc de noapte.

— Lasă vrăjitoriile, Scalan! îi strigă exasperat omul. Fă lumină. Parcă eu nu-mi dau seama că patul şi fotoliile tale sunt cam trăsnite ? !...

— Ah, despre *asta* e vorba ! Deocamdată un

experiment ; căutăm să scutim corpul omenesc de continua prezenţă a gravitaţiei. Măcar când doarme sau când se odihneşte... Îi creăm în pat sau în fotoliu o apăsare mai uşoară, o presiune scăzută.

Scalan dădea semne că ar fi vrut să explice mai pe larg sistemul, aşa fac oamenii pasionaţi atunci când e vorba de rezultatele propriilor lor căutări, dar celălalt îl întrerupse fără menajamente :

— Destul şi prea destul cu dintr-astea! Mai bine mi-ai da de mâncare. Mi-e o foame de lup. Bănuiesc că de ieri dorm într-una. Dă-mi repede să îmbuc ceva, ce dracu ! Nu vezi cum mă perpelesc ?

— Un moment să mai ai răbdare. Ne-am gândit şi noi la asta.

După câteva secunde numai, uşa se deschise ca să facă loc unei femei tinere, cu o tavă încărcată în mâini. Era frumoasă, cu ovalul feţei curat, rumen, dominat de o pereche de ochi strălucitori, jucăuşi. Părea tare copilăroasă, cum îi arunca priviri furişe, deşi se făcea că îl ignoră.

Mâncarea nu părea cine ştie ce abundentă, ceea ce îl făcu pe bărbatul flămând să clatine capul a dezamăgire.

Totuşi, după ce îşi umplu gura, amintindu-şi de femeiuşcă aceea drăguţă, întrebă pe Scalan :

— Cine-i fetişcana ?

— O soră de-a mea. Mai în vârstă. Nu e chiar aşa de fetişcană.

— Apropo, Scalan, câţi ani ai ?

— Cincizeci şi opt !

Înecându-se şi tuşind, omul de la masă îl privi cu ochii injectaţi pe zâmbitorul Scalan, gata să-l pocnească în nas cu o directă cum ştia el că s-ar fi cuvenit faţă de asemenea

bătaie de joc. Se răsti la el, propunându-i să înceteze bătaia de joc, farsa, schingiuirea asta morală sau ce dracu va fi fost ! Până când ! ?

Fără să-şi iasă din calmul său, Scalan îl asigură că nu-i spusese decât adevărul adevărat.

— Şi ea e mai bătrână ca tine ? De data aceasta întrebarea nu mai era agresivă ; omul decisese să ia totul aşa cum e şi să nu se mai mire de nimic. Dimpotrivă, îşi regăsi râsul său bonom ca să comenteze mai departe : Straşnic se ţine babeta ! Credeam că-ţi place să ţii servante tinere.

De o vreme Scalan îl urmărea consultând necontenit un aparat mic, negru, care clipea din când în când cu un ochişor roşu. La ultimul cuvânt al celuilalt, el clătină capul în sens negativ.

— Ce-i aia ? Îl întrebă celălalt ştergându-şi gura cu un şerveţel.

— E dicţionarul meu. Indică : „Termen necunoscut”.

Era imposibil să-l poţi înţelege pe Scalan, aşa că omul nu mai făcu nici un efort, ci se răsturnă sătul pe fotoliu şi ceru lejer o ţigară. Dar una de foi, aromată, dacă se poate. Nu folosi cuvântul ţigară, ci marca de trabuc pe care o prefera.

Micul aparat clipi nedumerit.

Scalan ridică neputincios din umeri.

— Termen necunoscut.

— Ce e necunoscut aici ? Vrei să zici că n-ai auzit niciodată de (şi numi din nou marca preferată a ţigărilor sale de foi) ? Aparatul aprinse iarăşi beculeţul roşu. Iar umbli cu drăcia aia, Scalan ? Ia-o din faţa mea, dacă nu vrei să ţi-o fac zob.

— Termen necunoscut, observă calm Scalan.

— Care ?

— „Drăcie”.

— Să te ia dracu !

— Termen necunoscut ! Şi, te rog, spuse Scalan liniştit, dar hotărât, nu mai folosi asemenea emisie vocală ; dicţionarul meu e prea sensibil pentru vibraţii de o asemenea violenţă, pe care noi n-o cunoaştem.

— Vreau o ţigară ! gemu bărbatul în smoking mototolit.





Ţigara de foi pe care o găsi rătăcită în buzunarul vestei îl înveseli, ca şi când l-ar fi întors din nou într-o realitate familiară, dragă, mai dragă acum decât oricând. Îi muşcă vârful cu vădită satisfacţie, scuipă fără jenă pe jos şi aşteptă foc. Scalan îl privea fără expresie.

— Ce mai aştepţi ? Dă-mi foc.

— Cum să-ţi dau foc ? se miră la culme celălalt, consultându-şi dicţionarul, care însă nu reacţionă. Clătinând din cap, Scalan adăugă : Nu înţeleg cum să-ţi *dau foc!?*

— Nu mie, băiatule, ăsteia ! Şi-i arătă din ochi ţigara. Hai mai repede, că mor după un fum.

Urmă un episod agitat, decurgând din faptul că Scalan nu cunoştea chibriturile, brichetele, aprinzătoarele electrice şi toate celelalte de acelaşi gen. Reieşea că nu se făcea focul nicăieri la el în casă şi nici nu aveau nevoie de aşa ceva, din moment ce totul se producea automat — încălzirea, iluminatul şi toate celelalte comodităţi, dintre care bărbatul cu trabuc cunoscuse doar una: transformările miraculoase ale geamurilor. Cu chiu cu vai găsiră, în bucătărie, care arăta ca un complicat laborator alb cu

aparate necunoscute, posibilitatea să aprindă ţigara la un reşou de o formă ciudată şi cu o întrebuinţare misterioasă. Cu ocazia aceasta, ţinând ţigara neaprinsă între dinţi, omul lăudă arta culinară a casei Scalan. „Excelentă!“ repetă ei de mai multe ori, deşi era de părere că pentru obişnuinţele lui cantitatea de mâncare care se servea la o masă era destul de redusă.

—Dacă mai ţi-e foame... începu îngrijorat Scalan, dar primi atâtea asigurări contrare, încât se linişti din nou.

Omul lăudă apoi gustul mâncării.

—Babeta găteşte ? Întrebă după aceea, trăgând, în sfârşit, primul fum de ţigară în piept, adânc, cu sete.

Puterea fumului îl făcu însă pe Scalan să se înece, să tuşească violent, să caute cu gura deschisă aerul; dădu fuga afară, în aer liber, dar trebui să treacă un timp ca să depăşească acea criză de respiraţie pe care i-o provocase ţigara de foi a musafirului său.

—Ciudaţi oameni sunteţi voi, zise aceasta; delicatesa asta e pentru voi „termen necunoscut" — asta-i bună ! Păi ce-ai să te faci, Scalan, dacă am să-ţi cer şi un păhărel de băuturică ? Tot cuvânt necunoscut ? Scalan se ţinea la distanţă de obiectul negru, care fumega ameninţător, producând însă oaspetelui său neaşteptat o deosebită plăcere. Cine sunteţi voi, Scalan ? tocmai îl întreba acesta. La început mi se părea că am nimerit la un ospiciu...

—Termen necunoscut, semnaliză aparatul.

—Vin ! exclamă atunci omul cu trabuc, dar aparatul nu semnaliză cuvânt necunoscut. Slavă Domnului! Măcar vinul să-l cunoaşteţi.

—Nu consumăm decât ceea ce ştim precis că slujeşte organismului...

Dar omul nu-l ascultă ; după ce mai trase un fum reveni la întrebarea care îl sâcâia:

— Apropo, Scalan, unde mă aflu totuşi ?

Faţa celui întrebat se mai înseninã, ceea ce însemna că terenul discuţiei îi devenise din nou favorabil. Răspunse :

— Suntem o staţiune de cercetări galactice. Dacă n-ai nimic împotrivă am putea merge până la locul nostru de muncă.

— Să mergem, Scalan, de ce nu ? Deşi n-am auzit în viaţa mea de un astfel de institut sau întreprindere, sau ce dracu veţi mai fi fiind şi voi.

O luară pe o alee, prin parcul care părea să nu aibă început şi sfârşit, dar oferind din loc în loc mari poiene pline de culoare şi lumină, având parcă misiunea să adune şi să expună cele mai frumoase lucruri din lume admiraţiei umane. Locul larg unde ieşiră nu se deosebea de altele de acest fel, decât doar prin prezenţa unor clădiri uriaşe, construite cu risipă de sticlă. Nu arătau să servească drept locuinţe, deşi, în imensitatea lor, aveau o cochetărie intimă care omului cu havană i se păru stranie.

De intrat, intrară în cea mai mică dintre aceste clădiri unde îl găsiră, într-o cameră puternic luminată, pe un bărbat asemănător întru totul lui Scalan, preocupat de un aparat pe care-l ţinea în mână şi pe care tremurau într-un neastâmpăr permanent nenumărate luminiţe, unele mai puternice, altele mai palide, dar lăsând toate impresia unor explozii minuscule de energie.

Scalan îl salută şi-i puse o întrebare cu vocea lui melodioasă din care celălalt, omul în smocking, nu înţelese nimic şi nici nu se strădui să-şi dea seama despre ce putea fi vorba, preocupat mai degrabă să privească în jur curios.

— Zborurile siderale, o veche preocupare a noastră, aproape o tradiţie cu rădăcini foarte adânci, ne ridică încă multe greutăţi. Ne cheamă galaxii noi, depărtate, dar ca să ajungem acolo nu sunt suficiente numai viteze de necrezut, ci şi o compensaţie prin ridicarea mediei de vârstă până la trei sute de ani, dacă nu mai mult. Altfel nu e posibil ca un călător să se poată duce într-un punct mai îndepărtat al Galaxiei şi să se întoarcă în aceeaşi viaţă pe Pământ.

—Tai piroane ! bombăni printre dinţii cu care strângea ţigara stinsă celălalt; ţigara răspândea în jur un miros respingător.

Cei doi cercetători ai spaţiului galactic discutară despre ea în silă, vreme în care ciudatul musafir al lui Scalan se scărpină după ceafă cu un autentic gest popular, pe care micul aparat al „termenilor necunoscuţi” poate că l-ar fi trecut tot la categoria necunoscutelor.

Scalan însă îi arătă sfera lucie pe care celălalt tocmai o studia.

—Sunt cercetări cu caracter biologic. Aparatul pe care-l vezi e o copie fidelă a unui creier uman. Luminiţele, care par a se juca după capricii necunoscute, nu s-ar putea distinge cu ochiul liber, dacă învelişul transparent nu le-ar mări considerabil. Se produc procese absolut identice cu cele din creierul nostru, în funcţie de acţiuni biologice pe care le comandăm noi înşine. Ne interesează asigurarea unui regim alimentar cât mai folositor corpului omenesc, în strictă legătură cu menţinerea vieţii pe o durată cât mai îndelungată şi pentru o activitate umană în cele mai vitrege condiţiuni.

Ignoranţa îl ajută pe musafirul lui Scalan să nu se tulbure prea tare. Se făcu din nou puţină zarvă până ce

reuşi să-şi aprindă iarăşi trabucul.

Pe când se întorceau, Scalan bătu pământul de sub el cu piciorul, dar cu o nuanţă de tandreţe şi de mândrie.

— Dedesubtul nostru e una dintre cele mai mari uzine energetice subterane. Sursele noastre de aprovizionare cu produse ale industriei extractive şi metalurgice sunt pe celelalte planete. Luna e o uriaşă uzină siderurgică. Tocmai de aceea Pământul a putut deveni o grădină.

— Tot încerc să-mi dau seama cine sunteţi şi nu reuşesc, dau greş în toate ipotezele mele, îl întrerupse omul care pufăia îngândurat, împuţinând aerul înconjurător. Cum să-ţi spun ? Am mereu impresia că tot ce-mi spui e logic şi simplu, şi aşa ar fi, dacă n-aş avea mereu senzaţia de asimetrie care mă copleşeşte când privesc în jur. Perfecţiunea voastră mă intrigă şi mă nelinişteşte. Cine sunteţi voi, totuşi?

Scalan nu înţelegea şi omul se explică întrebând în ce ţară, în ce loc al globului se aflau, ai cui erau ei de fapt şi aşa mai departe.

— Ţări, state, grupe de state şi mai ştiu eu ce în acest gen nu mai există de mult. Avem o singură casă : Pământul. Omul îşi smulse ţigara groasă dintre dinţi şi-şi clătină violent capul, pregătindu-se să spună ceva tare. Suntem cetăţeni ai Pământului! exclamă Scalan, pentru prima dată cu oarecare notă patetică în glas.

— Scalan, rosteşti nişte cuvinte de mă-nfiori ! Nu vreau să mă contrazic cu tine. Pentru mine n-ai decât să fi şi cetăţean al Universului!

— Există şi dintr-aceştia, suflă Scalan, dar celălalt nu-l lăsă să spună mai mult.

Din partea lui putea să fie orice !

—Mie însă, adăugă el decis, un singur lucru să-mi spui : unde e „Lincolnul“ meu ?

-— Cuvânt necunoscut, clipi roşu aparatul.

—Vreau acasă ! porunci calm omul cu trabuc, înnebunit de calmul lui Scalan şi de intervenţia nedorită a neobositului aparat.

—Foarte bine, rosti liniştit Scalan. Voi încerca şi aceasta.

Pe buzele lui se înfiripă un zâmbet, iar tonul spuse mai mult decât cuvintele, încât în celălalt renăscu speranţa.





— Acum va trebui să apeşi încet pe butonul din dreptul ficatului. L-ai găsit, aşa-i ? Stai, nu apăsa încă. Mai sunt necesare câteva explicaţii. Centura cuprinde un dispozitiv antigravitaţional de o anumită intensitate, care ne va asigura o înălţime de zbor de circa 100 metri altitudine. Ne vor împinge în direcţia dorită jeturile de aer comprimat, de al căror zgomot, deşi nu e cine ştie ce, să nu te sperii. Ca să coborâm, vom apăsa pe butonul din partea cealaltă, din dreptul splinei. E limpede totul ? Atunci, la drum !

În timp ce se înălţau lin în văzduh, omul în smocking îşi aduse aminte de dispariţia misterioasă a primului ins întâlnit pe acest neobişnuit domeniu de coşmar care-şi derula „au ralenti“ frumuseţile de dedesubt. „A zburat de lângă mine şi eu nu mi-am dat seama", cugeta el, simţindu-se redevenind cel de altădată, îndrăzneţ şi puternic, de neînfrânt, „cel fierbinte", după cum scriau gazetele despre el. E drept că dacă i-ar fi spus vreodată cineva că va ajunge să zboare, pur şi simplu, fără nici o aripă şi fără nici un motor, că va întâlni şi pe alţii făcând acelaşi lucru şi

salutându-se cu el ca pe bulevard, ar fi chemat numaidecât urgenţa şi cămaşa de forţă.

Zborul însă îi făcea bine.

Îl stimula să facă proiecte. Numai să ajungă acasă ! Îl va avea în puterea lui pe acest sărman cetăţean al Pământului şi de aceea îl privea lacom, hrăpăreţ, triumfător.

— Nu-i aşa, Scalan ? Te-aş putea face om sau, invers, neom, de tine depinde ! În degetul ăsta îmi stă să te ridic sau să te distrug, numai să ajung acasă. De ce zâmbeşti în felul acesta, Scalan ?

— Nu mai înţeleg nimic din ce-mi spui.

— Ha, ha, ha ! râse omul în smocking, preocupat însă de altceva : avea impresia că abia acum îşi relua şi îşi continua acea goană din noaptea victorioasă, când asigurase întreaga lume că nimic nu se va schimba pe Pământ fără încuviinţarea şi binecuvântarea lui !

— Îndată vom vedea o vâlvătaie de raze, ca atunci când răsare Soarele, explica neclintit de calm Scalan. E o clădire făcută în întregime din plastargent...

— Plastargent; cuvânt necunoscut ! replică vesel celălalt, încă râzând de plăcere. Vezi tu, Scalan, eu n-am nevoie de nici un aparat ca să-mi dau seama cu ce fel de cuvinte am de-a face.

Scalan îl făcu atent :

— Iată, ne apropiem.

În depărtare, din mijlocul unui vast ocean verde, un verde delicat şi uniform ca al unei ape încremenite sub aerul de smarald, împungea cerul cu suliţe de aur un fel de clopot întins, care părea, în adevăr, de sticlă şi argint. Jocul de raze era extraordinar, se schimba cu repeziciune ca într-un miraculos duel între Pământ şi Soare.

— Coborâm îndată, spuse Scalan.
— Unde m-ai dus, Scalan ?
— Acasă.

Omului nu-i venea să creadă privind cupola transparentă peste care tocmai zburau. Se aşteptase la un oraş uriaş, înţepând cerul vânăt cu blocuri turn şi acoperişuri ascuţite ; ce-i pregătise iarăşi vrăjitorul acesta de Scalan ? Iată-l tocmai coborând. Omul în smocking se pipăi la brâu, ştiind că trebuie să apese în partea dreaptă...





Ceea ce se petrecu, îndată ce păşiră pragul vastei clădiri cu cupolă, fu de-a dreptul de necrezut : pătrunseseră în altă lume, una care-i era familiară, într-un oraş cunoscut şi apropiat, un fel de cămin îndelung râvnit. Iată un Lincoln. Se apropie de el şi se aşeză la volan. Îl invită şi pe Scalan. Redevenea el cel adevărat şi puternic.

— Ah, ce bine mă simt acum ! exclamă el, după ce Scalan îi primi invitaţia, aşezându-se alături pe bancheta încăpătoare. Aici sunt ca şi peştele în apă. Maşina începuse să ruleze pe străzile oraşului. Uite lume, Scalan, lume ca mine, cu maşini ca ale mele ; uite poliţistul de la circulaţie. Pe o clădire scria mare „BURSA". O vezi ? Aici e terenul meu de luptă, unde câştig victorii cât zece generali la un loc. Locul ăsta nu poate fi preţuit nici cât un munte de aur. Nu există om pe lume care să nu fie legat, într-un fel sau altul, de această clădire, cu fire nevăzute, fireşte, dar mai trainice decât cele mai sigure odgoane de oţel. Ce spuneai tu ? Cetăţean al Pământului ? Plăsmuiri, băiatule ! Sărmane şi nefericit cetăţean al Pământului! De acum eşti al meu !

Îl irita zâmbetul liniştit, sigur de sine al lui Scalan.

— De ce zâmbeşti aşa ? Spune-mi.

— Văd că muzeul nostru îţi lasă o impresie covârșitoare !

— Ce muzeu, Scalan ? Aici e lumea mea. Uite oamenii străzile, poliţistul, o bancă... O vezi ce temeinic e înfundată în pământ cu fundaţiile ei de beton ? Dar de ce nu ne dă o dată plecarea poliţistul ăsta ? Scoţând capul pe geamul maşinii, omul de la volan strigă : Heii ! Dă-ne liber ! Timpul nostru e bani.

Poliţistul nu se mişca. Indica direcţia contrară, dar glasul alarmat nici nu-l făcuse măcar să tresară. Privind în jur, omul se pare că mai văzu şi alte semne neliniştitoare. Sări din automobil şi se apropie de unul dintre pietonii care aşteptau la intersecţie. Îl zgâlţâi. Trupul inert se înclină, rezemându-se de o vitrină. Se repezi la altul, apucându-l de reverele hainei, strigându-i :

— Hei, tu ! Trezeşte-te !

Faţa omului, deşi cu puţin deosebită de a celui viu, era imobilă şi lipsită de viaţă. Privirea îi era absolut goală, deşi ochii îi avea mari deschişi.

Dându-se un pas îndărăt, privind îngrozit în jur, omul în smocking se lovi de Scalan.

— Ce se întâmplă cu mine ? Ce-i asta ?

— Ţi-am spus doar că e un muzeu. Un muzeu pur şi simplu.

Nefericitul care se credea acasă, privi în jur cu o desperare aspră ca un frig.

— Cum se poate, bâigui el năuc, ca un oraş uriaş ca ăsta să încapă sub o cupolă ?

— E amenajat pe un principiu foarte bun : se înşurubează în pământ, derulând imaginile în aşa fel încât

lasă impresia unei plimbări fireşti printr-un oraş cum era el cu multă vreme în urmă.

Aşa şi era, cercetând mai atent şi uitându-se în jur mai grijuliu, omul văzu cerul departe şi bănui îndată că nici măcar nu era un cer adevărat, ci doar un decor de teatru.

— Scalan, dragul meu, murmură el, mă doare îngrozitor capul. Cred că înnebunesc. Adică, ce mai, sunt nebun de-a binelea. Nici nu mai văd bine. Te rog, dă-mi o mână de ajutor. Zăresc acolo o masă şi un om... un om vorbind... pare-se. Sau mi se năzare numai şi locul e gol... iar dacă e gol, atunci... atunci acolo e locui meu ! Şi sunt salvat! Credeai că m-ai dat gata cu vrăjitoriile tale de muzeu ? Dacă mi-am regăsit locul la masa aceea, cu tine s-a terminat, Scalan. Am să suflu ca Dumnezeu peste toate aceste figuri de ceară şi am să le învii ca la facerea lumii. Vor începe să se mişte, vor deveni o forţă, am să-i adun în jurul meu şi nu ştiu, zău, dacă am să-i pot împiedica să te sfâşie, deşi într-un fel am o slăbiciune pentru tine. Nu te temi, Scalan ?

— Nu. Nu mă tem.

— De ce te uiţi într-una la ceas ?

— Timpul...

— Ah, timpul ! Istoria ! Vorbe, Scalan. Teme-te, Scalan, nu de timp, ci de mine. De ce nu tremuri ? Nu simţi că m-am înfuriat şi că doar un fir subţire mă mai ţine ca să nu mă reped asupra ta să te fac pilaf ?

— Nu mă tem de nimeni ! spuse Scalan, privind din nou ceasul. Acum e timpul meu. Sunt cetăţean al Pământului în al o sută douăzeci şi treilea an al Erei Noi... Iar aici e un muzeu al unei trepte de civilizaţie, aşa cum avem pentru fiecare orânduire în parte.

—Fără gogoşi, Scalan ! Le-ai mai turnat. Mi se pare că faci abstracţie de mine. Pun pariu pe o sticlă de Porto că nu-ţi dai seama ce pot reprezenta eu. Cunosc foarte bine mecanismele lumii acesteia pe care voi credeţi că aţi îngheţat-o pentru totdeauna. Stai! Cum ar zice unii care se cred deştepţi ai dracului ? Că-i o lume condamnată de istorie ? Ai zis şi tu ceva asemănător, ceva cu istoria. Nu-mi mai amintesc, mi se cam învălmăşesc toate în creier acum. Până fac eu rânduială. În orice caz tot ce ştiu ca să lupt împotriva ta a reînviat o dată cu mine. Nu ţi-e teamă, Scalan ?

—N-ar fi mai bine să vizităm muzeul mai departe ?

—Nu. Locul meu e aici, în fruntea acestei mese, în realitate o mare putere la pătrat, care ţine în degetul cel mic soarta globului nostru terestru. Dă-mi voie să mă apropii. Bună seara, doamnelor şi domnilor.

Glasul îi răsună în pustiu, cu ecouri sinistre. Toţi cei de la masă rămâneau nemişcaţi pe vecie. Dar omul cu trabucul avea încredere în puterea şi în rostul lui pe lume, în acel moment al istoriei. Se aşeză în capul mesei şi începu să vorbească. Fu mai fierbinte ca oricând. Îşi folosi toate trucurile oratorice, fu fioros, jovial, ironic, şăgalnic, zâmbi şugubăţ şi spuse glume ca la gura sobei.

Nimeni nu învie.

Se întoarse atunci spre Scalan.

—Nu râde ! Nu mai râde ! Teme-te de noi ! Deşi urlă, sau i se păru că urlă, Scalan nu se înfricoşă. Adevărul e că nici nu râdea. Teme-te de mine, îl ameninţă iar. Am să te distrug pe tine personal şi lumea ta. Era ta, viaţa ta... Tot. Îmi stă în putere. Nu mai râde ! Teme-te... Pe o sticlă de Porto. Pe o sticlă de Porto... Scalan, ce se întâmplă cu

mine ? M-a cuprins un frig de moarte. Ce vrăjitorie pui iar la cale ?

—Eu n-am nici o vină. Istoria mi se pare că-şi face datoria.

—Istoria ? Iarăşi îmi umbli cu vorbe. Istoria ! Eşti caraghios, Scalan. Pe o sticlă de Porto... o fac praf. Istoria sunt eu ! Pe o sticlă de Porto... n-ai să scapi... de mine... Scalan ! Niciodată ! Pe o stic...





Şi se lăsă cu adevărat o lespede de linişte care domină cu o rezonanţă profundă, pesemne, de esenţă istorică, pentru că Scalan şedea nemişcat, concentrat, cu capul puţin lăsat pe-un umăr, ca şi când ar fi ascultat cu o ureche interioară continuarea acelui discurs abia început şi presărat din belşug cu sticle de Porto... Şi poate că asculta chiar un ecou de demult, în acel ceas, când cupola din înălţime fu atinsă de crepuscul. Un fior rece coborî din acel cer limitat şi încremenit, sau se ridică din nemişcata lume muzeală.

Poate că-şi dorea singurătatea, deşi în spatele său ghici un foşnet de nerăbdare. Cu o scurtă scuturare a umerilor, Scalan reveni la realitate. Jucând în mână micul aparat de tradus de care acum nu mai era nevoie, el începu să vorbească melodios pentru cei care, ieşind din străzile laterale ale oraşului-muzeu, îi aşteptau explicaţiile.

— Nu ştiu a cui a fost ideea... probabil că ne-au ademenit succesele realizate cu creierul experimental pe care-l aveam în laborator... Am imaginat un proiect îndrăzneţ : să reconstituim artificial creierul unui om, al unui anumit om, al unui tip, al unui caracter. Cred că

reuşita a fost deplină, după cum s-a văzut, căci unii au fost înclinaţi să creadă într-o încarnare miraculoasă. Am ales un exemplar tipic din această epocă, întrucât ne stătea la dispoziţie o cantitate imensă de informaţii. Am putea repeta experienţa cu reprezentanţi din diferite ere ale pământului — şi poate că n-ar fi lipsit de interes. Deocamdată aceasta ne-am propus şi aceasta am izbutit ; am dat viaţă materială şi spirituală unui om cu toate caracteristicile vremii sale. Multe lucruri azi nu mai sunt de înţeles ; a trebuit mai întâi să le pătrundem noi înşine. De exemplu, ceea ce se numea „fumat“ — aţi văzut şi voi ce oroare ! N-a fost singura greutate ; alta a fost să nu alterăm discrepanţa dintre vorbă, faptă, gândire şi simţire a acestor fiinţe destul de lipsite de unitate. Şi cu asta ne apropiem de miezul celor mai mari dificultăţi : crearea unui tip concret, cu trăsături definitorii, a unui om cu o biografie şi particularităţi spirituale, pe deplin acordat epocii sale, reprezentativ. Am ales cazul cules din ceea ce ei numeau „ziare“ ; ne-au atras atenţia întâmplările unui om de activitate publică — în alte nuanţe decât azi, aşa-numit de ei „orator”, un om care vorbeşte în faţa altora adunaţi să-l asculte, în sfârşit, unul care avea obiceiul să ameninţe viitorul... destul de contradictoriu, amestecând nu ştiu cum istoria în teoriile sale... sau ceea ce înţelegea el ca *istorie* — într-un alt fel de nuanţare decât azi — după cum l-aţi auzit şi voi în ultima fază de funcţionare a aparatelor sale. Acest om, după un discurs ţinut la ceea ce ei numeau un „banchet politic˝, a gonit cu automobilul până ce s-a făcut fărâme...

Scalan zâmbi ca pentru sine. Se întuneca şi, printre umbre, manechinele acelea de o rară perfecţiune păreau că

se însufleţesc, reîncărcându-se cu viaţă.

—Nu, dragii mei, e numai o iluzie. Oamenii aceştia nu mai sunt de mult. Nici fizic, nici istoric. Eroul nostru a pierit în acel accident de automobil. Nu vă faceți griji. De altfel, îndată se vor aprinde luminile... Dar să urmez. Am adunat mii şi mii de informaţii, dând posibilitate maşinii să se comporte într-un anumit acord istoric şi pe traiectoria precisă a unei biografii concrete. Aşa s-a născut ciudatul nostru oaspete, insensibil la tot ce e viaţă şi adevăr în jur. Fireşte, maşina ar mai fi avut nevoie să înţeleagă multe, după cum şi nouă ne-au fost necesare eforturi serioase ca să pricepem nenumărate sensuri, azi... fără sens !

Scalan se opri. Îşi duse palma streaşină la ochi, semn că-l supărau luminile aliniate ale oraşului, aprinse între timp.

—Nu, dragii mei, nu e chip de stat aici. Să ieşim. Grupul se puse în mişcare încet. Am ales acest manechin tocmai pentru că aşezarea sa în muzeu se apropie de situaţia reală dinainte de accident, aşa cum reieşea din informaţiile adunate de noi...

Glasul lui Scalan, calm, doar uşor voalat, ca pentru o evocare melancolică, se mai auzi o vreme. Peste oraşul de sub cupola muzeului se lăsă liniştea. În ciuda animaţiei lui aparente, era o tăcere ca de cimitir.

O rază de lumină cădea totuşi din plin pe faţa aceluia care mai înainte încă îi spusese lui Scalan, ameninţându-l jovial, sau ascunzându-şi desperarea ultimei forţe pâlpâinde în trup :

— Istoria ? Istoria sunt eu ! Istoria sunt eu ! Istoria sunt eu !

Dar buzele lui fără viaţă erau pentru totdeauna

pecetluite...

Agnes

1

Unul din cei doi bărbaţi din umbră se strânse covrig şi gemu. Era uscat ca o surcea şi trecut bine cu anii.

— Ţi s-a făcut frig ? Întrebă cel de-al doilea, mai tânăr, observându-l că-şi adună genunchii între braţele înlănţuite. E cam devreme pentru asta.

— Nu. (Foame îi era, dar nu avea nici un rost să răscolească un subiect tragic.) Adăugă, după o ezitare : Ţi-am pomenit eu vreodată de sora mea Agnes ? Şi se miră : Nu se poate să nu-ţi fi vorbit, ce dracu !

O maşină trecu pe deasupra, făcând betonul podului arcuit elegant să vibreze cu ecouri, multiple, tainice. Alături, nevăzută în neguri, apa râului clipocea monoton. Nu, nu-i pomenise de Agnes, sau cum îi zicea, habar nu avea cine era fiinţa aceea, recunoscu cel de-al doilea bărbat, tolănindu-se într-o rină pe paiele putrede de pe pământ şi strângând spre gât pieptii hainei zdrenţuite.

— Ce e cu ea ? Întrebă mai pe urmă fără prea mare chef. Totuşi cu oarecare interes. Ce altceva ar fi avut de făcut până să-i fure somnul ?

— Autocar, constată celălalt, cu un uşor gâlgâit, de parcă râdea în de sine. Turişti bogaţi, tolăniţi pe pernele maşinii, legănaţi lin. Zboară în lumea largă, din hotel în hotel, din muzeu în muzeu, din restaurant în restaurant, din bar în bar. Cuvintele „restaurant" şi „bar“ aveau o anumită rezonanţă în vocea lui înceată, parcă foarte umedă, plină de salivă. Reluă evocator : Ce fată Agnes ! O bomboană —

şi dulce, dar şi frumoasă, aşa ca un produs rafinat al unei mari cofetării...

—Hai şi termină cu comparaţiile astea nenorocite ! îl întrerupse tânărul agasat.

Fireşte, nici bătrânul nu era aşa de bătrân cum părea şi nici tânărul aşa de tânăr, dar acolo, sub pod, în amurgul acela de toamnă lungă şi frumoasă, nici vârsta, nici numele lor nu prezentau interes. Pentru nimeni. Nici măcar pentru ei înşişi. Se întâlniseră din întâmplare în acel culcuş puturos, pe unde mai trecuseră şi alţi nenumăraţi vagabonzi înaintea lor, şi în curând se vor despărţi, poate fără să se mai vadă vreodată, sau, dacă se vor mai vedea cine ştie cum, nu se vor mai recunoaşte.

Deocamdată însă, bătrânul părea să aibă mâncărime pe limbă, căci îl întrebă din nou dacă i-a povestit de Agnes, ca şi când abia atunci pomenea întâia oară acest nume.

—Chiar nu ţi-am povestit ? ! se miră el. Ei, asta-i! Nici n-ai auzit de ea ? N-ai văzut-o niciodată ? Până acum câţiva ani era tare zburdalnică ; o mică suveică de argint care-mi ţesea şi mie un petic de viaţă frumoasă. Cine-o vedea, chiar şi o singură dată, în treacăt, nu o mai putea uita.

—Era aşa de frumoasă ?

—Frumoasă ? E puţin spus ; era extraordinară ! Avea un trup ca o liană ; vreau să spun aşa de lung şi şerpuitor. Şi ochii, două stele vesele. O nebunie !

—Am văzut multe fete frumoase la viaţa mea, profită celălalt de ocazie să se laude puţin.

—Te cred şi eu. Le-ai văzut ca la grădina zoologică : de departe şi printre gratiile opreliştilor sociale. Te zgâiești şi-ţi vine să urli, ca şi când tu ai fi fiara sălbatică. Eu unul mă socot mângâiat numai pentru că am respirat în preajma lui

Agnes, deşi i-am fost frate. Dar şi aşa era dumnezeieşte. Îi priveam gura când povestea sau când cânta şi nu mă mai săturam, ca atunci când mă lasă portarul de la cabaretul Colibri să mă uit printre perdelele dinspre toaletă ; aşa i se ondulau şi ei buzele rumene întocmai ca trupul dansatoarelor de la Colibri, care par să fie toate din cauciuc. Te-au lăsat şi pe tine vreodată să priveşti printre perdele ?

— Se poate şi aşa ceva ? În adevăr, tânărului îi venea să urle : Nu, nu m-am uitat niciodată şi nici nu mi-a trecut prin minte ! Bătrânul dădu din cap în semn că se poate, dar tânărul reveni : Dacă mi-ai descri-o puţin pe Agnes, poate că aş recunoaşte-o, poate mi-aş aduce aminte să o fi văzut, cine ştie în ce împrejurare, dacă zici că-şi avea cuibul pe aici, prin apropiere.

— Doar ţi-am descris-o, îi reproşă celălalt.

— Păi aşa poţi vorbi de oricare femeie, replică cel de-al doilea, îndârjindu-se. Degeaba spui că aş fi putut-o distinge dintre toate celelalte, când sunt destule în jurul nostru, una mai frumoasă decât alta. De câte ori străbat oraşul întâlnesc atâtea că-mi lasă gura apă. Vorbeşte-mi de Agnes, dar vorbeşte-mi cum trebuie.

— Baţi câmpii ! se supără celălalt. Agnes e unică, n-o mai băga în ciorba celorlalte. Spune-mi, ai văzut vreodată o fată cu părul roşu ca focul, totdeauna zâmbitoare şi radioasă, de credeai că se scaldă numai în bine ? !...

— Ho, ho, de-astea cu părul roşu, se grăbi să râdă celălalt, am văzut cu sutele.

— Cu părul roşu, aşa cum îţi spun eu ?

— Destule, destule !

— Of, zevzecule, uşuratic mai eşti ! De când zbori liber

ca păsările cerului ?

— Zbor pe dracu ! Mă târăsc...

— Fie şi cum zici tu, îl întrerupse bătrânul nerăbdător ; dar de când te târăşti tu așa ?

— Eh !

— Nu „eh“. De când ? Mai de mult, sau eşti bobocel, ageamiu, cadână ?

Tânărul se mulţumi doar să facă un gest care să exprime destui ani de viaţă fără căpătâi.

— Se poate atunci să n-o mai fi apucat pe Agnes, cea dintâi, reluă bătrânul. Mai mult ca sigur că ai văzut-o doar acum, în vremea din urmă, de când poartă pulovere cu gulerul înalt, dar nu-i acelaşi lucru, Ah, blestematele astea de pulovere roşii, portocalii, violete, numai în culori care se văd de departe, cu gulerele urcându-se pe gât până sub bărbie şi până sub păr la ceafă ! îi îmbrăcau gâtul cum floarea de nufăr e îmbrăcată de frunze late şi verzi-uleioase, dacă ai văzut tu vreodată aşa ceva.

— De ce purta gulere înalte ? voi să ştie cel de-al doilea, trecând cu uşurinţă peste florile de nufăr ale bătrânului.

Acestuia nu-i conveni tocmai asta.

— Eu te întreb dacă ai văzut aşa ceva de când vânturi lumea ! Se răsti la el, şi tânărul, deşi nu voi, şovăi totuşi. Poate că întâlnise vreo fată, poate că nu, nu era sigur, în orice caz nu fusese atât de deosebită ca să nu o mai poată uita. Atunci *n-ui văzut-o* pe Agnes, decise celălalt, ciulind urechea să desluşească, după zgomot, ce marcă de maşină trecea pe pod. N-ai văzut-o niciodată şi asta se cheamă că n-ai întâlnit încă de când eşti frumuseţea în adevăratul înţeles al cuvântului. Avea numai optsprezece ani când l-a dat gata pe un savant de peste râu, şi de aici i se şi trage,

de altfel, toată nenorocirea ; şi a ei şi a mea. De când o ştiu, Agnes se prăpădea după bărbaţi în cumpăna vieţii. Puteai să fii bărbat de sus până jos, ei îi plăceau cei cu tâmplele atinse puţin de bruma vârstei. De cum l-am văzut pe strada noastră, mergând încet şi învârtindu-şi bastonul, mi-am dat seama după ce umblă. Nu se supăra dacă unele dintre fetele noastre din cartier, mai zvăpăiate, i se fâţâiau prin faţă, nu se supăra făţarnic cum fac alţii, ipocriţi, nişte nenorociţi, vai de capul lor. El era în stare să se uite cu atenţie după toate, să se oprească chiar, cum s-a şi oprit. A dat întruna din cap şi a trecut mai departe, învârtindu-şi bastonul. Se vedea de la o poştă că nu e un filfizon, care s-a plictisit de cucoanele de lume. Mi-am zis : Ăsta *caută* pe cineva anume, deşi nu era sticlete, nici pomeneală. Când a dat cu ochii de Agnes s-a oprit ca sub o vrajă şi nu a mai lăsat-o din mână. Era om bogat, cu vilă babană, la care mă uit şi azi, de câte ori trec pe malul celălalt al râului. Agnes i-a dăruit inima fără multe mofturi, aşa după cum mă aşteptam. Îl iubea la nebunie. A fost în stare să facă tot ce i-a cerut, de a şi rămas săraca însemnată pe toată viaţa. Puterea de dăruire a dragostei, habar n-ai tu ce înseamnă asta, şi nici nu o să ai vreodată, pentru că fete ca Agnes nu se nasc în fiecare zi.

— Cum a rămas însemnată ?

— Păi nu ţi-am spus ? Din cauza dragostei. De aici i se trage... de poartă gulerele până sus pe gât; îşi ascunde sărmana, cicatricele, pe care dacă i le-ar fi văzut cineva din prima clipă ar fi rupt-o la fugă. Ai fi rupt-o şi tu, nu mai da din cap ca un berbec încăpăţânat. Şi atunci ce folos de toată frumuseţea ?

— Dar ce cicatrice avea ? Întrebă al doilea, curios.

O uriaşă maşină de transport prăvăli asupra lor un duruit ca de furtună ; întâiul bărbat, fratele lui Agnes, recunoscu marca, dar înjură că îl tulburase tocmai într-un asemenea moment psihologic.

— De jur împrejurul gâtului era numai o rană vindecată, explică el mohorât.

— De unde-i venea ?

— Ei, de unde şi de ce ! ? Pentru că cineva a tăiat-o.

— Vreun cuţitar ?

— Nimic n-ai înţeles, mă, cap sec ! Cum să fie un cuţitar ? Nu ţi-am spus că era un domn bine, de dincolo de râu ? Nici atâta nu poţi reţine ? Totul a fost altfel. Cum ? Exact nu ştiu nici eu, că n-am fost de faţă. Ştiu însă ce mi-a povestit ea în câteva rânduri. Eu am încercat doar să fac legătura, deşi nu-mi pot imagina niciodată cum de poate fi cu putinţă aşa ceva.

— Ce să fie cu putinţă ?

— Nebunia asta, şopti îndurerat bătrânul.

— Care nebunie, omule ? Vorbeşte lămurit, nu mă mai fierbe.

— Asta de care a fost în stare Agnes, deşi, la drept vorbind, pe altcineva în locul ei nici nu-mi închipui ; numai ea, Agnes, avea o asemenea inimă, inimă de femeie şi inimă de viteaz. Extraordinară fată, pe cinstea mea !

— Ascultă, şi de ce vorbeşti mereu de ea ca şi când n-ar mai fi ?

Bătrânul nu răspunse, ci numai îşi plecă fruntea.

2

— Agnes se lipise ca marca de scrisoare de bărbatul

matur, de altfel om învăţat, din care pricină am să-i spun de-acum încolo Doctorul, simplu ; ea însăşi se mira mai târziu ce-o fi găsit-o, reîncepu bătrânul să povestească cu glasul coborât, monoton, mai monoton ca înainte, întocmai ca o ploaie lungă de toamnă. Nu prea era constantă în sentimente, nu pentru că ar fi fost uşuratică, nu, aşa cum o acuzau gurile rele ale femeilor uscate, mironosiţele din cartier.

Nu se agăţa de nimeni cu desperarea simulată a altor femei, dintre care multe consideră egoismul trăsătura principală a onorabilităţii; nu, ea înţelegea că bărbatul dacă nu zboară din floare în floare, florile se ofilesc şi pier. Nu admitea nici reversul medaliei, înţelegi ? Adică să i se agaţe vreunul de fustă, oricine ar fi fost, şi să se ţină scai de ea.

Înţeleaptă fată ! S-a născut, a crescut şi a trăit ca un trandafir sălbatic, împărtăşindu-se numai din bucuria vieţii, atâta câtă poate fi adunată de cineva lipsit, lăsând la o parte amarul, ocolindu-l — dacă i-a fost cu putinţă, fireşte, deşi în lumea noastră e greu să faci aşa ceva. Avea o inimă sensibilă până la lacrimi faţă de distincţie, de bunătate, de generozitate, de gingăşie. Dacă ai fi vrut să o câştigi, să ţi-o faci sclavă n-aveai decât să-i vorbeşti frumos, să-i săruţi mâna, să te înclini ca un cavaler în faţa ei, să te arăţi demn şi să-i dai iluzia, *măcar iluzia,* demnităţii dacă nu demnitatea însăşi.

După câte mi-am putut da seama din povestirile ei, în acest fel a izbutit şi Doctorul s-o reţină, nu cum împroşcau gurile spurcate că punga lui cu bani ar fi interesat-o în primul rând. Nu-i adevărat. Niciodată n-au interesat-o banii. Nu era chiar nebună să nu le cunoască valoarea, dar făcea rost de atât cât îi trebuia ca să trăiască. Nu era lacomă,

asta vreau să spun. Îmi face impresia că şi în înfăţişarea sa, a Doctorului, în chipul lui, era ceva care o subjuga...

— O fi fost un bărbat bine.

—Eh, pe oricine îl îmbraci cu biştari mulţi, la un croitor care-şi cunoaşte meseria arată frumos. Mai degrabă era *bine* într-un sens neobişnuit, Agnes mi-a vorbit nu numai o dată de pasiunea care izvora dintr-însul, ca o lumină dintr-un far. Îmbrăcând şi luând în stăpânire tot ce cuprindea în ea. „Când mă atingea răsuflarea lui fierbinte, mă topeam ca o lumânare“, acestea sunt chiar vorbele ei; se topea la focul patimii lui, căci era pătimaş... nu ştiu cum să-ţi explic mai bine. Îţi spun că l-am cunoscut şi eu, şi dacă pe altul care mă calcă în picioare — şi câţi nu te calcă ! — sunt capabil să mă supăr şi să-l pocnesc, lui n-am putut niciodată să-i port pică, deşi pentru el nici nu existam. În faţa lui nu eram nici măcar un fir de iarbă sau de praf ; eram aer, eram nimic. Nu mă vedea, nu mă auzea. Puteam să trec prin faţa lui, să-l ating, era ca şi când n-aş fi trecut şi nu l-aş fi atins. Ai priceput diferenţa ? Cum se vede era un om superior, căruia îi recunoşteam forţa şi mă închinam ei. Altfel n-ar fi izbutit să o înnebunească pe Agnes. Cred că îl iubea fără margini, din moment ce i-a dat voie să rămână agăţat de gâtul ei...

—S-au căsătorit ?

—Uite, şi-acuma îmi tot bat capul să înţeleg de ce a fost în stare ea să se supună poftelor nesăţioase ale Doctorului. (Socotise prea neroadă întrebarea tânărului pentru a-i mai răspunde ; bătrânul îşi zicea că n-are cui povesti asemenea subtilităţi, dar nu se mai putea opri, căci amintirile îl târau înainte ca un şuvoi căruia nu avea cum i se opune.) Pofte nu cum îţi închipui tu, zevzecule ! Aşa părere ţi-ai format de

Agnes ? Ai o mentalitate împuţită de mic-proprietar, care îşi apără cu zece lacăte un dram de agoniseală, dacă ţi-ai putut-o imagina pe Agnes un animal, sau o femeiuşcă moartă după căpătuială. Era o forţă, un om ! Nu mai face pe deşteptul că mă supăr. Şi dacă te prosteşti, n-am să-ţi mai spun nimic. În definitiv, trăim în afara societăţii şi, chiar dacă crăpăm de foame, avem în schimb liber cugetul. Agnes era îngerul libertăţii, un sol de lumină, să-ţi intre în cap, zevzecule, dacă nu vrei să faci cunoştinţă cu pumnii mei...

Şi toate acestea i le spunea tânărului cu aceeaşi monotonie de tot timpul, monotonie cu care o ploaie subţire de toamnă, interminabilă şi tenace, îmbibă cu apă, încet, cu răbdare tot ce atinge.

— N-au dat fuga la popă să se căsătorească, dar au stat împreună în casa lui mare, frumoasă, înconjurată de verdeaţă, iar verdeaţa la rândul ei de un gard de zid şi de fier. Pentru prima dată Agnes făcea cunoştinţă foarte îndeaproape şi altfel, ca o stăpână, cu un adăpost al lumii de dincolo, în care tot ce-i trebuie omului se găseşte din belşug. De exemplu, ei aveau nevoie de-o cameră, două, trei, hai cinci. Ei bine, aveau atâtea, încât nici nu le ştiau numărul. Nici n-a trecut prin toate. Ar fi avut loc destule familii de-ale noastre, de dincoace de râu.

Doctorul aşa îi spusese când păşiseră pragul întâi :

— Totul ţi se închină ţie la picioare.

— Totul ? ar fi întrebat ea privindu-i semeţia, încă mai semeaţă şi mai puternică decât oricând, şi atunci el îşi plecase supus capul în faţa reginei; dar şi l-a plecat numai puţin, cu distincţie, căci, dacă ar fi făcut altfel, ea l-ar fi părăsit pe loc. Aşa, s-a lăsat prinsă.

Într-un cuvânt, au fost fericiţi. Multe mi-a povestit Agnes despre casa aceea uriaşă, în care camerele curgeau una dintr-alta ca un râu, şi despre acea epocă lipsită de griji, plină de dragoste ca un stup de miere.

În afară de ei doi, nimeni nu mai făcea vreo umbră pe acolo şi era chiar de mirare cum de găseau la-ndemână toate câte le erau de trebuinţă pentru o viaţă zburdată.

I-au trebuit vreo trei săptămâni până să-şi dea seama că furnizorii, ca să nu le lipsească nimic, roiau tot timpul, dar pe nevăzute, pe intrările de serviciu ale aripii din spate, unde ea nici nu avea voie să se ducă şi nici nu dorea acest lucru. N-o interesau bucătăria, cămările, pivniţa ; ca şi păsările cerului ea nu se întreba cine, cum şi în ce fel le pregăteşte în fiecare zi toate cele necesare traiului şi, în primul rând, le asigură umplerea burţii...

— Ooooh ! gemu cel tânăr, aducându-şi aminte...

Ridicând ochii spre planşeul de beton, bătrânul recunoscu o maşinuţă pe care o şi numi „brichetă", de 500, 600 cel mult, în care se stă cu genunchii la gură.

— Cum stau eu acum, preciză el; cu deosebirea că ei sunt sătui, vin de la bine şi se duc la bine.

Pentru moment tânărul uită de Agnes, schimbându-şi poziţia. Se strânse şi el în jurul centrului său. Golul din burtă îi dădea o senzaţie de ameţeală, ca şi când ar fi privit într-un hău. Îşi apucase şi el genunchii cu braţele încleştate, presându-şi astfel stomacul, îl îndesă între oasele ascuţite, străduindu-se să-i mai domolească zvârcolirile de pisică sălbatică.

— Spune, hai spune mai departe, seinei el ca un copil.

Bătrânul nu se lăsă rugat.

— Un timp Agnes a fost fericită. Pe urmă a început,

pesemne, marele zbucium, căci Doctorul, desigur, s-a apucat să împingă vorba încetul cu încetul, pe departe, nu mă îndoiesc, cu tot felul de ocolişuri diplomatice, cu tact şi prudenţă spre natura cercetărilor lui. Stai, că-mi aduc aminte cum îmi povestea Agnes ; el desigur o fi folosit alte expresii şi înţelesuri, dar ea le-a tălmăcit cum a putut, căci nu prea avea învăţătură de carte. În fiinţa ei, noţiunea de ştiinţă, precum i-o fi strecurat-o Doctorul, deveni un fel de copil neajutorat, dar deştept şi vitreg, care trebuia alăptat, hrănit, îmbrăcat şi dăruit cu încă ceva care la o mamă se cheamă sacrificiul de sine. Cine ar fi putut să simtă impasul în care se găsea Doctorul decât Agnes, a cărei copilărie a fost grea, dezbrăcată, flămândă, în orice caz lipsită de acel ceva care se chema atât de misterios şi de înduioşător — sacrificiul de sine. Faţă de doi asemenea prunci nefericiţi, ea a încetat să mai gândească cu creierul; cu inima ei bună, darnică, a acceptat să fie cobaiul omenesc al acelei groaznice experienţe, făcută până atunci doar pe animale, pe şoareci, şi pisici, pe câini... Sărmana Agnes ! Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât îmi dau seama ce adânc era subjugată de dragoste şi de simţământul ei sublim de dăruire, adăugat la proaspăta noţiune a sacrificiului de sine... o stare sufletească destul de complicată, pe care ea sărmana n-a izbutit să mi-o înfăţişeze pe deplin mai târziu, pentru că n-o ajuta mintea, nu mintea adică, ci învăţătura ; iar eu, deşi înţeleg, înţeleg şi eu cât pot: un sfert, mai puţin sau mai mult de un sfert... deşi nu are nici o însemnătate acum.

—Şi a acceptat ? Întrebă tânărul, făcând cu mâna pe întuneric vechiul şi cunoscutul gest de tăiere a gâtului.

—Bine, dar e îngrozitor ! Cum poate un om să

primească de bună voie un asemenea risc, un asemenea chin... Şi cum de a supravieţuit ?

—Renault 16, spuse celălalt ca un ecou la zgomotul uşor care se difuză prin betonul suplu, făcându-l să vibreze muzical.

—Lasă-le la dracu de maşini! se revoltă tânărul. Aiureli! strigă el. Cum poţi să decapitezi pe cineva şi să nu-l omori ? E destul să deschizi unuia numai puţin gâtul cu un cuţit de bucătărie ca să dea ortul popii. Ia ascultă, bătrâne, mi se pare că baţi câmpii. M-ai găsit pe mine nebun să te ascult. Dacă nu cumva îţi baţi joc ! Nu mi-e frică de pumnii tăi, căci sunt înarmat, numai să încerci.

Dar celălalt nu încercă nimic ; nu ripostă în nici un fel. Îl lăsă să-şi descarce nervii. La urmă, cu un glas plin de silă, încercă să explice ce se întâmplase în realitate. Nu prea reuşi. Nu avea limbaj, în primul rând. În al doilea, după cum accentua, nici el nu putea să cuprindă cu mintea o astfel de întâmplare cu totul ieşită din comun.

—La dracu ! încheie el scurt această parte foarte confuză şi şovăitoare a povestirii sale. Ar trebui să am în gură o limbă de doctor; pe urmă, ceea ce ştiu am aflat de la Agnes, şi nici pe ea n-o ajută limba, ce să-i faci ? A trăit cu adevărat totul şi nu poate să povestească, decât numai cât o ajută vocabularul. Sigur, însă, că Doctorul avea pregătit un aparataj oarecare cu menirea — şi puterea — să păstreze vie viaţa, altfel nu-mi închipui. Agnes n-a fost omorâtă ; ea a fost doar împărţită în două : capul într-o parte, trupul într-alta.

—Eşti nebun ! strigă tânărul, dar celălalt continuă netulburat :

—Şi fiecare parte a ei continua să trăiască separat: asta

era în esenţă experienţa Doctorului. Pentru prima dată o făcea cu un om. Şi acest om a fost şi viteaz, şi femeie. Posibil ca el să fi încercat înainte alte posibilităţi. Dar cine se oferă de bună voie pentru o treabă ca asta ? Pentru bani ? Ce rost au lovelele astea blestemate dacă te cureţi ? Autorităţile probabil nici n-ar permite aşa ceva. Presa ar striga că este o neomenie, cum strigă de fiecare dată când oamenii nu sunt ucişi în războaie, în închisori, sau prin foame pe sub poduri.

Numai dragostea a avut puterea, adăugă el repede, pentru că iar îi tremurase în voce cuvântul tragic „foame“. În aceasta constă măreţia ei : a ales din toată afacerea asta cam dubioasă pentru ea partea sublimă, în strânsă legătură cu forţa ei de dăruire. Deşi înşelată, jefuită, zdrobită, din gura ei n-am auzit nici un strigăt de revoltă, sau de durere, nici măcar în şoaptă. Niciodată nu i-a părut rău de ce-a făcut. Dimpotrivă, când am îndrăznit odată să-i spun că Doctorul ăsta a fost un şarlatan, care a jefuit-o cu neruşinare, şi nu numai o dată, ea a ţipat la mine şi s-a uitat cu ură, pentru prima dată altfel de cum ştiam eu.

În vremea aceea ţipa deseori, preciză bătrânul, era foarte nervoasă şi cred că avea de ce. Când am încercat însă o dată s-o mângâi, mi-am dat seama că nu atât propria ei nenorocire o îndurera, cât pasiunea nebunească a Doctorului intrată, strecurată în sângele ei ca un demon. Deşi înşelată, niciodată n-a voit să recunoască această parte urâtă a aventurii ei. După ce a ţipat la mine cum ţi-am spus, până n-a mai putut, m-a întrebat cu un astfel de ton că am sughiţat: „Ţi-e foame ?“ m-a întrebat. „Porumbiţa mea, ai ceva de mâncare ascuns pe undeva ?“ Mi-era foame cel puţin ca acum, dacă nu mai mult. N-avea

sărmana nimic şi era mai leşinată ca mine, că după operaţie o vreme n-a putut lucra. Atunci s-a apucat ea să-mi explice ce foame furioasă zace în oamenii savanţi ca iubitul ei, căruia i s-a supus la experienţă. „Foamea noastră, zicea ea, pe lângă a lor e nimic ! Sunt în stare să facă orice pentru a se sătura. Şi dacă tu furi ca să ai ce mesteca între fălci, sau umbli fără silă în lăzile cu gunoi după rămăşiţe, sau cerşeşti fără să-ţi fie ruşine la fel fac şi ei! N-aş putea să-ţi spun mai mult, sau să-ţi dau exemple, dar aşa simt eu că este cu adevărat şi tu trebuie să mă crezi pe cuvânt! “

Tânărul se încovrigă mai tare, scâncind ca un copil. Dar bătrânul nu-l luă în seamă. Urmă :

— Ca să-şi potolească *foamea,* Doctorul nu s-a dat în lături de la nimic, în orice caz nu stătea ca noi, cu burta la presă, ci acţiona...

— Nu mai vorbi de foame, de mâncare, de sete, de savanţi, lua-i-ar dracu ! Până la urmă Agnes a ta ar fi în stare să spună că de aceea suntem noi flămânzi pentru că şi savanţii sunt. Povesteşte, povesteşte mai departe, nu mai bate câmpii. Hai, că nu mai zic nimic...

3

— Agnes avea capul în vârful unei complicate piramide de aparate, de tuburi de legătură, de retorte, de cadrane şi ace de control, din nichel, material plastic şi sticlă, şi toate funcţionau ca ceasul, sincronizate perfect ca şi în organismul ei normal, omenesc. Treburile inimii, ale stomacului, ficatului, fierii, şi ale tuturor celorlalte organe interioare erau făcute aşa de bine de maşinăria asta că,

dacă n-ar fi fost conştientă de situaţia în care se afla, ar fi putut jura că trăieşte cu adevărat şi e doar pradă unei imobilităţi de coşmar. Îmi spunea că nici una din senzaţii nu-i lipsea, nici chiar cea de căldură, de transpiraţie, de frig.

— „Iubitule, îşi amintea ea să fi spus de multe ori, mi-e sete. Aş bea un pahar cu apă".

— „Da, draga mea, imediat", venea răspunsul nu numai politicos, dar şi plin de dragoste, tandru şi recunoscător.

„Au fost momente de neuitat !" îmi cânta Agnes, povestindu-mi toate aceste întâmplări neobișnuite.

— „Să-ţi mai aduc un pahar cu apă, iubito ?" o întreba el şi ea, deşi nu îl văzuse să-i întindă vreun pahar, sau cană, sau orice alt obiect care să semene cu aşa ceva, ofta pofticioasă :

— „Da, dragul meu, dar numai o jumătate. Vreau să beau, nu pentru că nu m-aş fi săturat, ci pentru că aşa apă bună nu-mi aduc aminte să fi băut înainte. Poate doar în copilărie, cine ştie, pe când eram mică de tot şi-mi aduc aminte de o fermă albă, de o pădure şi de un izvor cu apă dulce... Mi-aduc aminte ca prin vis."

A încercat ea să-mi explice, sărăcuţa, dar ţi-am spus că nu avea cine ştie ce pregătire şcolară, şi ce-a avut s-a cam topit cu timpul. Iar aici era ştiinţă mare. Întâi, ca să supravieţuiască un cap despărţit de trup... Îţi dai seama ? Dacă ar fi vorba numai de stomac, de inimă, de rinichi, hai să zicem că le înlocuieşti cu o pungă-malaxor, cu o pompă, cu un filtru, mă rog, nu chiar aşa de simplu cum spun, dar în esenţă asta este... Dar sunt venele, nervii, glandele, câte le ştim şi câte nu. Şi tocmai aici era tare Doctorul. El întreţinea viaţa cu un aparat care era întru totul

asemănător cu trupul omenesc. Agnes n-a suferit nici de foame, nici de sete...

— Tot aşa ? Fără să fi pus ceva în gură ?

— Pesemne... sau mai ştiu eu ? Niciodată n-a reieşit că îi punea dinainte ceva de mâncare, sau că-i băga el în gură cu linguriţa ca la copii, deşi am descusut-o, ai cuvântul meu de cinste. Nu uita că nu avea braţe să se poată servi singură.

— Şi totuşi mânca ? !

— Aşa spunea ea : totdeauna era sătulă. „Niciodată nu mi-a lipsit nimic ; nici dragostea."

— Haide, încetează ! Mă înnebuneşti de pomană !

— Dacă-ţi spun că aşa e.

— Aiurezi. Din cauza foamei.

— Eşti un prost!

— Tu mă faci prost! Şi eu îţi spun că nu cred o iotă. Te-ai scrântit la cap ! Nu mai şti ce vorbeşti...

— Sărmane !

— Cum putea să se sature şi să-şi satisfacă toate poftele, dacă nu avea decât capul ? Vezi ce scoţi din gură : baliverne.

Bătrânul tăcu cu îngăduinţă.

— Nu ţi-am spus, mă capsomane, reluă el, că aparatul avea toate alea ca şi un corp omenesc ? Ţi-am amintit şi de glande. Aici e aici. Doctorul a pătruns secretul glandelor şi cu ele lucra. Le influenţa cine ştie cum, sau dracu să-l ia ce mai făcea, dar glanda secreta ce are ea de secretat, din moment ce Agnes nu simţea lipsă de nimic. Putea să gândească, să-şi aducă aminte, să se sature. S-a simţit mamă chiar... Ce-ar fi poftit mai mult ? Să-l strângă în braţe pe Doctor, să-l mângâie ?

— Cum era să-l mângâie dacă nu avea mâini ? N-o să-mi spui că-l mângâia cu aparatele alea care-i înlocuiau braţele, sau cu glandele...

— Zevzec mai eşti, băiatule ! Cine ţi-a spus ţie că-l mângâia cu adevărat ? Avea această *senzaţie:* că ridică palmele şi şi le apropie de obrazul lui, pe care-l simţea cald când ajungea lângă pielea lui. Până şi perii din barbă îi înţepau şi-i gâdilau palmele ca de catifea...

— Dacă avea el puterea să sature *în acest fel* de ce nu ne-a dăruit şi nouă o părticică acolo. Ce, îl durea inima ? Tânărul se strânse în sine mai tare. N-ar fi minunat să nu mai simţi foamea niciodată şi în nici un fel ? De ce l-ai lăsat să-ţi scape dacă îl aveai la mină ?

— Cu ce ? Întrebă bărbatul stins.

— Cu Agnes, cu operaţia ei, cu tot ce s-a întâmplat.

Bătrânul tăcea.

— Hai, spune mai departe, de ce te-ai oprit ?

— Mă gândesc, spuse slab bătrânul, dacă aş fi avut înainte în câteva ocazii mintea de acum şi dacă nu i-aş fi jurat lui Agnes că n-am să mă ating de un fir de păr de-al lui, Doctorul ar fi jucat cum i-aş fi cântat eu. N-aş fi stat cu tine sub podul ăsta nenorocit... deşi nici aşa de prost n-am fost să stau deoparte. Ştiam prea bine unde a dus-o el pe Agnes şi ţineam casa sub observaţie. Dacă am văzut că atâta timp nu-mi vine de la ea nici un semn de viaţă, m-am hotărât să mă duc să văd cu ochii mei ce se întâmplă... Mica şovăială nu-i scăpă tânărului, care începu să-l îmboldească pe bătrân:

— Hai, hai, dă-i drumul !

Şi el începuse să se foiască neliniştit. Până la urmă puse o condiţie :

— Uite, ce-am să-ţi povestesc acum n-am spus nimănui. Dacă o vei întâlni vreodată, dacă o vei recunoaşte şi dacă-i vei vorbi, să nu sufli o vorbuliţă despre asta...

— Cu cine ? Cu Agnes ? Deci, *există ?*

— Oh, nenorocitule ! mormăi bătrânul şi adăugă : Nu, poate că e mai înţelept să tac. N-am încredere în tine, nici un fel de încredere.

Dar tânărul strigă :

— Acum ai datoria să-mi spui tot. Nu te mai ascunde după deget. Dacă ai început, scuipă tot, nu te mai fâţâi de pomană, că de mine tot nu scapi.

— Dar îmi promiţi că n-ai să sufli o vorbă ?

— Cine m-ar crede ?

— Lui Agnes, zevzecule !

Îl sili pe tânăr să promită solemn. Bătrânul îşi reluă povestirea, dar până ce ajunse la esenţial relată atâtea amănunte încâlcite şi fără sens, încât tânărul cu greu le putu răbda. Pe scurt, bătrânul decisese să pătrundă în împărăţia misterioasă în care Agnes intrase veselă şi fericită, dar nu mai dădea nici un semn de viaţă. Procedase ca un spărgător sadea : un geam, mâinile în mănuşi, mască pe ochi şi pas de pisică. Agnes n-ar fi putut suporta aşa ceva. Nu i-ar fi permis să pătrundă ca un borfaş nici măcar într-o casă în care viaţa ei ar fi fost în primejdie.

— Aşa e Agnes, ce să-i faci ! oftă bătrânul, şi după aceea povesti cum deschisese o uşă şi văzuse în umbră un trup gol de femeie. Abia când mi-a mai povestit Agnes câte ceva am revăzut cu pătrundere toate încăperile acelea care curgeau unele dintr-altele ca un râu, dar eu le revedeam sub lumina slabă pe care fâşiile neclintite, subţiri şi albe ale Lunii reuşeau să o strecoare printre perdele în încăperile

tăcute. Atunci, în noaptea aceea de pomină, am închis uşa încetişor, ca să nu tulbur somnul femeii goale. Mai târziu, după povestirile lui Agnes, mi-am adus aminte de amănuntul că nu zărisem capul femeii. Crezusem tot timpul că numai trupul se afla în lumină ; capul ar fi fost în întuneric, înţelegi ce se petrecuse în realitate ? Era un trup care respira, i-am văzut bine pieptul plin, de-o frumuseţe rară, ridicându-se în lumina Lunii, ridicându-se şi lăsându-se în ritmul lent al unei respiraţii de om adormit.

Era un trup fără cap, accentuă bătrânul, dar am înţeles prea târziu. După ce am închis binişor în urma mea uşa, am trecut mai departe. Eu o căutam pe Agnes, nu-i aşa ? În sfârşit, în dosul uneia dintre uşi am auzit foşnete uşoare şi glasuri. N-am să uit cât am să trăiesc vorbele pe care le rostea Agnes în acel moment. Erau vorbe de dragoste.

„— Iubitul meu, mă iubeşti ? Oare dragostea mea te va putea ţine lângă mine, acum după ce am făcut totul pentru tine ? Nu mă vei zvârli ca pe un obiect de care nu mai ai nevoie ?“ şi toate celelalte câte se obişnuiesc între îndrăgostiţi.

„— De-a pururi vei rămâne alături de mine, îl auzeam şi pe el. Vei fi mai minunată decât oricând. Doar trei zile să mai ai răbdare şi să te ţii tare. Vei fi o adevărată eroină. Gloria te va încununa !

— Nu-mi trebuie gloria ; vreau dragostea ta.

— E pe fruntea ta. O simţi ?

— Da, da.

— Ce simţi ?

— O mare lumină care mă face să văd până departe, să văd până departe, iubitule, până la tine ; îmi dă puterea să întind braţele spre tine şi să te atrag la pieptul meu. Să te

strâng ca pe tot ce am mai scump pe pământ...“

—Ce-ai fi făcut în locul meu ? Întrebă aspru bătrânul, şi tânărul tresări din pricina schimbării de ton. Ai fi făcut exact ce-am făcut şi eu. M-am depărtat binişor de uşa dincolo de care bătea inima mare a lui Agnes. M-am retras pe acelaşi drum. Am ieşit în lumina Lunii şi am oftat eliberat. Agnes trăia şi era fericită. Ce-mi mai trebuia ?

Gândindu-se dacă inima lui Agnes se afla cu adevărat acolo unde era capul, tânărul pierdu ocazia să mai pună o întrebare. Bătrânul se însufleţise.

— Când am înţeles că îl avusesem prima dată pe Doctor în mână mi-am muşcat pumnii; *dar era prea târziu.*

Şi atunci tânărul îşi aduse aminte şi întrebă suspinând :

—Se sătura fără să mănânce. Parcă aşa ai spus ?

—Întocmai aşa.

—Dar cum ? Cum ? Aici să-mi răspunzi dacă poţi.

Îşi ieşise din fire.

—Nu pot, răspunse scurt bătrânul. Dacă aş fi Doctorul ţi-aş spune. Dar nu sunt. Tot ce pot să-ţi explic e că Doctorul umbla la glande sau la centrii nervoşi din creier, ce pot eu să ştiu mai mult ? — şi cu astea făcea totul. Habar n-am. Nu-mi e cu putinţă măcar să-mi închipui. Şi tot aşa, sărmana Agnes nu şi-a dat seama, deşi le-a trăit cum mă vezi şi cum te văd. Simţea în nări miros de mâncare bună şi pe loc era sătulă. Ce vrei mai mult şi mai bun ?

—Nu cerea cumva şi supliment ? voi să ştie cel tânăr, cu un ton sarcastic.

—Cerea şi primea. Îi era frică să nu se îngraşe...

—Ho, ho, râse tânărul. Parcă spuneai că era despărţită de trup.

—Întocmai aşa ; dar ea *asta* simţea, ce dracu eşti aşa

greu de cap !

—Dracu să mă ia dacă pot înţelege ceva ; e o nebunie ! Şi eu simt că mă apucă tremuriciul. Mi-e foame. De ce nu mă pot sătura şi eu cu toate că tot timpul am în nas un miros de friptură la tavă, de-ai zice că-i alături cuptorul ! ? Îmi apăs stomacul, glanda, de-mi simt toate oasele şi tot nu mă satur. De ce ? Unde e nebunul tău de Doctor să-mi dea de mâncare în felul acesta ?

—Ai fi în stare să repeţi experienţa soră-mi Agnes ? Îl întrebă pe neaşteptate bătrânul, dar la fel de monoton cum vorbise majoritatea timpului.

—Să o repet, se dezmetici tânărul, şi de ce mă rog ?

Se trase instinctiv mai încolo, privind bănuitor profilul cu ieşituri şi adâncituri proeminente al celuilalt. Fiecare trăsătură se deosebea distinct pe pânza tremurătoare, albastră a reflexului de la becurile fluorescente de pe pod. Nu arăta să-i fi observat mişcarea de retragere. Stătea tot cu genunchii la gură, cu spinarea curbată, la fel de nenorocit şi de lihnit ca şi la început.

Dar vagabondul cel tânăr ştia din experienţă că în lumea lor înfăţişarea exterioară nu spune mare lucru. Decise să fie prevăzător.

— Ascultă, tu, reluă el blajin, deşi avea toţi muşchii încordaţi la maximum, nu cumva eşti chiar tu Doctorul acela, şi cauţi să mă ademeneşti pe mine ? Nu ţi-a ajuns Agnes, sau cum o fi chemat-o ? Ai omorât-o, pesemne, pentru că nu vorbeşti de ea decât la trecut. Dacă îţi închipui că, deghizat în vagabond, ai să pescuieşti mai uşor o victimă fără apărare, de la mine ia-ţi gândul. Nu sunt eu ăla. Lumea noastră, a dezmoşteniţilor, a văzut multe d-alde astea. Nu avem nume, nu avem identitate, familie, rost,

destin, nu avem nimic; ne mână înainte foamea. Ne mişcăm dintr-un loc într-altul, sau ne târâm, dacă vrei, împinşi de foame. Colcăim prin toate gunoaiele şi murdăriile ca viermii, cu toate facultăţile mintale şi morale reduse la un simplu instinct de foame. Mi-e foame şi nici un aparat din lume n-o să mă sature, dacă nu mănânc cu adevărat. Nici o glandă de-a mea nu va produce salivă de om sătul, decât dacă am să-mi umplu burta cum se cuvine. Nu mai bate câmpii. Du-te la dracu, cu aparatele şi glandele tale cu tot.

4

—Ai adormit ? întrebă bătrânul într-un târziu.

—Nu, mugi înfuriat tânărul şi ridică umerii, gata să se apere. Lângă unul ca tine nu e de dormit.

—Acum, dacă am început, nu pot să mă mai opresc, îi vorbi bătrânul fără să-i pese. Tu ascultă-mă dacă vrei, dacă nu, taci din gură. Am să povestesc nopţii sau râului. Află că după ce am auzit toate astea de la Agnes, m-am revoltat şi am hotărât să-l silesc pe Doctor să-i restituie ce i-a furat. M-am introdus din nou în casa aceea mare, cu gândul să-i pun Doctorului cuţitul în gât şi să-l silesc să-mi accepte condiţiile. Casa era pustie cu totul. Recunoşteam camerele, poziţia lor, mobilierul, fâşiile de lună care îmi însoţiseră paşii şi rândul trecut. Nicăieri însă nu sufla cineva. Totul murise. Nici urmă de aparate sau de alte indicaţii în legătură cu ocupaţiile misterioase ale Doctorului. Nimic. Din pivniţă până în pod. N-am lăsat un singur colţişor nescormonit.

Am înţeles că Doctorul ştersese putina. Însemna că se recunoştea vinovat şi se temea de Agnes. Pentru că, să ştii

de la mine, dacă Agnes m-ar fi luat de mână, sau mi-ar fi dat mie voie, aş fi dus acolo sticleţii. Puteam să adun sute şi sute de mărturii că trupul, cu care Doctorul o azvârlise din casa aceea mare şi frumoasă de dincolo de râu, nu era trupul cu care Agnes intrase acolo. Înţelegi ? Într-o dimineaţă s-a trezit pe un maidan, ca dintr-un somn adânc. Trupul străin şi tăieturile urâte de la gât mărturiseau prin ce trecuse. Ţi-am spus însă că ea era încă subjugată de Doctor şi nu mi-a dat voie să întreprind nimic, deşi se alesese cu un trup nenorocit, obez de umflat ce era, şi cu picioarele nu şontoroage, dar împleticite la mers cum n-am mai văzut. Agnes *nu mai era cum a fost,* nici fizic şi nici moral.

A încercat ea să mă convingă că Doctorul făcuse totul de dragul ştiinţei, şi astfel să-l scoată basma curată ; eu am început să bănuiesc că el i-a dereglat cu bună ştiinţă o glandă, o rotiţă, dracu să ştie ce, ceva în orice caz care să-l pună pe el la adăpost de orice urmărire, că e şiret ca un animal de pădure.

Socotelile lui însă nu mă avuseseră şi pe mine în vedere. Am hotărât să acţionez pe cont propriu, fără ştirea lui Agnes.

Ce n-am făcut, ca să-i iau urma ! Am scormonit prin ziare, pentru că, mă gândeam, un om ca el n-o să rămână neobservat tocmai de ziarişti. N-am găsit nimic. Ca şi când nici n-ar fi existat pe lume un om ca ăsta, pe care eu îl văzusem, îl auzisem, îl ştiam ce poate şi aveam o mărturie a prezenţei lui pe sărmana soră-mea, cu cicatricele ei teribile şi cu trupul străin. Nu m-am lăsat! I-am adulmecat altfel urma. Mai avea proprietăţi şi prin alte oraşe, căci soţia lui era putred de bogată. Le-am luat pe rând, nici nu are vreun rost s-o lungesc ; pot să-ţi spun doar că l-am

găsit. I-am pus casa sub supraveghere, dar de pătruns nu mai era uşor ca dincoace ; aici erau mulţi servitori, veşnic tremurau în geamuri o lumină, sau umbre omeneşti. Ţineau casă deschisă, primind mulţi musafiri, mai cu seamă bărbaţi. Nu era chip să repet figura de dincolo şi să mă introduc prin spargere. Trebuia să găsesc altceva, şi n-aveam altă uşă, decât pe cea din faţă. Am făcut în aşa fel ca majordomul să mă angajeze să scutur niscai covoare.

Bătrânul reluase povestirea fără să-i pese de atitudinea celui tânăr ; vorbea cu acelaşi glas monoton ca o lungă ploaie de toamnă, descriind bogăţia până la saturaţie a casei în care se afla. În holul, care părea un adevărat magazin de antichităţi, îl întâlnise chiar pe Doctor. Îl recunoscuse fără nici o greutate. Nu mai încăpea îndoială, acesta era hoţul. Izvora din el acea pasiune fierbinte şi mohorâtă, de care pomenea mereu Agnes, ca lumina dintr-un far de automobil.

— I-am ieşit dinadins înainte. Nu a tresărit şi, în general, nu a trădat nici prin cea mai mică mişcare a muşchilor feţei sau trupului că m-ar vedea. I-am şoptit numele lui Agnes. A trecut mai departe cu mai puţină consideraţie pentru mine decât cuierul în oglinda căruia s-a uitat. Oh, nu-ţi face iluzii, nu cuierului îi dădea vreo importanţă, fiind doar preocupat să se uite la sine însuşi, dacă pălăria îi stă bine şi dacă stăpâneşte acea ţinută de care avea nevoie ca să iasă în oraş.

Am strigat atunci tare : „Agnes“. Umerii i-au rămas la fel de drepţi. Majordomul i-a deschis servil uşa şi el a ieşit, fără să clipească măcar.

A jucat tare, observă bătrânul, care apoi şi-a dat seama că se afla într-un interior familiar. Nu a priceput de la

început, ci abia după ce a revenit în hol, o dată terminată munca aceea pentru care fusese angajat ; casa îi era cunoscută din amintirile celeilalte, şi din povestirile lui Agnes. Nu după aşezarea încăperilor, sau după piesele de mobilier ; aici camerele nu curgeau una dintr-alta ca un râu, ci se revărsau de sus în jos ca o cascadă, cu toate acestea felul cum erau aranjate obiectele acelea numeroase de magazin de antichităţi, sau cine ştie ce altceva, amintea de casa cealaltă. Oamenii obişnuiesc să-şi chivernisească locuinţele după un gust propriu, într-un stil personal, şi aici recunoştea tocmai acele trăsături specifice din povestirile lui Agnes şi din cele văzute de el însuşi. Ăstora le plăcea să aibă cât mai mult; ca şi dincolo, piesele de mobilier erau înghesuite, supralicitându-se una pe alta, cu deosebirea că dincoace locul era mult mai îngust, neîncăpător.

În timp ce făcea aceste reflecţii şi se mai gândea în plus la posibilitatea unei raite la altă oră şi cu alte rezultate, în hol năvăli o femeie, care îl învălui pe loc într-o lungă privire, în stare să-l zăpăcească, dacă ar fi fost un om fără minte, fără experienţă. Era o frumuseţe, şi prin capotul de mătase, cu flori mari, vişinii, îşi alinta trupul sculptural. Îi adresă câteva întrebări fără însemnătate, dar ceea ce era principal era că *îi dădea atenţie.* Majordomul ar fi vrut să-l arunce afară cât mai iute ; cucoana însă îl invită într-un salonaş alăturat.

— Lasă-ne, îi porunci ea majordomului şi omul de serviciu, fiind plătit să asculte, ieşi nu fără a strânge din măsele, accentuă bătrânul.

Nu mai încăpea nici o îndoială : o avea în faţă pe nevasta Doctorului, care, se pare, pusese stăpânire pe el nu

numai prin bogăţie, ci şi prin frumuseţe. Dar de ce dădea atenţie unui vagabond ? De ce-l alungase pe majordom ? Numai pentru a-l privi cu ochii aceştia pătimaşi şi neruşinaţi ca de şarpe care vrăjeşte, înainte de a înghiţi victima ?

— Adaugă la asta un parfum îmbătător şi ai să înţelegi de ce am ameţit, gata să-i îndeplinesc orice poruncă !

Dar îl trezise la realitate un amănunt: în jurul gâtului avea şi ea o cicatrice, dar foarte fină, aproape de neobservat, din pricina unui colier de perle care arunca luminiţe... O operaţie reuşită, o adevărată operă de artă faţă de cusăturile urâte ale lui Agnes !

Şi în timp ce lui îi năvălea sângele furnici în ochi, ea se apropia de el, alintându-se.

— M-ai strangula, sălbaticule ? îi suflase în faţă, pătimaş, jucându-şi aşa de bine jocul că nu putuse şti dacă se prefăcea sau exprima adevărul.

Posibil ar fi fost să ştie cine e vagabondul pe care-l atrăsese în salonaşul desfrânat, dar dacă nu ştia ? îl mai înfuria şi fineţea cicatricei faţă de cea a lui Agnes. Se vedea că aici Doctorul îşi pusese în joc toată măiestria ; şi atunci de Agnes îşi bătuse joc ?

— Mai mult ca sigur că aveam o mutră idioată cum şedeam în faţa ei ca un lemn ; începu să râdă. Se părea că-i face plăcere să-şi arate dantura, o dantură de toată frumuseţea. Dacă-ţi spun ! Nu era urâtă de loc ! accentuă bătrânul, făcând o pauză.

Dacă n-ar fi fost Agnes între ei, i-ar fi făcut pe plac, căci i se părea că înţelege ce dorea de la el. Dar cum să se apropie şi să o atingă pe braţ altfel decât cu înfiorarea unei descoperiri uluitoare : pe pielea sa se vedeau urmele rănii provocate lui Agnes pe vremea copilăriei de o vaccinare

nereuşită. O, cât de bine recunoştea acea mică pată roşie, străbătută de vinişoare violete, un adevărat semn distinctiv pe care nici o altă femeie nu l-ar fi putut avea în afară de Agnes. Doar numai dacă ar fi fost o coincidenţă extraordinară...

Şi cum braţele acelea albe, fine, nervoase, dar cu semnul de recunoaştere, se apropiau de el ca tentaculele unei caracatiţe, el s-a dat un pas îndărăt.

— Nu, nu te strâng de gât, l-a liniştit ea, bănuind cu totul altceva. Sunt nebună când îmi place cineva, dar nu chiar atât cât să-l strangulez.

N-a putut da alt răspuns, decât a clătinat capul.

— Ai cumva remuşcări ?

Înainta spre el, cu pulpanele capotului de mătase fâlfâind ademenitor, dar, deşi i-a căzut privirea spre genunchii care ieşeau pe rând prin despicătura rochiei de casă, iar a fost nevoit să se dea cu un pas îndărăt. Din nou recunoscuse un semn al lui Agnes : aluniţa de lângă genunchi, acel mic semn negru, care era vizibil sub rochiţele scurte pe care le purtase Agnes multă vreme.

— Îţi dai seama de ce Agnes se trezise pe un maidan alta decât fusese ? Am avut deodată în faţă întreaga imagine a afacerii : Doctorul se căsătorise cu femeia aceasta, aşa cum fusese ea, şi pe urmă îi făcuse rost de un trup nou, ales cu grijă, iar nenorocirea căzuse pe Agnes. Şi acum, iată în ce situaţie mă aflu. Celălalt se scutură, parcă pătruns până la os de o umezeală îngheţată. E vremea limuzinelor, adăugă bătrânul, fără să-i dea tânărului atenţie. Se duc la Colibri...

— Continuă, scânci atunci tânărul.

— Ah, da !

Cucoana întinsese braţele, îl apucase de grumaz şi-l împinsese îndărăt cu formele sculpturale îndreptate agresiv spre el. Nu era Agnes. Chipul femeii era cu totul altul. Dar cicatricea de pe braţ, şi aluniţa de lângă genunchi ale lui Agnes erau ! Nu mai încăpea îndoială.

— Ce vrei de la mine ?

— Te plătesc regeşte. O să ai de mâncare şi îmbrăcăminte. Te iau majordom în locul prostănacului pe care l-ai văzut.

— N-a mai fost chip să îndur, continuă bătrânul fără să schimbe tonul. I-am strigat în faţă : Nu ţi-e ruşine ! După ce că ai furat acest trup, îl tăvăleşti acum prin noroi, hoaţo !

— Dar te plătesc, *nenorocitule !* Aşa mi-a zis : „Nenorocitule“, şi, pesemne, că această impresie o şi lăsam refuzând o plată regească. Pe deasupra mai şi plesneam de ciudă. Îţi dai seama ? Să plătească ! Trupul lui Agnes să plătească un bărbat! Acel admirabil trup cu forme sculpturale de care se bucura şi soarele ! Îmi venea să râd şi să plâng, să o deplâng pe Agnes, să-mi fie milă, şi să-l urăsc pe Doctor, să-i râd în nas cucoanei lui. Să râd şi să plâng de jalea lumii !

Iată pentru ce fusese jefuită Agnes şi de ce suferise ca un câine de pripas, plângând, nu după trupul pângărit, ci după dragostea ei nenorocită. O porcărie ! Ah, şi dacă n-ar fi fost vorba de corpul lui Agnes ! Aş fi snopit-o în bătăi pe blestemata care se tăvălea ca o scroafă, terfelind cel mai pur trup de femeie ce mi-a fost dat să întâlnesc !

I-am tras două labe de-am prăvălit-o şi am întrebat-o până ce majordomul m-a dat afară din casă de ce a furat-o pe Agnes, în ce scop şi ce fericire îi adusese asta. De ce ai furat-o, tu, blestemată de femeie pe Agnes ?

5

— Opel Kapităn ! exclamă bătrânul, zăpăcindu-l pe tânăr, când prin betonul de deasupra lor trecu din nou un curent nevăzut. Limuzină cu perne moi, pe care se lăfăie cei ce au... În orice caz nu mă aşteptam...

— Ce nu te aşteptai ? îl întrerupse tânărul arţăgos.

— Să mă iei drept un sadic, un asasin. Se vede că n-ai încă experienţa vieţii. Nu-i nici o nenorocire la urma urmelor; ai să înveţi, ai să te freci atâta de viaţă până ce ai să cunoşti omul şi cu ochii închişi. După miros, după cum clipeşte, sau după cum rosteşte primul cuvânt, după cum ai să simţi mâna lui în palma ta. Toată chestiunea e să nu te laşi înşelat de aparenţe, aşa cum a păţit-o Agnes cu Doctorul şi eu cu nevasta Doctorului. Eram înclinat să-l cred pe el cel înşelat de două ori de acel şarpe de femeie şi să-i dau dreptate lui Agnes, care îl diviniza în continuare. Am încercat să-ţi deschid ochii, urmă bătrânul şi să te fac să pricepi mai mult decât am reuşit să cuprind eu cu vorbele. Mi-e teamă că n-am izbutit, ca dovadă, mă confunzi cu un ucigaş, după ce ţi-am vorbit aşa de frumos despre dragostea ce i-am purtat-o soră-mi. Nu ştiu de unde vii, cine eşti, unde te duci şi ce vei ajunge, dar ştiu că mai ai multe de învăţat despre lume şi de îndurat de la ea. N-aş vrea să spun că numai tu eşti în situaţia asta. Toţi am trecut pe-aici, am orbecăit ca prin beznă. E ucenicia aspră a vieţii de om sărac. Îţi dai seama că nu ne-am descurca dacă n-am avea o bună cunoaştere a oamenilor. Deşi aveam părerea mea despre Doctor, într-un fel eram totuşi influenţat de viziunea pură pe care Agnes mi-o insuflase până atunci. Ce vrei, o iubeam prea mult, şi de aici a pornit şovăiala mea în ceea ce-l priveşte : o fi în adevăr un om

deosebit, cum susţinea Agnes, sau doar un bandit ? Aşa mă întrebam şi chiar îmi căutam argumente : dacă nici eu n-aş şti ce e foamea, dacă noi n-am şti, atunci cine să mai ştie?

E adevărat că scopul scuză mijloacele, reluă bătrânul, fără să mai întâmpine vreo întrerupere, dar cum rămâne atunci cu mijlocul când e crimă ? Crede-mă, pentru a ne potoli foamea nici unul dintre noi nu ar ucide. Cel puţin eu nu sunt în stare să fac una ca asta. Să plesnesc de foame. E drept, sunt capabil să mă cobor chiar şi la nivelul animalelor, să mă aşez în patru labe în rând cu porcii la vălău, pentru a-mi îndestula burdihanul, sau măcar a-mi minţi foamea, dar n-aş putea lua viaţa cuiva pentru un codru de pâine ! De furat aş fura, da, în primul rând pentru că nu am simţul proprietăţii prea dezvoltat, şi, în al doilea, pentru că şi aşa nu aş pune mâna decât pe ce nu e bine păzit, iar cine nu ştie să-şi grijească bunurile înseamnă că are prea multe şi poate fi uşurat fără remuşcări de ele.

În fine, urmărindu-l pe Doctor, am înţeles că Agnes fusese şi ucisă, şi jefuită, şi înşelată fără nici un scrupul. Sub foamea cu care tâlharul o amăgise se ascundea altceva, cu totul altceva, nicidecum nobil şi nicidecum omenesc, ci urât şi sinistru ; fapte deplorabile care înjosesc omul mult mai mult decât dacă ar hăpăi dintr-un vălău în rând cu porcii.

—Şi de ce vorbeşti de Agnes mereu la trecut ? întrebă în cele din urmă tânărul, slab.

Bătrânul păru a nu-l auzi; îşi continuă povestirea :

—Agnes mă alunga când îi spuneam adevărul în faţă, fără nici un menajament. M-a oprit pur şi simplu să mă mai amestec. Nu, ea nu putea admite ca eu să scormonesc prin cenuşa acestei poveşti tragice. Înţelegeam că iertase răul

ce i se făcuse. Eu însă aflasem între timp câte ceva despre diavolul cu chip de om care stricase viaţa bietei mele surori : femeia aceea nebună, căreia îi hărăzise trupul sfânt al lui Agnes, îi devenise soţie pentru uriaşa ei avere. Poveste veche, nu-i aşa ? Ei bine, Doctorul, necunoscut, flămând de bogăţie şi de glorie, mai flămând ca noi („Oooh !“ gemu cel tânăr.) a luat-o aşa cum era, şi-acum aş fi în stare să-ţi jur că în mintea lui, genială şi drăcească în acelaşi timp, exista demult gândul că-şi putea transforma nevasta într-o capodoperă de frumuseţe. Căci experienţele lui de pe băncile facultăţilor pe care le-a urmat — medicina, chimia, electronica şi mai ştiu eu ce — îi puseseră la îndemână ideea aceasta grozavă, care i-ar fi adus bogăţia. Dar avea nevoie de o altă bogăţie ca să-şi îndeplinească planurile. Mă-nţelegi ?

Într-un fel nici nu e de mirare că se gândea la bani, când purta în sine atâta har ; cu toate acestea încercarea de a pune mâna pe-o fată de milionar care i-ar fi satisfăcut şi foamea de frumos („Iar foame, foame !“ scânci tânărul, fără să-l oprească nici cu aceasta pe bătrân.) nu i-a reuşit. A fost silit să se mulţumească doar cu ce a putut găsi mai bine căptuşit cu avere. Femeia aceea — nu şchioapă, ci cu un defect al picioarelor care o făcea să meargă clătinându-se şi împleticindu-se, un fel de infirmă plină de răutate, crescută aproape în taină de familia ei putredă de bogăţii — a înţeles de la început că el e în stare să o transforme radical. Mintea ei ascuţită a văzut în experienţele lui salvarea. O mânau înainte patimi răscolitoare, mai pârjolitoare decât un pojar. Aşa că preţul pe care l-a primit în bani Doctorul pentru trupul lui Agnes era infim faţă de ceea ce realiza ea. Celălalt preţ, dezmăţul. Pe Doctor l-a

silit să părăsească acea casă în care avea toate întâlnirile şi să ducă o viaţă de lume, numai şi numai din petreceri, de pe urma cărora profita doar ea.

Prins ca într-o capcană, Doctorul nu se putea lansa în lumea ştiinţei cu experienţele sale extraordinare. Aşa ca momentul când eu i-am strigat în faţă numele lui Agnes a fost ca un semnal de alarmă.

Cred că-ţi dai seama, se întrerupse bătrânul, că toate aceste concluzii nu mi le-a dat nimeni pe tavă ; a trebuit să umblu mult pe urmele Doctorului, să culeg informaţii peste informaţii, şi să trăiesc ce-am trăit, ca să pot face toate legăturile. Mai întâi, după ce am vorbit cu Agnes, încercând să o conving să vină cu mine la noua vizuină a Doctorului, şi ea m-a refuzat, interzicându-mi să acţionez pe cont propriu, eu am trăit o şovăială, după cum ţi-am mai spus. Ceea ce a fost din nou în favoarea Doctorului. Când am luat hotărârea să continui, indiferent de ce se va întâmpla până la urmă, era prea târziu. Am regăsit cea de-a doua casă a Doctorului la fel de pustie ca şi prima. Şi nici urmă de vreun servitor pe care să-l pun să ciripească. Nimic şi iar nimic. Am scormonit într-o noapte şi în casa aceasta ca şi în prima, din pod până în pivniţă, şi din nou n-am găsit nimic, nici un indiciu, nici aparatură, nici măcar o eprubetă. O ladă uriaşă de beton plină cu mobile şi alte lucruri inutile care miroseau de pe atunci a mucegai şi a părăsire. Îi pierdusem iarăşi urma. Şi bătrânul continuă să povestească : Umblam drumurile în speranţa că-l voi dibui pe undeva, nici măcar pentru a-i cere socoteală, pentru că şi aşa cu Agnes nu mai era nimic de făcut!

— De ce ? De ce ? şi scânci, şi gemu cel tânăr.

— Simca 1000 ! răspunse bătrânul, ca un ecou la

zgomotul uşor ce veni spre ei prin betonul podului. Apoi urmă : Călătoream cu autostopul într-o vreme. Ajunsesem în nord, în partea muntoasă, într-o zonă cu circulaţie puţină la acel anotimp de trecere. Nu scăpăm nici o maşinuţă ; mă opream şi făceam semnul. În ziua aceea, ca un făcut, nimeni nu oprea ; nimeni nu oprea şi eu abia mă târam pe marginea acelei şosele, pe care n-am s-o uit niciodată, abia strecurându-se între peretele stâncos al muntelui şi valea adeseori abruptă de-ai fi zis că e o prăpastie. Într-un loc, unde o serpentină urca zveltă înălţimea, m-am oprit încremenit : un automobil se prăbuşea sub ochii mei cu tumbe mari. Sub ochii mei, înţelegi ? Un automobil nou-nouţ, argintiu, lung şi suplu ca un rechin în căutare de pradă. Eu eram jos, şi accidentul începuse tocmai sus, poate pe cea mai de sus buclă a serpentinei. M-am grăbit spre locul unde maşina păru că se fixează între stânci. În jurul meu nici o mişcare ca să mai trădeze prezenţa cuiva.

Cu toate acestea, până să ajung eu la locul final al nenorocirii, înaintea mea veniseră alţii. M-am apropiat şi eu. Maşina zăcea într-o rână, făcută armonică, numai bine s-o arunci la fier vechi. Şi era un Mercedes, ultimul tip, după cum ţi-am spus de-o frumuseţe...

Dar nu, nu pe maşină voiam să pun accentul, se opinti bătrânul ca şi când amintirile se prăvăliseră asupra lui ca şi maşina aceea de pe munte. La volan fusese o femeie care zăcea acum cu capul făcut ţăndări, cu trupul oribil mutilat, dar nu într-atât, ca să nu recunosc aluniţa de pe genunchi şi chiar cicatricea roşie de pe braţ, rămasă, dacă-ţi aduci aminte, de la o vaccinare nereuşită în copilăria lui Agnes. Am strigat atunci, fără să-mi dau seama, numele ei şi m-am repezit ca un dement spre trupul fără viaţă, care era al

surorii mele iubite, ştiind eu bine că o lăsasem spălând rufe într-un subsol nenorocit la oraş...

Îmi pierdusem minţile, asta e! O boceam, de parcă era ea cu adevărat. În jurul meu se şi făcuse un gol pe care-l umplea compătimirea mută a celor din jur. „O cunoşti ?“ mă întrebară la început, şi eu dădusem din cap şi vărsasem lacrimi cu duiumul, ca un frate adevărat pentru sora lui mult iubită şi mult încercată de suferinţă. „Dacă o cunosc! exclamasem. Doar e soră-mea, Agnes !“

— Agnes zici că o cheamă ? m-au întrebat sticleţii pe urmă, după ce coborâseră de pe motocicletele lor. Dar din acte rezultă alt nume...

Monotonia glasului bătrân era aceeaşi, întocmai ca a unei ploi îndelungi de toamnă, care îmbibă cu apă chiar şi cele mai depărtate locuri uscate.

— O ţineam morţiş că e Agnes, le arătam semnele de recunoaştere, dar ei se uitau în acte şi mă credeau nebun. M-au alungat, nu mai înainte de a mă descoase despre accident Se pare că fusesem singurul martor al nenorocirii. Îţi închipui situaţie! În faţa mea sticleţii. Aşteptând să deschid gura şi să scuip ce-am văzut. Le-am spus că nu văzusem nimic altceva decât maşina care se prăbuşea.

— Nimic, nimic mai deosebit ? Ciudat, victima pare să fi fost lovită în cap înainte de a devia maşina. A fost singură sau nu ?

Doar îi ştii pe cei de la poliţie. Ţineau morţiş să afle adevărul. Ei bine, nici o clipă nu mi-a trecut prin minte să povestesc, să fac vreo aluzie ceva la acea umbră neagră de bărbat, care rămăsese sus, fix pe buza prăpastiei de unde se prăbuşeau maşina şi femeia totodată. Ştiam foarte bine cine era şi ştiam ce se întâmplase. Maşinuţa doar trecuse

pe lângă mine. Îi făcusem semnul, bineînţeles fără nici o şansă. Impresia de ceva cunoscut se născuse mai târziu. Şi atunci îmi era foame ca azi, eram şi prea obosit... În sfârşit, totul mi se limpezise dintr-o dată în faţa ochilor, cu o putere nemaipomenită. În maşină fusese Doctorul şi târâtura de nevastă-sa.

Le-am declarat sticleţilor că în automobil nu se aflase decât femeia şi mi-am spus şi părerea: conducea foarte prost şi nu-mi e de mirare că s-a dat peste cap. Voiam să le abat atenţia de la orice altă bănuială, deşi eram convins că Doctorul, înainte de a împinge maşina în prăpastie, sfărâmase capul viperei. Ca să fie sigur, sigur de tot că o să scape de ea !

Toate acestea au fost la început doar bănuieli, dar acum au devenit certitudini...

— Şi Agnes ? întrebă din nou tânărul cu glas tremurător nu numai din pricina foamei. Aminteai că ai lăsat-o spălând rufe. Pentru cine ? Şi cum ? Şi de ce ?

— Agnes e moartă. Nu ţi-am spus că am bocit-o acolo între munţi, şi numai când mi-am dat seama că-i pot stârni pe sticleţi m-am domolit. Eu de Doctor aveam nevoie. Cu el voiam să dau faţă, căci răfuiala finală cu el trebuia să o am...

6

Trupul cârlig al bătrânului mai făcu o uşoară mişcare centripetă, întocmai ca un şarpe care se adună lent, doar făcând să unduiască sub pielea subţire vertebrele nevăzute. Gemu pentru prima dată. S-ar fi dus la Agnes, la ce-a mai rămas din ea, spuse apoi, dar voia s-o dezobişnuiască de năravul de a-şi lua de la gură ca să-i dea

lui. Ea avea nevoie de fiecare fărâmă de hrană, pentru că s-a ales de pe urma porcăriei ăsteia cu un trup trăit în huzur, lipsit de putere, bolnăvicios, moale ca o cocă. Dacă n-ar fi flacăra de viaţă nestinsă din ochii ei frumoşi...

— Mă înnebuneşti cu Agnes a ta ! scrâşni din dinţi cel tânăr. Când e moartă, când trăieşte.

Dar bătrânul parcă nici nu-l auzise, îşi reluă povestirea de unde o lăsase :

— Cum puteam să dau cel mai bine faţă cu Doctorul ? Iată ce m-a frământat mult, pe când mă târam în nord, în acel ţinut arid, unde mila e o pasăre rară. Eram din ce în ce mai nesigur că ceea ce văzusem fusese o realitate. Poate că doar îmi povestise cineva, tot aşa cum fac eu cu tine, sub un pod, într-o seară de foame chinuitoare.

Celălalt îşi apăsă stomacul cu pumnii încleştaţi, dar bătrânul încă îşi mai punea întrebări de genul acesta : „Dacă visasem ? Dacă fusesem pradă unor năluciri ?“

Şi iar vorbi îndelung de munţii aceia cu aşezări omeneşti puţine, zidite din piatră, dincolo de care era greu să pătrunzi. De inimile oamenilor ce să mai vorbim ? Vai, cât erau de neîncrezătoare şi de nemiloase faţă de suferinţă şi de cuvintele de rugă.

— Uşor puteam că cad pradă unor halucinaţii, sau cum să le spun, când tot felul de imagini, chipuri de oameni pe care i-am mai întâlnit, altele de care habar nu am, mă ameţesc şi eu mă zbat, vorbesc tare cu ei de se sperie lumea. Ţie nu ţi se întâmplă ? Îl întrebă fără să stăruie ; nici nu-l aşteptă să dea răspuns. Părea că mai degrabă făcuse doar o afirmaţie. Eşti tânăr, ce-ţi pasă, întări el pe urmă. Într-o seară mi s-a năzărit dinaintea ochilor casa de peste râu, unde o căutasem prima dată pe Agnes. Dar ştii cum

am văzut-o ? Întreagă şi vie, cu toate ferestrele luminate şi cu umbre tremurând pe perdele. Mai ales una mă înnebunea, pentru că — ai ghicit ? — era a Doctorului. De unde ştiam că asta e ? Habar nu am. Eram sigur însă că e asta. Aici trebuia să-l caut; şi dacă încă nu era sosit, urma să-l aştept. O dată şi o dată nu se poate să nu simtă nevoia să vadă casa aceasta. Dacă e om, îmi făceam socoteala, e imposibil să nu vină. O fi el viclean, blestemat, rău, sau cum mai vrei tu, şi e în stare să stea dat la fund atâta vreme cât e necesar; tot se va sufoca o dată de atâta neomenie şi va ieşi la suprafaţă. Va avea nevoie de aer ca atunci când te bagi la adânc în apă. Îi va fi foame din nou de ştiinţă şi va trebui să se mişte întocmai ca şi noi când colcăim ca viermii după haleală. Încotro ? De unde va începe ? Cu ce ?

Şi întotdeauna ajungeam la concluzia că numai casa de dincolo de râu era începutul şi sfârşitul lui. Am revenit la pândă, dând târcoale, pentru că dacă am mai văzut la viaţa mea casă părăsită, cu toate ferestrele negre şi ziua şi noaptea, aceasta era cea mai pustie din câte îşi poate cineva închipui. Aproape să renunţ, când m-am gândit că n-ar fi rău dacă aş încerca din nou calea aceea a hoţilor, pe care o mai bătusem odată, numai şi numai din grijă pentru Agnes. Dar ştii cum eram ! Ca nebun ! Mă întărită până nu mai puteam rotocolul acela negru ca o orbită goală; nu puteam să mă mulţumesc numai să o văd, întreaga mea fiinţă mă împingea înăuntru, să înot prin ea cum se înoată printr-un lac încremenit... Da, nu mai era chip altfel!

Alesesem o noapte neagră ca smoala, preciză bătrânul, încercând să stăpânească tendinţa de nervozitate a tonului său, aşa că părea din nou să turuie monoton ca o ploaie

lungă de toamnă.

Totul era să-l iau prin surprindere, să nu-i dau ocazia să mă ia el, şi, în general, mă purtam întocmai ca atunci când îl ştiam ascuns după perdele urmărindu-mi fiecare mişcare. Cercetând o ultimă dată casa dinafară, dându-i roată încet, atent la fiecare amănunt, cu toate măsurile de precauţie luate, trăiam această stare de înfruntare corp la corp între mine şi el dacă se poate spune aşa, o trăiam cu toate fibrele fiinţei. Ne pândeam reciproc, aşa eram convins, şi nu pentru că am fi vrut să ne luăm de păr, să ne încăierăm, ci pentru că ne lega Agnes şi, într-un fel, era nevoie de explicaţii din ambele părţi.

Nimic nu poate fi mai înnebunitor pe lumea asta decât un loc necunoscut cufundat în întuneric, plin de toate tainele şi ameninţările, un loc despre care n-ai informaţii, sau ceea ce ai e egal cu zero, şi unde te pândesc primejdii de care n-ai auzit niciodată. Şi doctorul era în stare de orice ! Cu toate acestea am sărit gardul de fier, aterizând ca un fluture de noapte pe iarba moale ce sorbea orice zgomot. Într-o asemenea afacere e mai bine să nu dai de nisip sau de pietriş : ambele sunt gălăgioase, au chef să te întrebe câte în lună şi în soare, nu poţi face un singur pas fără să nu încerce să te trădeze. E mult mai bine să dai de o alee de asfalt sau de ciment, pe care te poţi prelinge ca o picătură de apă pe geam, doar dându-ţi jos încălţămintea. Am regăsit vechea fereastră prin care mai trecusem o dată şi m-am apucat s-o pipăi. Aveam la mine un boţ de lut umed şi o cârpă ca s-o pot sparge fără nici un zgomot, tot ca rândul trecut. Dar nu, n-a fost nevoie. Canatul s-a deschis de la sine. Mai târziu abia m-am întrebat de ce am găsit-o deschisă de a fost un fleac să fac un salt dincolo de

ea ?!

Numai cine a trecut prin dintr-astea poate să mă înţeleagă, tu nu, spuse bătrânul fără să schimbe tonul. Parcă ar fi vrut să-l zgândăre puţin pe cel tânăr.

— Nu sunt hoţ, spuse acesta, nu sunt spărgător de case...

—- Cât de puţine pricepi tu din toate câte se învârt în roata asta mare, care e lumea ! Aşa eram şi eu mai înainte, când poate că aveam dreptul să-mi spun că sunt tânăr. Nu știi. Nici nu-ţi dă ţie prin minte ce înseamnă în asemenea cazuri simţul de orientare ! Uite, eu fusesem doar o singură dată în casa aceea cu camere multe, cu uşi, cu holuri şi cu scări, cu tot felul de cotloane şi mobile care-ţi stau în drum : eu mai trecusem pe-acolo, dar tot noaptea, şi mi-ar fi fost uşor să mă rătăcesc. Cu toate acestea, înaintam ca pe aţă, fără să stârnesc nici cel mai mic scârţâit. Aşa cum nu face melcul zgomot când se târăşte pe drumurile lui, așa nu făceam eu ; şi tot ca el pipăiam cu grijă fiecare locşor pe unde urma să calc.

Deşi accentua că avusese emoţii, că trăise o oră de maximă încordare, trecând dintr-o beznă într-alta, căci nu mai putea fi vorba de camere, ci de bezne care curgeau unele dintr-altele ca un râu de păcură, glasul îi rămase la fel de moale, doar puţin răguşit. Ferestrele erau astupate cu perdele grele care nu lăsau nici o rază de lumină înăuntru. Nicăieri. Puterea ochilor însă i se înzecise şi uneori îşi spunea că acum e în dreptul camerei aceleia unde văzuse cândva un trup fără cap...

—Iar începi ? bombăni tânărul. Nu cred o iotă, să ştii! Nu te cred. Eşti, fie nebun, fie unul care are vedenii.

Răsucit în sine ca un burghiu, bătrânul continuă să

povestească. Recunoscuse şi uşa dincolo de care Agnes făcuse acele tulburătoare declaraţii de dragoste Doctorului.

—Nu ştiu cum de mi-am dat seama că ajunsesem acolo; a fost mai presus de înţelegerea mea. deşi acum, gândindu-mă şi tot gândindu-mă la asta, parcă aş deosebi un anumit miros care m-a izbit şi de prima dată. Asta trebuie să fi fost : mirosul acela. Hotărârea mea era luată : aici era cazul să intru. Aveam siguranţa că dincolo de uşa de care-mi lipisem urechea ca să ascult mă aştepta Doctorul. Mă *aştepta Doctorul,* pentru că el ştia precis că intrasem în casă şi că veneam. El îmi lăsase fereastra deschisă şi mă călăuzise — nu pot şti cum — prin întunericul gros ca o pastă. Ajunsesem la momentul decisiv al vieţii mele... Mercedes !

—Spune, spune mai departe, bătrân nebun ce eşti ! îi strigă tânărul ca la început, acoperind vibrarea fină a podului atins parcă muzical de cauciucurile maşinii.

—Pe puţin o sută patruzeci de kilometri la oră, bodogăni bătrânul privind în sus, şi ochii i se arătară deodată albi, ca doi bulbi de ceapă. Şi nici n-are rost să ţipi la mine ! Eu retrăiesc clipe care mă tulbură cum nici nu-ţi poţi tu închipui. Nu-ţi îndrug verzi şi uscate, cum mi se pare mie că-ţi închipui tu despre mine ; simt din nou, adânc, fiecare întâmplare a acelei nopţi, pe care o aşteptasem, o provocasem, o pregătisem şi în care intrasem ca un biet om, doar cu cele cinci simţuri ale sale, gata şi de atac şi de apărare. Voiam să cer dreptate pentru Agnes, doar cu nişte slabe puteri omeneşti, de la unul care îl avea pe diavolul de partea lui şi se putea apăra cu nenumărate lucruri de care eu habar nu aveam. Îţi poţi închipui că un om poate „vedea“ prin cea mai adâncă beznă, fără să aibă nici un fel

de lumină cu care să se ajute ? Ei bine, *Doctorul mă văzuse tot timpul.* De cum intrasem în casa lui. Nici n-am împins bine uşa că glasul lui din întuneric m-a şi luat în primire.

—Hai, înaintează, îmi porunci. Mă căutai. Eu te aşteptam.

Ai putea crede că mă vedea în toate amănuntele, aşa cum mă vezi şi cum te văd ?

Tânărul ridică din umeri, dar tăcu.

— Uite, eu am auzit după aceea că oamenii pot fotografia pe timp de noapte, şi nu aşa, de la o distanţă de câţiva metri, cât o fi fost între mine şi Doctorul din beznă, ci de la mari înălţimi. Pământul poate fi fotografiat pe întuneric şi pe ceaţă din avion, de oricât de sus ţi-ai putea imagina tu. Cum ? Cu ajutorul unor raze. Acum, de câte ori îmi amintesc tot ce s-a petrecut atunci, îmi dau seama ce naiv am putut să fiu prezentându-mă în faţa unei forţe cum era Doctorul cu mâinile astea goale. Nu numai eu mă pregătisem de această întâlnire, ci şi el însuşi, ăsta e adevărul adevărat!

Iată-ne faţă în faţă, aşa cum îmi dorisem, fiind însă nevoit să accept condiţiile lui. Eu nu vedeam nimic, puteam cel mult să-mi pot scoate ochii singur, el însă mă avea, desigur, întreg dinainte, ca în palmă, căci nu ştiu ce mă face să cred că se ajuta cu nişte raze dintr-acelea de care-ţi vorbii. Mă pofti să iau loc şi, pipăind cu mâna alături de mine, am descoperit, în adevăr, un fotoliu sau aşa ceva, în orice caz ceva de aşezat. M-am lăsat pe marginea lui şi am stat ca pe ghimpi, gândindu-mă că dădusem de o capcană şi o gaură neagră mă înghiţea lacomă. În mişcarea mea de a mă agăţa de ceva îmi căzu sub degete un obiect, cred că o statuetă, sau ce-o fi fost. Îmi fulgeră că era, oricum, o

armă de apărare. Dar glasul Doctorului îmi porunci să las piesa aceea grea la locul ei şi să-i dau drumul dacă aveam să-i comunic ceva. Ohoho, şi câte mai aveam ! El îmi mai spuse că numai atât îmi dă voie să fac : să vorbesc. Pentru orice altă mişcare voi fi pedepsit. Mă luase tare, dar şi aşa eram în puterea lui, înţelegi tu ? Asta mă făcea să turbez. Am strigat atunci la el. Nu am rostit numele lui Agnes de la început, dar despre cine altcineva putea fi vorba între noi doi ? Ai nenorocit-o ! îl învinuiam. Nu te-ai gândit decât s-o înşeli, s-o duci de nas. Aveai nevoie de ea ca de o victimă, nu ca de o iubită, cum ai lăsat-o să creadă ceea ce crede şi azi. Ce fel de om eşti ? Sau eşti un monstru ? Cum de te mai rabdă pământul ? Şi tot astfel mai departe ; iar el tăcea şi mă asculta în aşa fel, încât am ajuns la un moment dat să cred că eram singur şi că strigam ca un nebun de unul singur pe întuneric. Mi se părea că mă zbat zadarnic, învăluit în propriul meu glas ca o muscă într-o pânză de păianjen.

Cu greu m-am domolit, întrebând, la urmă, cu teamă, abia suflând :

— Mai eşti aici ?

— Mai sunt şi te ascult. Te ascult cât vrei. Şi cum eu tăceam, începu el : îmi pare rău dar nu mai pot face nimic... Adică se folosise de alt cuvânt; nu de „face“, ci spusese altfel, altceva ce nu-mi mai amintesc. Suna pe măsura lui nu pe-a mea, de aia nu mai ştiu eu cum era. Îl ascultam cu gura căscată. Nici el nu rostea numele lui Agnes, deşi numai şi numai de ea vorbea. Ştia că îi făcuse un mare rău... Dar nu îi făcuse... Na, că nu găsesc vorba aia a lui blestemată să fie !

Iar el, mai departe : Ce inimă nobilă, ce admirabilă

femeie simplă, în stare să înţeleagă profund cele mai complicate lucruri ale lumii, să se sacrifice chiar pentru o cauză nobilă... Ca de un înger vorbea, zău aşa ! Sărmana mea Agnes! aproape să-mi dea lacrimile. Draga mea soră, ce soartă vitregă te păscu pe tine... Să n-ai parte de frumuseţe şi de fericire... Şi el continuă să-mi spună că a mai avut prilejul să o vadă şi să îi comunic direct recunoştinţa şi stima ce i-o purta... Eu să sar în aer ! Nu mă lăsase nici măcar să bănuiesc una ca asta. Agnes, Agnes, ce mi-ai făcut ? În ce situaţie m-ai pus ?! Şi el cânta, cânta ca un popă.

Aproape să cad în genunchi acolo, în faţa întunericului acela care tot venea spre mine în chip de cuvânt de laudă la adresa celei mai minunate fiinţe de pe pământ! Doctorul mă băgă în aceeaşi oală : „Dumneata eşti pe aceeaşi măsură, vă bate în vine acelaşi sânge nobil. O ştiu, am simţit-o, înţeleg foarte bine ! Numai oamenii aleşi poartă pecetea naturală a sufletului mare...“ Şi iar osanele, şi iar imnuri la adresa sărmanei mele Agnes.

Am auzit din gura lui cele mai tulburătoare cuvinte, aşa cum numai în cărţi poţi citi sau numai la biserică asculta dacă e un popă bun cu întorsătură frumoasă la vorbă... Eh, eh !

Bătrânul făcu un gest cu braţul, se destinse şi se trase mai încolo, lăsându-se într-o rână, ca şi când ar fi vrut să se culce.

Tânărul se târî după el, îl apucă de umăr şi-l zgâlţâi cu atâta putere câtă mai reuşi să adune din trupu-i istovit. Îi ceru să continue, să nu se oprească, să nu se oprească...

7

— Asta a fost tot, rosti morocănos bătrânul.

— Ce vorbeşti, hai ? Asta a fost ? Nimic altceva ?

— Dacă vrei să cunoşti tot adevărul, află că am avut o dată impresia că mă cufund din nou în beznă, aşa ca la început când m-am aşezat pe scaun, pe fotoliu sau ce va fi fost. Mi-am pierdut cunoştinţa, cum se zice. N-am mai ştiut nimic de mine până ce m-am trezit pe un maidan, tăvălit prin noroi ca un porc. Nici nu mă vedeam dintre bălării şi asta tot era ceva, că altfel mă agăţa vreun sticlete pentru ştii tu de ce. Mă durea capul îngrozitor. Credeam c-o să-mi plesnească toate doagele, deşi nu aveam nici o rană, nici o urmă de lovitură. Parcă băusem cât şapte şi nu-mi puteam reveni.

Abia că mi-am putut aduce aminte prin ce-am trecut şi mi-a revenit impresia unei lovituri cu un sac de nisip. Ai fost vreodată bătut cu săculeţul de nisip ? Nu ? Să-ţi pară bine, că e al dracului ! Eu m-am înfuriat aşa de tare că am pus mâna pe un cuţit şi, în amurgul zilei, m-am vârât din nou în casa Doctorului. Prin ferestrele goale intra destulă lumină ca să văd că toate camerele erau goale puşcă.

— Atunci ai visat, îl întrerupse tânărul batjocoritor. Te-ai culcat cu burta plină de băutură...

— Niciodată n-am avut burta plină, protestă bătrânul moale, sleit parcă de efort. N-a fost vis, altfel nu m-ar fi durut capul în felul acesta. A fost cât se poate de adevărat.

— Bătrân smintit ce eşti ! Nu vezi că le îndrugi ? Cum o să golească cineva o casă mare, cum ziceai că e aia. În câteva ore ? Bătrânul medita. Şi mai spuneai că ai găsit-o goală-goluţă, după ce ai stat pe un fotoliu, având la îndemână şi o statuetă grea. Ei vezi ? conchise celălalt triumfător.

— Nu văd nimic. Nu văd nimic. N-am ce să văd. Ţi-am spus că era întuneric, când am intrat, şi eu am umblat prin toate camerele printr-o beznă să-ţi scoţi ochii cu propriile tale degete. Nu m-am izbit de nimic, dar nu din cauză că nu erau mobile, ci că mă trăgea Doctorul după el. El îmi călăuzea paşii, nu ştiu cum, însă altfel nu poate fi!

Dar tânărul se înviorase ; îl pasiona să găsească hibele povestirii şi mereu se agăţa de câte un amănunt nou. Iar bătrânul găsea răspuns pentru toate : poate că în toată casa nu va fi fost decât fotoliul acela şi statueta, ca să se creadă el în siguranţă, că e acasă la Doctorul şi că tot ce vorbeau avea greutatea cuvenită.

— Oof, of, of ! făcu bătrânul cu năduf, exasperat do insistenţele celuilalt, nimic nu ai înţeles, zevzec tânăr ce eşti, care mai crezi că tot ce zboară se mănâncă. Mi-am bătut gura de pomană cu tine, ca să fi în stare măcar să arunci o privire spre lumea cea mare, printre perdele ca la Colibri...

— Minciuni! Mi-ai turnat la minciuni bune de adormit copii, că mă doare sufletul. M-am săturat de balivernele tale... Dacă eşti cumva în toate minţile ! ?

— Sărman de tine ! îl căina bătrânul. la rândul său, trăgându-se puţin mai departe. Paiele fâşâiră stins. Păcat că nu am o fotografie să ţi-o arăt pe Agnes, acest înger generos care a dăruit ce-a avut mai de preţ. Agnes n-a fost niciodată mamă şi nici nu mai poate fi cu trupul ăsta blestemat de-acum : ea însă a fost copilul care a simţit lipsa de mamă şi ştie ce trebuie să dăruie o mamă. Vai de mine şi de mine, cât de puţin te ajută ochii să vezi ce e în jurul tău !

Tânărul se bosumflă, văzând că bătrânul întoarce

vorbele împotriva lui.

—Naiba să te înţeleagă, zise el, dacă atâta a fost tot.

—N-a fost numai atât, încuviinţă bătrânul.

—Păi sigur că da ! Te-ai târguit cu Doctorul: l-ai scuturat de nişte biştari, sunt sigur că aşa ai făcut, hapsân cum eşti, pentru că acum te cunosc câte parale faci!

—Ho, ho, nebunule ! N-a fost de loc aşa cum îţi închipui cu creierul tău necopt şi prost. Tu nu ştii ce fel de oameni suntem, eu şi soră-mea. Mi-a spus tot Doctorul ; cică i-a oferit lui Agnes nu ştiu ce sumă ca s-o despăgubească. Îţi dai seama ce de lovele ! Iar ea îl refuzase cu mândrie şi demnitate. Am fost strâns legat de soră-mea, ca mâna dreaptă de cea stângă, şi niciodată n-am priceput de unde lua fiinţa asta nefericită atâta putere sufletească pentru a rezista murdăriei, pecinginei păcătoase care ne ameninţă viaţa la fiecare pas. Ar fi fost în drept să-i ceară socoteală şnapanului care se folosise de minunata ei puritate şi forţă de dăruire pentru a-şi atinge ţelurile egoiste, ticăloase...

Ce să-ţi mai povestesc ? Mi s-a făcut în bezna aceea de nepătruns atâta lumină în cap, încât am început să-l judec iar pe nemernic. Ah, ce nu i-am spus ! Se poate una ca asta ? Îl luasem ca la tribunal, ai fost sărac ca şi noi, că nu te-ai născut în palate, dar, mai mult decât asta, ai fost dăruit cu un camion de minte ; atunci cum se face că înveţi, culegi toată înţelepciunea lumii, eşti în stare să pătrunzi mai departe ca alţii, şi uiţi de unde ai plecat, te gândeşti numai şi numai la interesul tău îngust şi rău. Ţi-e foame şi te saturi singur ; te aşezi la masa îmbelşugată a vieţii şi de nimeni nu-ţi pasă. Te repezi, hămesit ca un căpcăun, şi mănânci şi inimi nevinovate, dacă nu ţi-e destul. Nu-ţi pare rău să distrugi, să otrăveşti, să schingiuieşti vieţi; calci peste

trupuri calde de oameni numai ca să ajungi tu bine... Tu, tu şi numai tu ! Tu eşti buricul lumii ăsteia de care nu-ţi pasă ! Dărâme-se toată tu să rămâi în picioare, drept şi puternic, neatins de nenorociri, întinzând mâinile spre soare, crezând că şi el îţi aparţine, e numai şi numai al tău ! Păi nu ţi-e ruşine ?

Nu, nu se mai putuse opri; trebuise să-i spună tot ce adunase în capul care-i zumzăia ca un stup. Pentru că el, Doctorul a fost acela care i-a spus lui Agnes că ştiinţa pe care o slujeşte, şi el, ca atâţia alţii, aduce tot atâta binefacere cât şi distrugere. Bătrânul nu ieşea din tonalitatea povestirii; doar ochii i se făcuseră mai tăioşi, albul lor scăpărând când şi când în reflexele slabe ale luminii ce pătrundea sub pod. Să creadă cineva aşa ceva şi să accepte, să nu se răzvrătească, să nu protesteze măcar ! Atunci toată nenorocirea lui Agnes nu mai avea sens, după cum nu are sens perfecţionarea mijloacelor de ucidere şi de distrugere pe calea războaielor, când alţi oameni îşi unesc puterile ca să scape omenirea de suferinţă, de ravagiile bolilor, de plăgile trupeşti care urâţesc frumuseţea umană, şlefuită de mii şi mii de ani.

Eu vorbeam, vorbeam, şi Doctorul tăcea chitic, poate scontând pe acelaşi efect ca mai înainte : singurătatea în acel întuneric de nepătruns devenea înspăimântătoare ! Cu fiecare vorbă rostită mai mult. Iar eu îi dădeam din gură ca într-un pustiu, de începuse să mă apuce sminteala. Iar el când m-a întrerupt, când mi-a tăiat şirul, era acelaşi, stăpân pe sine, sigur, ca şi când totul era rezolvat pentru vecie. Am nenorocit-o pentru un scop nobil, îmi dau seama, spunea, dar am fost eu însumi înşelat la rândul meu. Ce poţi să faci pe lume cu o minte răzbătătoare, dacă nu ai bani, bani şi

iar bani. Ştiinţa înseamnă bani. Iar bani nu au cei ce trebuie, ci ceilalţi. Încercând să pun mâna pe ei, am încăput la rândul meu în ghearele hrăpăreţe ale interesului egoist, meschin.

Nevastă-sa, adică. Ea îl dirijase, făcându-l un ticălos, cam aşa îmi dădea să înţeleg Doctorul, arătând că ea îi dăduse cuvântul că îl va lăsa după reuşita operaţiei să publice cum a făcut totul. Agnes ar fi devenit o eroină, pe acelaşi plan cu nevasta Doctorului, dacă nu mai sus, căci sacrificiul ei fusese mai sublim. Înţelegi cum se punea chestiunea ? Nu numai Agnes se sacrificase şi fusese chiar în mare primejdie, ci, în aceeaşi măsură şi femeia care îi purtase numele în faţa legilor, a oamenilor. Aceeaşi care, o dată ajunsă în posesia unei frumuseţi dumnezeieşti — aşa a zis despre Agnes, crede-mă, căci doar era trupul lui Agnes — o călcase în picioare ca pe un nimic, o târâse în noroi!

Pe Agnes o alungase, după cum îmi dădea Doctorul de înţeles; ar fi fost în stare să o ucidă ! Noroc că în inima lui se păstrase acel dram de sentimente şi de omenie... fusese nevoit să-i facă cusăturile la repezeală, seara, fără lumină destulă, de aceea nu-i putuse aranja rana de la gât cum se cuvine, fiind cer şi pământ de a celeilalte. El însuşi a cărat-o afară din casă, ca să-i salveze viaţa. Pentru că sacrificiul lui Agnes a fost pe viaţă şi pe moarte. Pierzându-şi toată bogăţia cu care a înzestrat-o natura, trupul şi frumuseţea ei dumnezeiască, Agnes nu avea altceva de făcut decât să se resemneze. Pentru ea a fost o adevărată binefacere să dea de un bărbat bun, care să treacă dincolo de înfăţişarea ei fizică şi să descopere ceea ce are ea deosebit de alţii, înăuntru. Şi acum, ea, care era sortită unei alte vieţi, nu face altceva decât munceşte până dă în brânci, alături de

bărbatul ei, ca să poată păstra nestins ceea ce este înălţător în ea, în ei amândoi, în oameni !

Nedreptatea rămâne totuşi nedreptate ! m-am înfuriat până la urmă, pentru că înţelegeam că nu făcusem nimic altceva decât să schimbăm nişte idei; situaţia lui Agnes va fi întotdeauna aceeaşi. Vezi, înţelegeam bine pe ce s-ar fi cuvenit să pun accentul; şi atunci ca şi acum ştiam ce ar fi trebuit să-i spun hotărâtor. Eu ce-am făcut, însă ? I-am trântit de la obraz că nu cred o iotă din tot ce-a spus, că mă minte. I-am adus aminte că pe Agnes a ucis-o de două ori...

— Ştiu că m-ai văzut când am împins maşina în prăpastie, dar crede-mă că nu se mai putea face nimic cu ea, cu cealaltă adică, vipera ! Înapoindu-se în casă, după ce o dusese pe Agnes şi o părăsise fără apărare în noaptea aceea nefericită, îşi găsise toate aparatele făcute zob şi toate dosarele lui cu calcule şi proiecte, toată munculiţă lui arzând în cămin, aproape scrum. „De-acum eşti al meu şi numai al meu ! i-ar fi spus vipera. Te-am cumpărat nu pentru ca să fericeşti lumea, ci numai pe mine ! “ De aceea a şi omorât-o, aruncând-o în prăpastie ! Pentru că bogăţia pune în hăţuri mintea iscoditoare a omului !

— Crede-mă, accentuă bătrânul, îmi oferea mie o recompensă, stăruia să primesc o sumă, ce să-ţi mai spun ce sumă era. Înnebuneai nu alta ! Asta ca s-o împart cu sora mea, şi, te rog să mă crezi, m-am simţit în acel moment răsturnat pe dinăuntru, întors pe dos, cum se zice ; am luat aceeaşi atitudine ca şi Agnes. Mă simţeam pătruns de convingerea că eram om şi că în mine existase tot timpul o mare demnitate, trăise aşa, neştiută, cum trăieşte peştele în apă şi pasărea în aer. Atingeam pentru prima dată măreţia adevărată a lui Agnes, pe care numai i-o

bănuisem până atunci, înălţimea ei de femeie ca o floare... nici nu ştiu cum să mă exprim mai bine...

Era meşter la cuvânt, Doctorul, dar în bezna aceea eram mai tare ca el!

8

Tânărul adormise legănat de felul de a povesti al bătrânului, monoton şi prelung ca o ploaie de toamnă care îmbibă totul cu umezeală rece, pătrunzătoare. Somnul, un fel de negură populată de umbre şi de cercuri neclare, care se apropiau sau se depărtau desfăcându-se, ca atunci când aruncă cineva o piatră în apă, încerca să umple lipsa hranei din organismul slăbit.

Îl certa pe bătrân : Bătrân smintit ce eşti, cum puteai să nu te împiedici de nici o mobilă prin bezna aia, într-o casă pe care n-o cunoşteai ? Şi bătrânul îşi apuca între palme capul şi gemea încetişor. M-a lovit în moalele capului cu ceva, nici nu ştiu cu ce, că n-am simţit nimic, numai am început să mă prăbuşesc în negura de sub mine, cu tot cu fotoliu. Au, au, mă doare şi acum, deşi nu am nici o rană ! Poate că m-a pocnit cu un sac de nisip... şi m-am trezit pe un maidan zăcând între bălării, întorcându-mă la lumina zilei de parcă reveneam din moarte...

Cum o să revii din moarte ? se întreba cel tânăr, trezindu-se. O luminiţă îi pâlpâi în cap, crescu, tremură de câteva ori ca suflată de vânt, apoi se făcu mai mare, mai mare. Parcă revenea din moarte ! Deschise ochii să se convingă că e viu. Deasupra lui tremura în lumini şi umbre un chip blând de mamă, sau de femeie iubită. Agnes ? Zvâcni întinând braţele spre grumazul femeii. Ar fi vrut să se cuibărească la pieptul ei. Dar braţele întâlniră doar aerul

şi privirea din ce în ce mai limpede recunoscu betonul arcuit al podului, reflexele neliniştite ale undelor peste care se revărsa dimineaţa.

Unde era bătrânul ? Îl căută alături cu ochii nerăbdători. Făcu un efort ca să se ridice în capul oaselor. Se uită în dreapta şi în stânga. Nici urmă de el.

Un uruit greoi se prăvăli peste pod. Ce marcă de maşină o fi fost ? Tânărul nu ştia. Bătrânul ar fi ghicit-o imediat, deşi acum treceau multe maşini grele, camioane, probabil, căci era dimineaţa şi începuse o zi nouă de muncă. Se făcuse vremea camioanelor... Şi de bătrân nici urmă.

Rapsodia albastră

1

Vinerea, exact la ora paisprezece fără trei minute, cu o precizie care se repeta de câteva săptămâni până în cele mai mici amănunte de timp şi de mişcare, tânărul bărbat, care ieşea pe poarta Institutului de aplicaţii ştiinţifice moderne (I.A.S.M.), traversa piaţa pustie tocmai la timp ca să ocupe o treaptă pe scara rulantă, la ultima ei rotaţie. O secundă întârziere ar fi însemnat pierderea acestei curse a aerobuzului urban AB 1.

În ziua aceea se întâmplase însă ca scara să-l oprească aproape la mijloc, semn că-şi depăşise cel puţin cu o secundă rigurosul program de la ora două fără trei. Regulamentul transportului aerian în comun prevedea ca, în asemenea cazuri, cel care nu soseşte la timp să rămână pe loc până la cursa înapoi a scării care-l va readuce pe pământ. Aceasta însă echivala cu o aşteptare de zece minute, pe care îndrăgostiţii tuturor timpurilor cu greu o pot îndura.

Tot ce se întâmplă cu tânărul cercetător fu de natură să arate că regulamentul transportului aerian în comun necesita încă perfecţionări, ca şi condiţiile tehnice la care se aplica. În ciuda rigorilor regulamentare, tânărul se repezise pe trepte în sus, ca un copil neastâmpărat, sărindu-le câte două-trei o dată, şi apucând astfel să se strecoare în interiorul capitonat al aparatului de zbor cu o frântură de secundă înainte ca uşa să se închidă peste el.

Toţi pasagerii aşezaţi în fotoliile comode reacţionară ca

şi când accidentul se şi produsese : un bărbat se ridicase pe jumătate cu intenţia parcă de a se repezi în ajutorul imprudentului, o femeie în vârstă scoase un ţipăt scurt, o tânără îşi astupă ochii cu un suspin adânc, un copil uită să mai sugă din bomboana de ciocolată care-i umplea gura şi aşa mai departe, fiecare în felul său. Dar cum tânărul reuşi să se prelingă nevătămat până la fotoliul de lângă uşă, un oftat de uşurare le scăpă tuturor. Nici o mână omenească n-ar fi putut opri uşa în mişcarea ei implacabilă ; ea era pusă în funcţiune, ca şi elicopterul însuşi, de pilotul automat, care nu putea prevedea nici o abatere de la regulă.

Aşa se face că, în ciuda tensiunii care mai domnea între călători, uşa se închise, elicea se puse în mişcare şi în curând aparatul se ridică, legănându-se, de la pământ. Zborul urmă după program. Şi în acest timp, Aurelian Ursa, tânărul imprudent de mai înainte, încercând să nu atragă în nici un fel atenţia asupra sa, îşi retrăi întreaga aventură. Când înţelese prin ce a trecut, închise ochii, trăind în sine, adânc, emoţia posibilei urmări a faptei sale.

Ca înfăţişare fizică şi îmbrăcăminte el nu se deosebea prea mult de alţii de aceeaşi vârstă — maximum treizeci de ani — şi condiţie ; era înalt, suplu, de o eleganţă discretă în ţinută şi maniere. Pecetea muncii intelectuale pe care o îndeplinea nu era greu de descoperit, tot aşa cum lumina care-i juca pe chip nu putea să fie decât o lumină de „îndrăgostit” cum cugeta tânăra călătoare care-l întâlnea acum a treia oară la aceeași cursă. De data aceasta chipul tânărului, după ce se consumă momentul de tensiune, trăda gânduri frământate, care treceau dincolo de întâmplarea recentă. Şi, în timp ce dedesubt se derula

filmul calm al oraşului-grădină, el evalua încă o dată purtarea ciudată a Celiei. Săptămâna trecută, după ce luaseră masa împreună cu familia, se aşezaseră ca de obicei, ea pe şezlongul de pe pajişte, el pe iarbă, alături, cu capul rezemat de genunchii rotunzi ca două bile de fildeş. Îşi aducea aminte că avusese un vis ciudat, dar cui nu i se întâmplă să-şi descopere somnul presărat cu tot felul de imagini, care, aparent, n-au nici o noimă şi nici măcar vreo legătură cu persoana sa ? !

Mai îngrijorător era că se trezise cu un sentiment acut de jenă, nu din pricina visurilor, ci pentru că putuse să adoarmă nesimţitor lângă fata pe care o iubea ! îi simţea şi acum degetele nemişcate încâlcite în păr, în acea mângâiere fierbinte care-i făcea atât de multă plăcere ; ruşinat că putuse să se lase pradă somnului, rămăsese neliniştit sub uşoara lor apăsare. Nu îndrăznise să facă nici o mişcare până ce n-o simţise pe ea însăşi încordându-se ca şi când ar fi vrut să se ridice.

„Iartă-mă, i-a zis, şi ea l-a privit năucă. Părea să nu-l fi auzit, sau dacă-l va fi auzit, nu-l înţelegea. Am adormit ; nici eu nu-mi pot explica în ce fel anume !“

„Dar nu m-ai trezit de fel! protestase ea fără nici o legătură, deşi acum, când se gândi la rece, începea să înţeleagă altfel aceste cuvinte : Aşadar şi ea adormise ! De ce să te iert ? ! Hai mai bine să-ţi cânt ceva la pian !”

A avut inspiraţia să se uite la ceas ; ce fel de somn o fi fost acela, care nu durase nici măcar cinci minute ! În schimb fusese adânc şi atât de aglomerat de imagini fulgerătoare,clare, mai numeroase decât s-ar putea imagina!?

„Ce cânţi tu acolo" ? o întrebase în cele din urmă şi

Celia tresărise, îl privise peste umăr şi pe urmă îşi fixase ochii pe mâinile ei. Părea să se mire :

„Ti-am cântat eu ceva ? Cu mâinile astea ?“ îşi privise, în adevăr, într-un chip ciudat albele ei mâini, care întotdeauna seamănă cu altceva : cu un porumbel care zboară, cu o suveică de argint ca într-un basm, cu un şoricel alb care palpită de teamă, şi cine mai ştie cu câte şi cu ce anume mai pot să semene. Şi după ce se uitase la ele în acel chip ciudat, cu teamă şi cu emoţie, le împreunase, le legănase, le alintase la piept de parcă erau nişte fiinţe dragi.

Se apropiase atunci de ea, îi apucase mâinile într-ale lui şi i le sărutase. Iar ea strigase, de parcă atunci îl descoperea în preajma ei : „Aurelian, dragul meu ! Eşti aici, aici lângă mine ?“

Cum i se mai cuibărise la piept, ca o pasăre înfrigurată, şi de spaimă, şi de îngheţ, şi tremurul trupului ei drag îi încălzea şi acum inima, în vreme ce elicopterul zbura spre Blocul Ciocârliilor ! Îi era dor de ea, dar în acelaşi timp luă hotărârea nestrămutată să afle de ce a plâns atunci, de ce era atât de desperată şi de fericită... De ce, şi iar de ce, braţele ei îl strângeau spasmodic ca şi când se întorcea după o lungă, lungă şi fără speranţă despărţire ? !

2

Blocul Ciocârliilor risipea în atmosferă, până la aproape o sută de metri altitudine, un orăşel-satelit, dintr-acelea care altădată se construiau în locuri pitoreşti, dezlipite de suprafaţa pământului. În realitate era o construcţie monumentală, de natură experimentală, pe un principiu nou. Casele erau izolate şi dispuse la diferite nivele pe

piloni de oţel. În aşa fel, încât fiecare forma o mică insulă în atmosfera limpede de deasupra câmpului semănat cu grâne unduitoare.

Legătura cu lumea înconjurătoare se făcea cu ajutorul ascensoarelor, care duceau fie la pământ, fie la platforma din înălţime, de fapt un aeroport pentru elicoptere. Fiecare vilă avea pajişti şi terase pe care se puteau amenaja mici grădini. Celia ocupa, ca de obicei, vinerea la ora aceea, şezlongul favorit, aşezat în mijlocul pajiştii din faţa casei; ea scruta cu nerăbdare cerul în direcţia oraşului care se zărea ca prin ceaţă în partea de nond-vest. Devenise locul de ciocnire al unor sentimente contradictorii, care ţeseau sau destrămau necontenit o mare iubire.

Sentimentele omeneşti formau la acea epocă obiectul unor acute dezbateri publice, pornind de la acele maşini electronice cu care, se zicea, se obţinuseră „emoţii" ! Dar, a reda cu ajutorul unor aparate electronice de cea mai mare fineţe adevărata stare interioară a Celiei în acea zi de vineri, când aştepta să apară la orizont elicopterul cu logodnicul ei, ar fi fost, în adevăr, o performanţă. Tânăra privea cu inima strânsă umbra uriaşă a aparatului de zbor, care se tipărea în cele mai neaşteptate chipuri pe mica aşezare omenească dispusă pe verticală.

Îşi vorbea tulburată : „Visul a fost straniu şi mă stăpâneşte şi acum ! Mă mir cum de nu m-am trădat, cum de m-am putut stăpâni, deşi parcă am trăit totul cu adevărat şi sângele însuşi îmi bătea altfel de cum ştiam eu ! monologa ea, urmărind cu ochii aprinşi silueta graţioasă a libelulei uriaşe din aer. Dar dacă am visat doar, de ce nu mă pot întoarce ca întotdeauna la felul meu firesc de a fi ? De ce am mereu prezentă această senzaţie

nepământeană ?“

Şi deodată se opri şi-şi privi mâinile.

„Da, sunt ale mele, le recunosc, le ştiu.“ Şi le adună la piept cu un gest care-i devenise familiar ; ca şi când ar fi fost nişte fiinţe neajutorate, simţea nevoia să le încălzească, să le alinte şi să le insufle curaj. Pe urmă iar şi le puse dinainte, întinzându-le încet, cu neîncredere, în poală. „Sunt albe, albe ca întotdeauna, fiecare deget, palma, încheieturile, fiecare cută şi linie. Linia vieţii e albă şi unghiile roze, sunt albă toată, de ce să mă tem ?“

Şi-şi ridică ochii luminoşi spre uşa ascensorului, care, din clipă în clipă, îl putea lăsa pe iubitul ei să răzbească spre ea. În ansamblul blocului, casele, deşi constituiau un sistem, erau totuşi izolate unele de altele, iar pajiştea pe care se afla Celia nu avea deasupra decât cerul, care nici măcar nu semăna cu un cer în sensul clasic al cuvântului, ci mai degrabă cu un orizont fără sfârşit, ca o apă limpede, nemişcată, fără fund.

În acel moment simţi nevoia să-şi mişte mâinile, şi, mai cu seamă, îşi dori o margaretă. Îl cunoştea bine pe Aurelian al ei; era sigură că nu va întârzia nici o „secundişoară“ măcar... Şi cu toate acestea, era neliniştită, pentru că, de când e lumea şi pământul, n-a existat dragoste adevărată fără această nelinişte, care-i îndeamnă pe îndrăgostiţi să întrebe florile şi bătăile inimii dacă sunt iubiţi sau nu ? A nu te îndoi de el sau de ea ? E posibil una ca asta când iubeşti cu adevărat ? Industria de butaforie înregistrase un succes enorm, cu două sezoane în urmă, producând margarete artificiale cu petale detaşabile ; chiar şi maturii se numărară printre cumpărătorii noului produs destinat tinereţii şi dragostei ! Celia ar fi închis ochii imaginându-şi

floarea albă, pe care o întreba mişcând încet buzele : „Mă iubeşte, nu mă iubeşte, mă iubeşte, nu mă iub...“

O întrerupse răsturnarea pe care o produse în fiinţa ei o mare explozie de lumină ; locul neliniştii gingaşe îl luă extazul avântat. Sărind să-şi întâmpine iubitul, ea se simţi uşoară ca fulgul, eliberată subit de tot ce o îngrijorase până atunci.

El o strânse la piept.

De acum încolo şi el şi ea aveau să fie una, aveau să aibă acelaşi timp şi aceeaşi bătaie de inimă. Ochi în ochi, aproape fără să-i observe pe cei din jur — părinţii şi fratele mai mic al Celiei — ei intrară în casă, răspunseră (dacă asta se poate numi răspuns) întrebărilor puse, mâncară (dacă asta se poate numi mâncare), râseră în contratimp şi în intensităţi cu totul diferite de ale celorlalţi meseni, pentru ca în cele din urmă să revină pe pajişte, la şezlongul preferat al Celiei, ca şi când nu mai exista nimeni pe pământ în afară de ei.

Fură lăsaţi singuri.

E o adevărată plăcere să-i observi pe îndrăgostiţi, să le înregistrezi mişcările delicate, felul gingaş de a pronunţa tainice cuvinte şi a schimba priviri calde ; ceva mai târziu, imaginea lor în mijlocul pajiştii, ea pe şezlong, cu degetele în părul lui cârlionţat, ei aşezat alături pe iarbă, cu capul rezemat de genunchii ei, deveni un adevărat grup statuar.

— Ce fac ? va întreba poate tatăl Celiei înainte de a se întinde pentru siesta de după-amiază.

— Se pare că au aţipit, va răspunde emoţionată mama, suspinând pentru toate amintirile ei de o viaţă,

Retragerea lor în vârful picioarelor ar fi inutilă însă, dacă dintre ei vreunul şi-ar da seama că ceva nu e în regulă

cu tinerii. Conştienţi însă de această fericire curată, şi înregistrând numai frumuseţea imaginii concrete a fericirii, cei doi părinţi se îndreptară liniştiţi spre interiorul casei, pe câtă vreme frăţiorul, fermecat de imaginea plastică a celor doi, se apucă să-i deseneze în blocul lui de şcoală, ascunzându-se după perdeaua din camera lui.

Dar de ce par atât de adânciţi în somn cei doi îndrăgostiţi şi de ce sunt aşa de albi în obraji, ca şi când n-ar mai avea picătură de sânge în ei ? El nu putea să-şi dea seama de la distanţa la care se afla. De aproape această paloare ar fi putut da de gândit. Noroc că nimeni nu se apropie câtă vreme frumoasa pereche rămase în acest fel nemişcată : capul lui pe genunchiul ei, mâna cu degete lungi de pianistă încâlcită în inelele părului lui, ochii lor cu pleoapele coborâte, şi buzele subţiate şi albite de parcă ar fi fost date cu praf de cretă...

....

Nu somnul îi înlănţuia, ci, dimpotrivă, marea uşurinţă interioară pe care o simţeau, putând fi echivalată doar cu senzaţia unei eliberări complete dintr-o captivitate lungă şi grea. Nici unul, nici celălalt nu mai trăise vreodată ceva asemănător şi, deşi fiecăruia i se întâmpla exact acelaşi lucru, nu păreau totuşi a fi împreună. Amândoi păruseră că adorm în acelaşi timp, că se eliberează în același timp, că-şi iau zborul în acelaşi timp, deşi unul nu ştia de celălalt, ci, independent, îşi urma fiecare drumul cu o viteză de care, dacă şi-ar fi dat seama, s-ar fi îngrozit. Pământul se topea în urma lor cu o iuţeală ameţitoare, pierzându-se într-o fumegare vag violetă, din ce în ce mai depărtată şi mai cenuşie, mai scămoasă.

Senzaţiile se succedau cu repeziciune ; nu e puţin lucru

ca, la un moment dat, să pierzi noţiunile de sus şi de jos şi să ai conştiinţa acestui fapt, de care nici măcar să te miri nu avea rost ! Să simţi cum se scurge din propria ta fiinţă ultima rămăşiţă de greutate inexplicabilă, ca un balast inutil, şi să reîntâlneşti, imaginea, visul, intersectând realitatea de zbor prezentă, palpabilă şi graţioasă ! Chiar şi mâinile şi-au schimbat înfăţişarea : culoarea albastră de o puritate asemănătoare cu cea din picturile japoneze aplicate pe ceramică fină, le făceau atât de străvezii şi de delicate, încât vechile comparaţii terestre deveneau anacronice.

Mai sensibilă la nuanţe, Celia înregistra cu toată fiinţa ei uşoară şi limpede ca o fluturare de mătase albastră că e din nou altfel colorată, fără însă ca acest fapt să o mai înspăimânte, cum i se întâmplase cu o săptămână înainte ; ba, avea chiar impresia că niciodată nu se speriase de mâinile ei străvezii şi palpitânde ca trupurile lichide ale valurilor mării. Erau uşoare şi vesele ; la fiecare mişcare îi fluturau prin faţă ca nişte meduze misterioase, nerăbdătoare să atingă o uriaşă plăcere necunoscută sensibilităţii omeneşti, total necunoscută!

El, în schimb, trăia o senzaţie bărbătească de nelimitat şi posibil, o contopire a acestor două dimensiuni care, în cadrul Institutului de aplicaţii ştiinţifice moderne, deveneau exact contrariul: limitat şi imposibil. Există întotdeauna o graniţă dincolo de care nu se poate trece — o situaţie limită nu numai de ordin fizic, ci şi spiritual. În cel mai bun caz apare doar o îndepărtată şi abia vizibilă portiţă, care nu poate fi atinsă decât printr-un uriaş consum de timp şi de efort. Nu efortul unuia singur, nici a o sută de oameni, ci a mii şi mii, a milioane ! O generală strădanie, asemenea

vulcanului, care nu poate erupe decât dislocând o uriaşă masă de forţă şi de materie incandescentă.

Iar Aurelian... părea zvârlit în zonele imposibilului, ale spaţiului imens, nu de puterea dezlănţuită a unui singur vulcan, ci de a tuturor vulcanilor de pe pământ. Fiind un iniţiat, spre deosebire de Celia care-şi cizelase umanist şi poetic sensibilitatea, tânărul cercetător înţelegea că zborul prin spaţii atingea viteza uluitoare şi că, ceea ce însemna pentru ei uşurinţă, era doar starea de imponderabilitate. Nu putea pricepe, însă, care erau cauzele fenomenului şi nici destinaţia acestei fantastice călătorii parcă printr-un culoar albastru.

Sigur că fusese nevoie de oarecare timp — un timp comprimat la maximum posibil, pentru că ideile veneau, treceau prin el şi se duceau cu viteza fulgerului — ca să observe că înaintarea vertiginoasă avea un sens datorită acelei conducte absorbante, construită, pare-se, dintr-un material diafan şi rezistent, dacă nu din raze de lumină. Altfel, nici n-ar fi putut fi logic să pătrunzi fără nici un fel de costum de protecţie în Cosmos, nefiind expus la nici una din influenţele nocive ale radiaţiilor, cu atâtea primejdii pentru fragilul organism uman, dezvoltat milioane şi milioane de ani în vata protectoare a atmosferei.

Şi atunci Aurelian Ursa fu convins că va întâlni în curând fiinţe superioare — ah, ce şansă unică pentru un pământean să izbutească pe negândite o asemenea extraordinară realitate ! Începu să se pregătească febril, cu atât mai mult cu cât micul astru care-i licărise în faţă se transformase într-o buză neagră, ca atunci când de pe mare se zăreşte pământul. Crescu apoi ca un măr, ca o minge de fotbal, ca un balon, ca un aerostat, ocupând

treptat întregul orizont, devenind limbă de pământ, spaţiu... Îi reveni simţul de orientare : se prăbuşea vertiginos. O forţă nouă îl apăsa, deveni din ce în ce mai greu, parcă i se adăuga un nou balast de plumb, acela pe care mai înainte îl aruncase încetul cu încetul, de care se eliberase pe nesimţite.

Alături de el, Celia aluneca la fel de lin şi de absent, ca şi când nu şi-ar fi dat seama de prezenţa lui; el însuşi nu o vedea lângă sine...

3

— Ce-ai zice de puţină muzică ? propuse ea cu un aer rătăcit.

El simţi mai întâi dorinţa irezistibilă să se uite la ceas.

— N-aş vrea să cânţi nimic, îi spuse, vreau să-mi povesteşti.

Accesul ei de râs nu avu darul să-l convingă ; de altfel, tot aşa de neaşteptat cum izbucniseră, hohotele muriră.

— Ce-ai spus ? întrebă ea, ca şi când nu-l pricepuse.

— Povesteşte-mi, accentuă el.

— Ce să-ţi povestesc ?

— Şi, totuşi, ceva se întâmplă cu noi. Nu are nici un rost să ne ascundem unul de altul. E a doua oară când ne desparte acest somn ; sau poate că ne uneşte ? Dac-o fi somn, sau ce-o fi ! Eu unul am senzaţia scurgerii unui timp mult mai îndelungat decât cele câteva minute în care se petrece totul.

— Ce se petrece ? întrebă ea stins, şi bărbia începu să-i tremure.

— Vrei să mă amăgeşti pe mine ? Vrei să te minţi pe tine ? Nu-mi pot da seama. Să ştii că te observ şi acum, ca

şi săptămâna trecută. Ea îşi împreunase inconştient mâinile, cu un gest gingaş şi cu o pornire tandră. Asta e, urmă el, ţi-au devenit dragi mâinile. Le aduni la piept ca pe un iubit. De ce ?

Tresărind, ea îşi desprinse mâinile, dar o făcu cu mult regret şi repetă mecanic, inutil :

— Nu vrei să asculţi puţină muzică ?

— Nu, nu vreau muzică şi tu ştii bine asta, rosti el aspru. Vreau să-mi răspunzi la nişte întrebări. Trebuie să-mi răspunzi, Celia. Pentru fericirea noastră !

Ea îşi ţinea capul plecat; s-ar fi putut crede că e de acord să dea răspunsurile pe care i le cerea el ; totuşi încordarea gâtului trăda o rezistenţă interioară, încă puternică. El urmări cu multă temere această linie încordată, care la auzul glasului său impetuos cedă puţin. Şi atunci îi trebui un efort de voinţă ca să poată începe :

— Mai întâi a fost lumina aceea care topeşte balastul de plumb al trupului nostru, rezultând o stare de uşurinţă cum nu ai mai simţit niciodată. Aşa e ?

Mişcarea imperceptibilă a capului ei nu era un răspuns ; era încă o şovăială.

— Şi atunci te înalţi, începe o ridicare lină, firească, devenind din ce în ce mai vertiginoasă, continuă el; începe un zbor peste spaţii, *cum n-ai mai simţit niciodată !*

— Şi nu-ţi dai seama de nimic, accentuă el după o scurtă pauză, pentru că totul pare firesc, foarte firesc, ca şi când ai face lucrul acesta de când te ştii. Şi pentru că te preocupă altceva : unduirea de val a braţelor şi a mâinilor, mai cu seamă. Îţi produce delicii mişcarea înainte şi înapoi a mâinilor, care vin spre pieptul tău şi pleacă de la pieptul tău ca marea albastră şi străvezie...

— De unde ştii ? întrebă ea încet.

— Fluiditatea mâinilor e ca a valurilor de mare pe o plajă bătută de soare, un dans necunoscut al posibilităţilor noastre obişnuite, care te captivează până la vrajă.

Ea începu să ridice încet capul.

— De unde ştii ?

Şi el continuă să dea amănunte despre ceea ce putea fi un zbor, sau o mişcare de aspiraţie, o absorbţie prin acea conductă străvezie, imaterială, ca o coloană de lumină prin infinitul cenuşiu-violaceu al Cosmosului.

— De unde ştii ? strigă acum Celia şi ochii ei, măriţi de uimire şi de spaimă se fixară pe chipul lui transfigurat.

El îi susţinu privirea.

— Celia mea iubită, şopti, nu mă privi aşa. Sunt eu. Trezeşte-te din vrajă. E un vis nemaipomenit... ascultă-mă pe mine, dar e numai un vis, o himeră, ascultă-mă, draga mea, şi amândoi îi suntem pradă... Sau e altceva, dar noi trebuie să ne păstrăm întreagă firea, să nu ne pierdem minţile... Adu-ţi aminte ; acel ţinut arid şi umbra aceea de om...

Globurile ochilor ei crescură în orbite, şi el se opri înfricoşat.

Poate mersese prea departe. Încercarea lui era prea brutală şi prea pe neaşteptate. Îi privea ca hipnotizat ochii bulbucaţi în orbite, care se abureau încetul cu încetul ca o ceaşcă de porţelan.

— Aurelian, iubitul meu ! strigă pe negândite, şi-i căzu la piept, înfrigurată ca şi prima dată. Eşti aici, lângă mine ? Dragule, dragule !

Şi plângea, şi se strângea la pieptul lui, se cuibărea de parcă-i aştepta mângâierile şi ocrotirea, şi lui i se părea că

acum abia înţelege de ce plânge şi de ce suspină frângându-şi mâinile...

....

— Nu, dragul meu, nu-mi aduceam aminte ; dacă n-ai fi venit tu cu toate amănuntele... Eu nu izbuteam să rămân decât cu această extraordinară senzaţie de albastru fluid, care erau mâinile, braţele, trupul meu întreg ; şi mă temeam şi mi-era drag că eram aşa, simţind o nevoie mai mult decât imperioasă de a vedea mişcându-se în faţa şi în jurul meu braţele şi voalurile albastre care mă înconjurau, dar mai cu seamă braţele şi mâinile, adunându-se şi depărtându-se, venind şi ducându-se de la pieptul meu... Îţi spun că mi-era dor de neliniştea aceea lichidă, izbitor de asemănătoare cu a valurilor mării. Aveam certitudinea transparenţei lor, le priveam în zare şi eram fericită că sunt mâinile mele albe, şi eram nefericită că nu erau ca valurile mării, străvezii, nu ca sticla, ci ca un lichid neliniştit şi voios... Iartă-mă, vorbesc fără şir, dar cred că-ţi dai seama ce spun ? Acum, după cele ce mi-ai povestit şi tu, pot merge mai departe în visul meu... sau în himeră, dacă zici tu...

— În visul nostru, Celia, căci eu nu aveam putinţa să-ţi reconstitui amănuntele dacă nu aş fi trăit ca şi tine visul, himera, sau ce va fi. Deci, îţi aduci bine de tot aminte : ne-a ieşit înainte o umbră de om... Eu aşa l-am reţinut : ca o umbră, sau parcă stând tot timpul în umbră faţă de mine.

— Vrei să zici că nu i-ai văzut chipul ?

— Nu. Nu i l-am văzut. Parcă se uita tot timpul în altă parte, la altcineva. Sau nu l-am distins în crepusculul acela albăstriu, sau, poate că aşa sunt mai aproape de adevăr, am uitat cum îi era faţa. Dar tu ?

— Eu, ce ? întrebă ea cu buzele albe.

— Tu i-ai văzut faţa ? I-ai reţinut trăsăturile ? L-ai recunoaşte dacă l-ai vedea aievea ?

Ea se gândi, se gândi, şi ochii lui rămaseră zadarnic aninaţi de gura ei.

Dar Celia reluă doar clătinând capul în sens negativ :

— Eu reţin altceva : parcă era însetat să ştie ce mai e pe lume. Parcă aşa îmi aduc aminte. Îi era sete.

— Nu mi-ai răspuns : l-ai recunoaşte dacă l-ai vedea aievea ?

Ea se strânse în el.

— Oh, dragul meu ! Mă tem !

— De ce să te temi ? N-a fost decât un vis.

— Mă apasă visul ăsta. Era prea adevărat, sau prea neliniştitor.

El o mângâie.

— Mi se pare că-ţi trec gânduri negre prin cap, fără să fie nevoie. Desigur că avem datoria să ne întrebăm de unde provine visul acesta albastru, nu însă să-i exagerăm rostul şi să-l amestecăm în viaţa noastră reală. Din partea mea, eu am să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să aflu ce e de aflat. Şi am să încep chiar de acum, cu puştiul ăsta care se apropie de noi cu un aer aşa de şiret.

Se apropia fratele Celiei. Paisprezece ani zburdalnici şi pistruiaţi.

— Ia spune-mi tu, băiatule, ce-ai făcut până acum ?

— Am desenat.

— Unde ai stat tot timpul ?

Prin ochii ştrengari trecu o undă de râs. Asta voia să ştie eminentul cercetător ? Şi dacă n-o să-i spuie nimic ? Dacă e un secret al lui ?

— E foarte important pentru noi, declară grav cercetătorul şi-şi trecu degetele prieteneşte prin părul băiatului. Am vrea să ştim dacă n-ai observat ceva ciudat în timp ce noi stăteam aici, pe pajişte.

— Nu. Băiatul clătină capul.

— Fii atent la ce te întrebăm, pentru că mi se pare că tu ştii ceva şi nu vrei să ne spui. Am stat noi tot timpul aici ?

— Ca o statuie frumoasă ! izbucni vesel băiatul.

— Deci nu s-a întâmplat nimic ? Nu ne-am ridicat de la locul nostru şi nu ne-am dus nicăieri, nici eu, nici Celia ? Băiatul nega. Nu s-a întâmplat chiar nimic ?

Atunci el izbucni în râs.

— Ba, s-a întâmplat.

Celia făcu doar un început de mişcare nervoasă, ca şi când ar fi vrut să-şi ducă o mână la inimă, sau la frunte ; Aurelian îi apăsă uşurel braţul şi o domoli. Îşi continuă întrebările. Îi ceru băiatului să fie sincer până la capăt.

— Dar n-o să vă supăraţi pe mine, nu-i aşa ?

— Mai încape vorbă ? ! îl asigură Aurelian, şi-l privi lung.

— Atunci trebuie să ştiţi că v-am desenat ! declară băiatul cu un aer radios.

Cei doi, parcă nu auziseră bine, parcă nu pricepuseră. Întrebară amândoi într-un glas :

— Ce-ai făcut ?

— V-am desenat. Spuneam doar că eraţi nemişcaţi ca o statuie. Mi-a plăcut şi mi-a dat în gând să vă aştern imaginea pe hârtie. Am făcut rău ?

Revenindu-şi primul, Aurelian îl linişti pe băiat şi stabili, descosându-l mai departe că, în ciuda lungii lor călătorii albastre, ei nu făcuseră altceva decât să constituie un nemişcat model pentru micul desenator, care nici o clipă

nu-şi luase ochii de pe ei.

—- Prezenţa noastră, aici pe pajişte, face mai evident visul care ne-a captivat, de necrezut rămânând doar coincidenţa de a fi avut amândoi exact aceleaşi imagini şi impresii. În aceasta constă toată curiozitatea. Însă, cum noi suntem legaţi şi spiritual, de ce n-am admite o asemenea transmisie posibilă, telepatică, de imagini, culori, chiar întâmplări asemănătoare ? Celia, sunt mai liniştit acum. Şi parcă aş avea poftă să ascult puţină muzică. Vrei, Celia, să-mi cânţi la pian ?

4

Aurelian Ursa se trezi în puterea nopţii năpădit de o căldură insuportabilă, care năştea un flux de transpiraţie permanent şi foarte abundent. Nu-şi dădu seama din prima clipă ce putea fi, de aceea se preocupă mai întâi de aspectele fizice ale fenomenului. Îi era imposibil să se răcorească. Abia după un timp izbuti să-şi dea seama că explozia, care-l răvăşise cu un suflu fierbinte, se produsese în conştiinţa sa. În adevăr, nu se mai putea amăgi cu explicaţia puerilă a unui vis, nici cu posibila coincidenţă determinată de completa identitate de sentimente şi gândire dintre el şi Celia. Adevărul! Iată ce explodase în subconştientul său.

În ciuda febrei sufocante ce stăruia, el rămase nemişcat în aşternutul care, încetul cu încetul, se răcorea. Glasul Celiei venea către el ca un copil în vârful picioarelor : „Îmi spunea, sau îmi făcea impresia că îmi spune : Eşti fericită că trăieşti acolo unde ţi-e locul. Eu am plecat atunci când mi se părea că totul este pierdut, când am avut certitudinea pământului pârjolit... şi mi se pare că am făcut

un gest absolut inutil. Inutil, aşa repetă de câteva ori ca să arate că fiinţa pentru care-şi sacrificase fericirea nu merita asta. Inutil. Iar tonul glasului său îmi trezeşte foarte viu adânca amărăciune pe care o trăia, un regret fără margini. Oare şi noi ne iubim la fel ?“

Celia nu ştia sau nu voia să ţină seama de celălalt înţeles al vorbelor lui, căci din adâncurile fiinţei lui se năştea un ecou tulburător, dar nu de cuvinte, ci de amintiri : „A fost o coincidenţă — tensiunea şi posibilitatea tehnică. O întâmplare. O intersecţie între două forţe. Eu nu am avut numai un vis, ca biblicul Noe, ci coşmarul unei conştiinţe trezite la adevăr, a conştiinţei că potopul acela de demult din istorie sau din legendă, era un fleac pe lângă ce se poate întâmpla dacă valul distrugător va porni din însăşi mâna omenească. Am fost nevoit să ridic ideea din biblie la nivelul tehnicii moderne ; ca şi arhaica arcă încărcată cu tot ce populează pământul, eu n-am aşteptat ramura de măslin pe un munte, ci pe o altă planetă. *Astronava* mea era şi ea încărcată cu esenţa vieţii, cu germenii conservaţi ai tuturor vieţuitoarelor de pe pământ. Al tuturor celor utile. Ceea ce mi s-a părut inutil am lăsat deoparte. Gest donchișotesc. Ca şi acela de a aştepta să treacă potopul”.

„Şi era în glasul lui, revenea Celia la ideea unei idile de dragoste, acea tristeţe fără margini, acea melancolie copleşitoare care mă pătrunde şi acum cu ecoul pătrunzător al lumii albastre... Nu ştiu de ce, dar nu pot înţelege destinul neiertător, care l-a aruncat departe în singurătatea aceea cumplită... Sau poate că tocmai înţeleg... Dragule ! îi spusese cu o notă patetică în glas, eu cred în existenţa bietului om condamnat la nefericire.”

Revăzând lucid şi intens totul, Aurelian Ursa ajungea să-i dea dreptate Celiei : om sau umbră tânjea, purtând, în adevăr, în vorbe şi în intonaţii un dureros şi ireparabil regret. Celia reconstituia feminin aceleaşi imagini pe care le trăise şi el, le dădea o interpretare sentimentală, omenească, dar le relata extrem de fidel, ca şi când ele ar fi existat aievea, ca şi când era convinsă de evidenţa lor. Prin sensibilitatea ei, căpătau contur şi amintirile lui, şi ecourile pe care le purta în gând, în zonele de penumbră ; căci omul acela, sau fantoma aceea, sau visul acela, sau ce altceva va fi fost, rostea :

„Ştiam ce risc îmi asum ; riscul singurătăţii şi nefericirii mele individuale. Dar mă gândeam la datoria mea de om faţă de alţi oameni, la obligaţiile mele faţă de umanitate. Eram bogat, ştiu, şi toate ameninţările belicoase se făceau şi în numele meu ; conştiinţa mea însă înţelegea bogăţia altfel, ca o mare responsabilitate. Mă simţeam solidar prin ea cu cei mulţi, cu cei lipsiţi, cu cei fără apărare, dintre care o vreme făcusem şi eu parte... În sfârşit, certitudinea că omenirea trebuie să supravieţuiască unui cataclism... chiar venit din propriul ei interior, din propriul ei dezechilibru mintal şi moral. Am vrut să-mi dovedesc mie însumi că istoria se poate repeta, şi am ales model pe Noe cu arca sa. Tot ce au agonisit generaţii de generaţii din familia mea şi mi-a revenit printr-un miracol se află aici, transformat în continuitatea potenţială a globului pământesc. Atât numai că sacrificiul meu a fost inutil. Nu de bani e vorba, ci de timp, de realitate, de fericire. Timpul a trecut, dovedindu-mi greşeala, lăsându-mi numai nefericirea singurătăţii".

Ceea ce Celia interpreta ca o dramă a dragostei era totuşi altceva : o chestiune mult mai complicată, care

amesteca în mintea sa visul cu o realitate vagă, ceţoasă, dar realitate în orice caz. Se revedea mic şi zburdalnic. Fără pistruii pe care-i avea fratele Celiei, dar nu mai puţin neastâmpărat şi nerăbdător să pătrundă misterele celor mari. Copilăria i-a părut ca un glob de cristal din interiorul căruia privea fericit şi curios în jur. De atunci venea acel sunet real, care-i amintea, ca prin ceaţă, de un temerar exilat, pierdut pe o planetă cosmică sau în spaţiul interplanetar... Nu ştia exact ce se întâmplase şi zadarnic acum se apleca spre globul lui de cristal care zburase din neguri până la el. Nici sigur nu putea fi că omul acela a existat cu adevărat. Poate că fusese una din multele ficţiuni ale copilăriei.

În schimb, în interiorul globului transparent domnea o lumină dulce, diafană, care-l ademeni tot mai mult. Şi când se uită mai bine îşi văzu chipul de altădată. Avea şi el pistrui, chiar dacă nu aşa de mulţi ca fratele Celiei...

....

Când se trezi dimineaţa era stăpânit de un mare neastâmpăr, de un febril dor de acţiune. Gândurile i se limpeziseră de parcă trecuseră printr-un filtru. La institut, înainte de a cere o zi învoire, se asigură, interesându-se la colegul său de laborator, că a existat cu adevărat un bogătaş sau un excentric, care pornise în Cosmos pe cont propriu.

— Ba bine că nu-mi amintesc, îi răspunsese acesta cu reflexul unei vechi pasiuni trezite în ochii săi severi înainte de vreme. Eram robit pe atunci radioamatorismului şi i-am prins mesajul pe care-l transmitea pământenilor. Mi se pare chiar că aşa zicea : „Dragi pământeni.“ Era un glas impresionant, care formula idei mari, cutremurătoare. „Nu

ştiu când vom putea reveni pe planeta-mamă, pe mult încercata noastră Terră ! Nu ştim cum o vom găsi, dar noi vom aştepta cu încredere viitorul, socotind că ne-am făcut datoria !“ Acel coleg de laborator cita cu capul puţin dat pe spate, de parcă cineva ascuns înapoia lui i-ar fi dictat cuvintele de demult. Uite, dragă Aurelian, nu credeam că am să le mai pot rosti vreodată ; mi se părea că le uitasem. Sună frumos, nu-i aşa ? Dar tu, de unde până unde ?

Şeful îi aprobă imediat plecarea în oraş.

Se duse de-a dreptul la Biblioteca centrală de informaţii, o instituţie impunătoare, care avea multă căutare : în ciuda clădirii de mari dimensiuni, mulţimea furnica pe coridor. Era o activitate intensă, dar care se desfăşura în cea mai mare tăcere. Dispozitive speciale absorbeau zgomotele care întreceau în intensitate şoapta. În vastele săli de lectură păreai izolat de întreaga lume. În atmosfera de muncă tăcută, încordată, îşi începu Aurelian Ursa incursiunea în tăieturile de ziare ce-i fuseseră puse la dispoziţie în câteva minute. Dosarul voluminos se dovedi la fel de atrăgător ea şi un roman de acţiune. Nu numai călătoria în sine făcuse să curgă multă cerneală de tipar, ci şi felul cum se ajunsese la ea.

Mai întâi era senzaţional felul cum modestul om, pe care-l descriau pe multe coloane, cu tot luxul de amănunte cuvenit, colegii de birou, patronii cafenelei şi pensiunii pe unde trecea zilnic, vecinii, menajera, furnizori şi croitori obscuri, devenise pe neaşteptate moştenitorul uneia dintre cele mai mari averi din vremea sa. Iată relatarea ajutorului de notar, care îndeplinise oficiul de a transmite celui în cauză conţinutul testamentului : „Eram plictisit de banalitatea monstruoasă a salonului în care aşteptam

printre mobile vechi, îngrozitor de desperecheate, cu un aer închis, stăpânit de un miros pătrunzător de naftalină. Rareori zeiţa Fortuna are parte de un asemenea cadru pentru a-şi desfăşura minunatele daruri. Nenorocirea făcea că nici nu puteam deschide geamurile să aerisesc, întrucât, pentru momentul pe care-l pregăteam, nu aveam nevoie de acompaniamentul sonor infernal produs de puzderia de copii, de jos, din tranşeea adâncă şi îngustă care era strada". Şi mai departe : „În această atmosferă terminai de citit documentul solemn. Când ridicai ochii, în faţa mea nu era nimeni. Lăsând privirea, îl descoperii pe fericitul moştenitor căzut pe covorul ferfeniţit, leşinat numai sau, poate, mort de emoţie. Zăcea cu braţele în lături, neînsufleţit şi tragic ca un crucificat".

Pe vremea aceea ziarele aveau o adevărată predilecţie pentru relatări de acest fel, bogate în episoade şi în amănunte senzaţionale. Interesul publicului cititor era menţinut prin orice mijloace. Se făcea apel la toate sursele posibile. Aurelian Ursa citi multe povestiri ca aceea de mai sus, sau ca aceea a valetului, pe care stăpânul, nerăbdător să înceapă marea călătorie, îl întreba în fiecare zi :

„— Nu am primit o telegramă ?

— Nu, domnule.”

Valetul nu putea să povestească altfel decât în dialog.

„— Mai eşti aici ?

— Da, domnule.

— Bine. Dacă va veni telegrama să mi-o aduci imediat. Oriunde m-aş găsi, mă cauţi.

— Am înţeles, domnule.

— Mai e ceva ? De ce nu te duci ?

— Dacă nu vă e cu supărare, am să vă fac o întrebare.

Permiteţi ?

—Mă rog, te ascult.

—Dumneavoastră, domnule, se spune că veţi pleca într-o călătorie lungă. Cu noi ce se va alege ? Vă rog să nu vă supăraţi că vă întreb, dar eu îi reprezint acum pe toţi ceilalţi oameni care au plăcerea să vă servească ; nu am vrea să rămânem în aer.

—Cum «în aer» : cum vine asta ?“

Demnul reprezentant al oamenilor de serviciu folosise, fără să vrea, o expresie care atingea sensibilitatea viitorului călător astral; asta voia să spună în câteva cuvinte episodul. Ursa întrevedea însă o întreagă ţesătură de drame şi acţiuni epice legate de această călătorie senzaţională. Ziarele nu le scăpaseră din vedere.

În sfârşit, se ajungea şi la călătoria propriu-zisă.

„Noaptea începuse să tatoneze pământul cu antenele înserării, tot aşa de fine, de delicate şi de sensibile ca şi corniţele melcilor primăvara. Pădurea priia mai bine întunericului, decât poiana lărgită artificial, pentru a permite lansarea rachetei. Lumina încă îşi păstra tăria aici, unde se afla avântată spre înălţimi, îmbrăcată într-o subţire ţesătură metalică, o elegantă siluetă gata de zbor. Extremitatea de jos se sprijinea de o groasă pistă de beton armat aşezată pe un şir de cilindri uriaşi, în timp ce partea de sus, semănând cu o cupolă de sticlă, răsfrângea ultimele raze ale soarelui culcat pe linia îndepărtată a orizontului.”

Foarte multe floricele de stil, care aveau menirea să fixeze cadrul în care se desfăşura evenimentul, dar erau prea puţin relevante pentru scopul în sine. Totuşi, erau şi câteva notaţii de acest fel: „îl însoţeşte doar genialul inventator V., un ilustru anonim până acum câteva zile,

când vestea călătoriei a străbătut meridianele. Acesta pretinde a fi descoperit un combustibil sau un sistem de combustie care, practic, asigură expediţiei posibilităţi nelimitate de deplasare în timp şi în spaţiu.“ Iar în altă parte : „În adevăr, am vizitat nava înainte de a fi ocupată de cei doi temerari exploratori spaţiali şi am constatat cu proprii noştri ochi că în interior nu au loc decât doi oameni, şi aceasta cu mare economie de mişcări. Cabinele sunt ocupate cu o încărcătură necunoscută, care ni se spune că formează un material de experienţă. Ce fel de experienţă ? Ni se răspunde vag : Din domeniul biochimiei. În ce scop ? În interesul omenirii”.

Se adăugară rând cu rând amănunte noi, comentarii noi, fură abordate toate genurile publicistice, inclusiv de natură ştiinţifică. Pe urmă interesul începu să scadă : articolele şi reportajele deveniră tot mai rare şi mai scurte, înmulţindu-se în schimb referirile indirecte (cronicile la romanele, piesele de teatru şi filmele care folosiseră datele elementare ale problemei ca motiv de declanşare artistică ; cazul în sine intra iremediabil în uitare. Staţiunile radar de pe pământ nu mai dădură nici un semn care să alimenteze senzaționalul vânat de ziare.

Expediţia muri fără necrolog. Veni uitarea.

5

Aurelian Ursa îşi încheie în felul acesta relatarea :

— Întâmplarea asta de mai demult, conjugată cu evenimentul trăit de mine, mă pune pe gânduri. Sunt nevoit să fac unele legături. Ceea ce scriu ziarele vremii e mai presus de orice îndoială, iar ceea ce am trăit eu depăşeşte un simplu vis, sau o altfel de explicaţie de domeniul psihanalizei, întrucât am un martor care a trecut exact prin

aceleaşi întâmplări şi senzaţii. Este exclusă revenirea unilaterală a unor vechi percepţii personale, a unor simple amintiri din copilărie, prezente în subconştient, pentru motivul că Celia însăşi nu poate fi bănuită a avea absolut aceleaşi reprezentări psihologice ca şi mine. Deşi n-am întrebat-o, sunt convins că ea habar nu are de acest zbor cosmic pe care eu îl uitasem ca şi lumea întreagă. Din moment ce omenirea rămasă pe Pământ a reuşit să-şi asigure, cu mai multă înţelepciune decât aceea individuală, o viaţă paşnică, nu are rost să ne mai aducem aminte. Iată-l însă pe surghiunitul de bunăvoie, pe acest autor al unui sacrificiu sublim şi inutil, undeva în Cosmos, pe o planetă, pe un corp ceresc nouă necunoscut deocamdată. După ce atâţia ani nu a dat nici un semn de viaţă alor săi, pământenilor, acum o face în desperare de cauză. A rămas singur. Am certitudinea că ne-a sugerat uriaşa singurătate care îl tiranizează ; ea a devenit de nesuportat prin pierderea unicului om apropiat, care i-a împărtăşit soarta. Astfel a hotărât să iasă din izolare şi să caute din nou legătura cu pământul. Şeful îl asculta fără să-şi poată stăpâni cu totul trăsătura de scepticism. Şi poate c-a mai căutat-o, dar n-a găsit-o, accentuă Aurelian Ursa; sau dacă a găsit-o, n-a izbutit să depăşească posibilităţile visului. Acelaşi lucru mi s-ar fi întâmplat şi mie. Aş fi uitat totul, ca şi când aş fi visat, dacă nu s-ar fi întâmplat să trăim doi, în deplină identitate, marea şi tulburătoarea întâlnire.

Faţă de pasiunea lui Ursa, pe care-l aprecia pentru seriozitatea în muncă şi buna pregătire cu care venise din facultate, profesorul nu-şi permise să fie categoric. Gândurile tânărului cercetător se diversificau, încercând să argumenteze o teorie care depăşea realul. Iar Aurelian

Ursa, pentru prima dată, avu revelaţia că Celia trăia mult mai adânc decât s-ar fi cuvenit evenimentul.

— Nu se poate să nu reflectăm mai atent asupra „întâlnirii“ voastre în spaţiu. Avem nevoie de o confirmare ştiinţifică.

Tânărul cercetător se îmbujoră, dar nu ca un discipol ambiţios în faţa unui profesor care ar fi urmărit să-l pună la încercare, ci pentru că se gândea la Celia, ale cărei senzaţii fuseseră mai vii decât ale lui, punând deci cu atât mai mult în lumină realitatea întâlnirii. Sesiza, dincolo de îndoiala abia exprimată a şefului, primejdia care-l pândea mai larg în sânul opiniei publice. Îşi putuse da seama, urmărind presa, cât de uşor poate fi trezită curiozitatea colectivă, şi apoi, o dată trezită, cât de departe putea ajunge ea scormonind nemilos, şi cât de multe pălăvrăgeli erau puse pe urmă pe spinarea aceleiaşi opinii publice atoaterăbdătoare. În sfârşit, cât uita de repede ! Neplăcerile cele mai numeroase ar fi căzut asupra Celiei, care trăia mult prea adânc şi senzorial toate aspectele chestiunii, spre deosebire de el, care era lucid şi prevăzător.

Nu se gândea la o acţiune spectaculoasă, dimpotrivă, voia ceva simplu şi eficient.

—Uitarea omenească mi se pare nedreaptă faţă de cineva care trăieşte, există şi a încercat să facă ceva bun pentru viaţă ; dar mult mai primejdioasă este aducerea-aminte. Vă închipuiţi ce s-ar întâmpla dacă oamenii ar afla din nou de marele ei „salvator”. Va râde cu hohote, îl va dispreţui, îl va huli ? Chiar dacă a săvârşit o mare greşeală, închipuindu-şi că omenirea poate fi ajutată de undeva din afară, tot nu merită un epilog crud, umilitor. Şeful începu să

zâmbească ; era o manifestare de simpatie.

—Vorbeşti de el ca şi când ai avea deplina convingere că există cu adevărat; că el e acela care şi-a luat zborul în necunoscut, acum nu ştiu câţi ani în urmă şi că recent, prietenul său, unicul om pe care-l mai avea în apropiere, l-ar fi părăsit pentru totdeauna. Fantezia a ajutat întotdeauna ştiinţa, dar nu uita că suntem oameni ai unor discipline exacte, riguroase, şi nu avem voie să ne hazardăm. Avem în primul rând nevoie de argumente foarte solide.

—Dacă-mi permiteţi, se precipită tânărul, mai am un argument. Sensul polemic al discuţiei îl încălzise din nou, făcându-l să-şi uite propria îngrijorare în legătură cu Celia. Am luat câteva informaţii şi despre inventatorul care a facilitat din punct de vedere tehnic evadarea de pe Pământ. L-am găsit cu un aport substanţial la capitolul „laseri“, deşi cercetările lui mergeau mai departe, spre o altă categorie de raze, despre care presa vremii nu mai poate vorbi decât foarte vag, cu suficientă ignoranță. Reiese că pe lângă calităţi comune cu ale laserului — intensitate, coerenţă, proprietatea de a nu se împrăştia în atmosferă —, aceste raze aveau şi nişte calităţi rămase în afara puterii de percepţie a inteligenţei limitate cotidian. Vă amintiţi că v-am vorbit de senzaţia că suntem absorbiţi parcă printr-o conductă, ca nişte fire de praf printr-un tub de aspirator... Şi apoi culoarea albastră şi proprietatea transparenţei unduioase, fluide. Întâlnirea în spaţiu a avut loc, e sigur aceasta, pe baza unui principiu care ne e necunoscut, dar care ne îndeamnă încă o dată să luăm iniţiativa unei acţiuni.

—Am putea încerca ceva. Ce propui ?

—În primul rând o discreţie absolută. Aveţi dreptate când recomandaţi verificare şi răsverificare. În afară de asta am în vedere un plan.

În conformitate cu acest plan, o chemă la videotelefon pe Celia. Profesorul era de faţă la convorbire, dar în aşa fel, încât nu intra în cadrul micului ecran, deci nu putea fi văzut de fată. El ascultă dialogul şi precauţiile gingaşe ale tânărului său colaborator cu un zâmbet uşor sceptic ; noroc că acesta nu avea cum să-l vadă.

După mica introducere, Aurelian Ursa o pregăti pe Celia pentru ceea ce avea de gând să facă.

—Draga mea, m-am gândit mult la întâmplarea noastră ieşită din comun. Presupun existenţa unei raze de-o putere şi cu efecte care nu-mi sunt pe deplin lămurite. Venită de undeva din imensitatea spaţială, raza ne-a cuprins pe amândoi şi ne-a stăpânit cât i-a permis mişcarea de rotaţie a pământului....

—Era aşa de nefericit, şopti Celia,

—Aş vrea să-ţi arăt o fotografie şi să te rog să-mi spui dacă îţi inspiră vreo amintire, sau vreo asemănare. Celia îşi ţinea aţintită privirea pe micul ecran. Se observa aproape cum i se dilată pupilele şi cum i se zbătea un nerv într-una dintre pleoape. În locul chipului lui Aurelian, apăru un alt chip.

Dincoace, pe ecranul din faţa lui Aurelian se vedea limpede obrazul oval al fetei şi fiecare trăsătură, fiecare tresărire a muşchilor. Paloarea ei fu evidentă. Ca şi când sângele i-ar fi fost absorbit dintr-o singură dată. Celia dădu un ţipăt şi strigă doar atât:

—El e !

....

Vineri veni după nenumărate pregătiri şi frământări. Aerobuzul AB 1 se afla în cursă obişnuită spre Blocul Ciocârliilor, dar tânărul bărbat care se aşezase pe fotoliul de lângă uşă nu mai avea pe chip acea lumină străvezie de „îndrăgostit", aşa cum altădată o văzuse una dintre călătoarele obişnuite ale cursei. Pe trăsăturile lui bine conturate jucau acum umbre de nesiguranţă şi nelinişte. Aurelian Ursa privea cu amărăciune cerul, departe de acele elanuri de altădată când ar fi fost capabil să se arunce în elicopter cu riscul vieţii, numai şi numai să ajungă la timp la destinaţie. Şi capătul drumului pentru el era Celia ! Celia de atunci, nu cea de acum, pe care o simţea apropiindu-se şi îndepărtându-se de ei ca şi valurile mării de o plajă bătută de soare, deşi îi lăsa în permanenţă tiparul material : anina fără vlagă în căuşul palmei lui, capul culcat uşor pe umăr...

Îi venea să se întrebe : să-mi fi rămas numai Celia cea albastră, aceea care zbura alături de mine, nu însă împreună cu mine, spre planeta necunoscută, la acel solitar om rătăcit printre aştri ? Nu mai încăpea îndoială : fizic ea nu se dezlipise de el... şi dacă n-ar fi fost certitudinea pe care i-o dădea micul desenator că nu se mişcaseră de pe şezlong... Ea însă avea momente când se topea în albastrul amintirii ; o simţea, alunecând de lângă el în mijlocul unei convorbiri, dar cel mai adesea când cânta la pian (şi ar fi stat toată ziua la pian !). O cunoştea pentru că îşi pleca privirile spre mâinile ei, ca la o poruncă în faţa căreia nu poţi decât să te supui. Avea până la urmă puterea de a se reţine să nu se apuce să le alinte, să le legene la piept.

Interesul ştiinţific se ciocnea violent cu neliniştea îndrăgostitului. Risca s-o piardă pe Celia pentru acea lumină albastră. Ah, nu ! Nu pot fi stupid în halul ăsta !

Încerca să fie logic, pe când silueta aeriană a Blocului Ciocârliilor abia se desena vag în fumegările alburii ale zării. Gelozia înjoseşte pe om, îşi spunea, coborâtoare cum e din îngrozitorul simţ al proprietăţii private...

Aurelian ieşi primul pe uşa bombată, care se deschise automat la capul scării rulante, soră geamănă cu aceea din staţia de urcare. Pasul său elastic îl împingea spre destinul său. De cum deschise uşa ascensorului, ca să iasă pe pajiştea din faţa casei Celiei, auzi pianul. Avu o şovăială, înainte de a se apropia de uşa care dădea de pe verandă în camera de muzică.

În adevăr, la pian se afla Celia. Degetele ei unduiau ca valurile unei mări de lapte pe umflăturile clapelor, care reacţionau sonor, cu rezonanţe fine, difuze. Înlănţuirea de sunete dovedea o stare psihică agitată. Ardea de nerăbdare să-şi întâlnească iar umbra, lumea albastră ; observând-o fără ca ea să-i bănuie prezenţa, îşi dădea seama că încă de acum trăia ceea ce va veni. Era subjugată de posibilitatea ca trupul ei să devină din nou străveziu, fluid, neliniştit ca marea.

— Celia, o strigă încetişor.

— Ai venit, iubitule ? suspină ea. Cât e ceasul ?

— Mai este puţin ; foarte puţin, adăugă, după ce-şi consultă ceasul.

Se apropie şi i se cuibări la piept.

— Vai, ce bine îmi pare că eşti aici, lângă mine ! Mi-e aşa de frică !

El nu înţelegea.

— De ce ? o întrebă stăruitor. De ce ţi-e frică ?

Ea îi răspunse încet :

— Nu-ţi dai seama ? Dacă ni se întâmplă ceva rău ?

Dacă nu ne mai putem întoarce ?

—Ne vom întoarce ; avem această datorie faţă de dragostea noastră. De altfel, te asigur că totul nu poate dura decât atât cât ne cuprinde raza aceasta misterioasă, înainte ca rotaţia pământului să ne scoată din puterea ei. Atunci redevenim noi... noi aşa cum am fost şi cum vom fi şi de-aici înainte.

El se gândea revoltat: E un bătrân nebun, mai bine zis înnebunit de singurătate. A avut puterea să i se arate Celiei ; dar lui nu. De ce ? Ce intenţii are şi la ce se puteau aştepta de la el ? Nu cumva Celia era mai aproape de adevăr, temându-se ?

În ciuda acestui sentiment, Celia îi apuse cu nerăbdare :

—Să mergem ; e vremea.

El o opri, o reţinu de umeri şi i se uită adânc în ochi.

—Vreau să te întreb ceva.

—Şi ţie ţi-e teamă ? îl descumpăni ea.

Ar fi vrut să-i strige : „Pentru tine mă tem, de ceea ce crezi şi simţi !“ Cu toate acestea negă : Nu avea de ce să-i fie teamă.

— Nu despre asta e vorba. Vreau să-mi spui acum imediat, pe loc, că mă iubeşti. Mă mai iubeşte fetiţa mea ca înainte ? Asta vreau să-mi spui !

Şi ea, cuprinsă de emoţie :

—Hai să mergem *acolo...* Se smulse din strânsoarea mâinilor lui şi o luă către şezlongul din mijlocul pajiştii.

—Te-am întrebat ceva, Celia. E foarte important să-mi răspunzi înainte de întâlnire. O ajunsese şi mergea alături de ea, temându-se acum cu adevărat. Ea îi vorbea :

—N-am dat voie nimănui să mişte şezlongul, nu-i aşa că am făcut bine ? Altfel riscăm să nu ne mai găsească. E

timpul, dragule ? Nu avem voie să întârziem.

Se alinta, deşi parcă nu erau împreună. Nu-l privea şi nu-l auzea parcă. Braţul ei îi încercui mijlocul. Păşeau acum înlănţuiţi. Erau aproape şi totuşi parcă pătrunseseră în lumea albastră : fiecare trăia pe cont propriu, fiecare cu destinul, cu simţirea şi năzuinţele sale. Celia se grăbi să se aşeze ca şi alte dăţi pe şezlong, cu ochii spre cer ; el îşi culcă şovăind tâmpla genunchiul ei. Îi simţi degetele în păr şi acest gest simplu şi tandru îl mişcă până la lacrimi.Aşteptau.

Din camera sa, fratele Celiei îi studia printre perdele. Desenul început vinerea trecută se desăvârșea acum. Lucra încet, migălos, întâi întipărindu-şi bine în minte fiecare trăsătură pe care urma să o traseze apoi pe foaia de hârtie.

— Cât e ceasul ? întrebă Celia.

El îi răspunse în silă.

— Nu mai e mult, şopti ea. Sunt foarte emoţionată. Nu, nu, să ştii că acum nu mă mai tem !

— Nu ai nici un motiv să te temi. Săracul bătrân ! Voi fi cu tine, de altfel, să nu uiţi nici un moment !

— N-am să uit.

Voi să-i vadă ochii ; Celia se uita la cer.

— Cât e ceasul ? îl întrebă din nou, dar el nu-i mai răspunse. Dragule, exclamă atunci cu îngrijorare.

— Ai vrut să-mi spui ceva ? - o întrebă el ca s-o liniştească.

— Nu... nu.

— Îmi eşti datoare cu două răspunsuri până acum.

— Cât e ceasul ? Era neliniştită. Mi se pare că stăm de o veşnicie aşa. Nu cumva a trecut timpul ? Nu cumva azi nu vine la întâlnire ?

— N-ar fi exclus să se întâmple şi aşa. Poate că mişcarea de revoluţie a Pământului şi a astrului aceluia necunoscut să nu mai concorde ca până acum. E de ajuns o mică abatere de un milimetru... Celia, ce-i cu tine ? De ce plângi ?

Izbucnise cu adevărat într-un plâns sfâşietor. El se ridică repede din iarbă, o ajută şi pe ea să se scoale de pe şezlong şi o strânse la piept cu dragoste.

— Linişteşte-te, te rog, linişteşte-te, iubita mea fetiţă ! Acum e clar că raza lui nu ne-a mai nimerit pe noi...

— Ce vrei să spui ? îl întrebă ea precipitat.

— Exact ceea ce ştii şi tu foarte bine : negăsindu-ne pe noi... poate că n-a găsit pe nimeni !

— Dar e groaznic ! Îţi dai seama ? Sărmanul om singur ! înseamnă că am pierdut pentru totdeauna posibilitatea...

— Ce posibilitate ?

Întrebarea lui rămase din nou fără răspuns ; ea îşi şopti ca şi când ar fi fost singură :

— A fost aşa, de parcă am fi trăit altă viaţă !

— Putea fi ca o moarte, zise el abătut.

— Singurătatea e mai neîndurătoare decât moartea. Iubitul meu ! ridică ea glasul ca atunci când ar fi descoperit că e din nou lângă ea, că îi era sprijin şi iubire. Noi n-am putea să-l salvăm pe sărmanul om singur, rătăcit din familia noastră uriaşă, omenirea ? Însufleţirea îi colora obrajii. Trebuia să-l convingă la un gest nobil faţă de sărmanul generos, prizonier al propriilor sale intenţii bune. Gândeşte-te, dragule, dacă nu ne-a mai găsit pe noi, presupunând că a dat totuşi de altcineva... sau va da de altcineva cu o altă ocazie... Aurelian nu clătină capul cum ar fi vrut, dar se vedea după expresia feţei că era sceptic. E singur, nu mai

are pe nimeni. A vrut să fie bun, şi iată că noi procedăm pe dos. Va da de altcineva şi până să se lămurească şi aceia... vezi cât e de nestabil totul…

— Să-i întrebăm pe oameni ? Să dăm publicităţii întâmplarea şi să cerem ajutorul tuturor ? întrebă neîncrezător tânărul bărbat, căci iar i se trezise în conştiinţă responsabilitatea.

— Da, să dăm sfoară în lungul şi în latul pământului, şi să acţionăm. Glasul nostru să străbată meridianele şi paralelele globului : Cine a cunoscut într-un vis albastru un om care suferea de singurătate şi de neputinţă... Hai, vino, vino să scriem. Mai presus decât orice, să fim oameni !

Celia îi întinse mâna ca şi când ar fi fost la un nivel mai coborât decât ea. I-o cuprinse. Şi o urmă, de parcă se înălţa pe o culme inundată de lumină…

Ceva mai târziu, când se potoli febra de acţiune, Celia îl privi pe Aurelian cu ochi lucitori, cu un zâmbet tandru, nu adunându-se lângă el, ci păstrându-l în faţă, ca şi când ar fi vrut să-l cuprindă necontenit cu privirea.

— Nu mă mai înspăimântă lumea albastră prin care am trecut. Tu însă voiai să-ţi răspund la nişte întrebări. Să începem cu prima. Îl sărută ! Dacă acest răspuns te mulţumeşte, să trecem la al doilea răspuns…

Cerceii de lapislazuli

La 20 iulie o femeie fu scoasă din apele mării, învineţită şi fără suflare. Era complet îmbrăcată şi mai strângea încă în mâinile crispate o mică poşetă neagră, în care, când o deschiseră ea să o identifice, nu găsiră altceva decât un bileţel pe care scria : „Îs sătulă de lume“. Literele mari, stângace, aplecate mult spre stânga, parcă gata să cadă pe spate, trădau o mână neinstruită, în contradicţie flagrantă cu toaleta şi lenjeria, nu elegante, ci foarte fine, o adevărată orgie de bun gust şi de gingăşie feminină, mergând până în cele mai neînsemnate detalii.

Primul ajutor îi readuse respiraţia, „o puse pe linia de plutire", după cum se exprimă unul dintre nenumăraţii spectatori adunaţi ca muştele pe o bucăţică de zahăr. Efortul de a salva viaţa frumoasei necunoscute se înteţi o dată ce primele semne de revenire aduseră o brumă de culoare corpului până adineauri inert, cadaveric. Frumuseţea trupului viu sări în ochi acum mai mult ca înainte. Tânăra nu era numai de o eleganţă distinsă, ci şi de o deosebită perfecţiune fizică. Salvatorul îşi lipea din ce în ce mai voluptos gura de gura lipsită de viaţă.

Maşina urgenţei puse capăt acestui joc; claxonul ei strident se pare că pătrunsese vag şi în conştiinţa ameţită a candidatei la nefiinţă : deschizând ochii o frântură de secundă făcu să tresară o rază neagră, ca un luciu de oţel. Atât fu totul, dar prin cei din jur trecu un fior.

Procurorul de serviciu ascultă toate aceste relatări, care-l puneau şi mai tare în dilemă, ca şi toate celelalte

amănunte contradictorii : buna calitate socială, fără doar şi poate; scrisul ignorant; poşeta goală; lipsa oricăror acte şi toate celelalte. Un atentat ? O crimă ? Un accident ? Şi, colac peste pupăză, un bărbat care, stăruind să fie primit, îi trimise o carte de vizită în stare numai ea să-l facă să se ridice în picioare.

Şi apoi această declaraţie surprinzătoare :

— Sunt gata să-mi asum toate urmările acestui nefericit incident. În oarecare măsură, port eu însumi responsabilitatea lui.

Apărea deci şi un responsabil, în contradicţie şi el cu acea declaraţie cutremurător de simplă şi naivă : „Îs sătulă de lume !“ Procurorului îi trebui un efort ca să se regăsească în acest labirint şi să-şi exercite mai decis atribuţiile legale.

— Faţă de declaraţia dumneavoastră, domnule profesor, mă văd obligat să vă pun câteva întrebări. Întrebări legiuite, adăugă procurorul văzând semnul de negaţie al celuilalt.

— Vă stau la dispoziţie, bineînţeles, deşi mi-e penibil... şi mai bucuros aş fi dacă totul ar trece neobservat. Sunt în joc interese mult mai mari decât această tânără nefericită, vă asigur !

— Voi face tot ce-mi stă în putinţă. Eu însă sunt obligat să-mi fac datoria, tot aşa cum dumneavoastră v-o faceţi pe a dumneavoastră şi oricare altul pe a lui. În măsura în care cazul nu contravine intereselor generale de morală şi securitate socială, voi trece cu buretele...

— Să aveţi toată siguranţa că e un act necugetat, stărui bărbatul care făcuse surprinzătoarea declaraţie în acest caz delicat.

Procurorul nu-l lăsă însă să mai continue, ci cu un ton adecvat, începu să-i ceară detalii din care să reiasă identitatea victimei. Se scuza mereu pentru că era silit să pună întrebări, cu atât mai mult cu cât încă de la început, bărbatul impunător, care voia să-şi asume întreaga responsabilitate, dădu semne de nelinişte. Îşi strânsese umerii şi-şi plecase stânjenit fruntea încă de la prima întrebare : „Cine e persoana ? Numele, prenumele, ocupaţia.” Tâmplele sale, brumării de pe urma vârstei — în jur de patruzeci şi cinci de ani — şi de pe urma preocupărilor sale profunde — un reputat om de ştiinţă în domeniul electronicii, directorul institutului corespunzător al Academiei de ştiinţe — arătau jalnic. Făcea totuşi sforţări să se ţină tare ; îl ajută să-şi învingă încurcătura şi excelenta sa formă fizică, foarte apropiată de a unui sportiv credincios disciplinei favorite. Ridicând faţa ca să rostească numele femeii, lipsa ridurilor îl făcură să pară senin, nevinovat şi mult mai tânăr decât îl arătau firele de păr din jurul frunţii.

Iar numele femeii spunea mult şi totuşi nimic, căci după ceea ce era simplu, obişnuit, omenesc — Alice — urma o trenă dantelată sonor, care inspira respect, sau, prin contrast, un domeniu de fantezie.

— Cunoaşteţi circumstanţele în care s-a produs... să-i zicem deocamdată „accidentul”, şi eu doresc din toată inima să fie cu adevărat un accident, îşi continuă întrebările procurorul. Ce vă spune această bucăţică de hârtie ?

Îi arătă bileţelul găsit în poşetă.

— E ea. Aşa cum era cu adevărat, fără cercei, fără nimic altceva.

— În legătură cu ce puneţi cerceii ? se arătă interesat

procurorul şi-şi aruncă ochii pe notele pe care şi le luase în timpul cercetărilor. Nicăieri nu erau amintite podoabe femeieşti preţioase, cu atât mai mult aceşti cercei care apăreau în calea lui ca o nouă pistă posibilă. Dar celălalt se grăbi să-l asigure că aceasta nu însemna nimic, doar fiecare femeie poartă cercei.

—Cum vă explicaţi atunci contradicţia dintre acest scris, mă abţin să-l calific, şi sonoritatea numelui, precum şi tot ce indică o femeie de cea mai fină categorie ? Nu ar putea să fie scrisul altcuiva, cu scopul de a ne induce în eroare, şi în loc de sinucidere să fie ceva mai mult ?

—Ah, nu. E scrisul ei şi maniera ei naturală de a se exprima. Savantul tuşi după ce spuse aceasta şi-şi roti îngrijorat ochii în jur. Pentru numele lui Dumnezeu ! N-aş vrea ca acest secret să ajungă la urechile presei. S-ar produce ireparabilul.

— La care ireparabil vă gândiţi ? Procurorul zâmbea cu superioritate.

—E tot o chestie de responsabilitate... Gândiţi-vă cât de condamnabilă e uşurinţa cu care lumea bună primeşte în mijlocul ei pe oricine e îmbrăcat la fel cu ea, şi apoi, ce părere aveţi despre cei care facilitează o asemenea contrabandă din clasele sociale inferioare... Bineînţeles, responsabilitatea e morală şi are o însemnătate mai mare decât aceea impusă de legi.

Micul dispreţ faţă de legile pe care le apăra îl făcu pe procuror să se strâmbe.

— Mă tem că firul responsabilităţii de care vorbiţi se încâlceşte totuşi în jurul trupului de femeie pe care l-am pescuit azi din apele mării. Procurorul se regăsise, reluând ceva din stilul firesc al profesiei sale, şi nobile şi ingrate în

acelaşi timp. Nu e vorba numai de un dar născut din spuma valurilor, urmă el puţin afectat, ci de acest bilet şi de afirmaţia dumneavoastră, pe care nu v-a cerut-o nimeni şi aţi dat-o nesilit, din proprie iniţiativă... dar care, din nefericire, nu ne aduce şi lumina necesară...

— O iubesc ! îl întrerupse atunci savantul ridicându-se în picioare. Iubirea e şi ea o problemă de responsabilitate !

Ridicându-se şi el în picioare, procurorul totuşi era mai descumpănit de cum voia să-l arate ţinuta falnică şi sigură de om al legilor. Extravaganţa, componentă nedezminţită a caracterului oamenilor de ştiinţă, se manifestase şi de data aceasta surprinzător. Procurorul decise să înceteze audierea. Îşi va urma cercetările pe căile bătătorite ale nobilei sale profesii pusă în slujba societăţii. Luându-şi un aer ceremonios, îl salută pe savant, nu fără a-i aminti că e obligat să stea la dispoziţia cercetărilor.

— În măsura în care va fi nevoie, mă înţelegeţi, adăugă prudent.

— Desigur, desigur, doar trebuie să vă faceţi datoria.

Strângându-i mâna, luându-şi pălăria, ieşind, străbătând culoarele cenuşii, străzile însorite şi în cele din urmă lungul coridor alb al spitalului, omul de ştiinţă se gândea cu un delicat tremur interior la Alice. Iată o fiinţă adorabilă. Să-ncerce să-şi ia viaţa mai înainte de a clarifica întreaga situaţie. Ce idee ! Cam în genul ei, desigur, dar care impunea o hotărâre din partea celor din jur. La întrebarea : „Ce facem cu ea ?“, pe care şi-o pusese de când aflase gestul necugetat pe care încercase să-l săvârşească, nu găsise decât un singur răspuns posibil, care să împace pe toată lumea şi în primul rând să nu o jignească pe ea, pe Alice. „Îndată ce va fi capabilă să suporte emoţii, am să-i

cer să ne căsătorim..”

De câte ori relua problema ajungea aici firesc, ca şi cum firul gândului nu putea avea altă desfăşurare, nu putea duce în altă parte, deşi la capăt începea să tremure şi rămânea suspendat. Dar dacă ea — victorioasă în cele din urmă — va folosi aceeași monedă ca să-şi plătească datoriile ? Avea tot dreptul! I se spuse că nu poate tulbura somnul binefăcător al bolnavei. Abia fusese scoasă din camera de reanimare. Era în afară de orice pericol, dar avea nevoie de odihnă şi linişte. Pusese hrănită artificial şi adormită cu un somnifer.

— De ce cu un somnifer ? Şi de ce „hrănită” ? Întrebă bănuitor omul de ştiinţă.

— Pentru că se pare că încă nu s-a obişnuit cu ideea că trăieşte.

— Va trăi, nu mai încape îndoială, hotărî savantul aşezându-se în fotoliul din hol ca să vegheze. Îşi depăna planurile, tot aşa cum procurorul, în faţa elementelor noi de care dispunea, îşi depăna pe ale lui. Bănuia acum o crimă, sau un gest cavaleresc, dacă nu o cabală încâlcită din lumea bună, faţă de care un biet lefegiu în slujba unor legi pe care nu avea cum să le schimbe, s-ar da mai bine la o parte. Era greu de imaginat ca un savant de renume mondial să accepte ideea iubirii cu o fată care nici măcar nu ştie să scrie şi foloseşte expresii din romanele în fascicule; şi în vreme ce procurorul îşi bătea capul astfel, savantul însuşi, încă înfundat în fotoliul din holul spitalului, revedea în gând scrisoarea pe care o primise în zori, departe de a bănui că era a unei sinucigaşe, un fel de testament revendicativ : „Asta sunt eu, ce mai vrei ? Aţi făcut cu mine un joc, sau o farsă, că tot aia e. Vouă nici nu

vă pasă. Dacă am suflet sau nu...“

—Ai dreptate, Alice ! Ai dreptate ! şopti respectabilul domn neglijând stilul şi semnele de punctuaţie. Recunoaşte, totuşi, că vina nu-mi aparţine, adăugă în gând, amintindu-și cearta de astă-noapte cu boemul.

El îi vorbise de responsabilitate, iar boemul nu înceta să teoretizeze la modul general, deşi era vorba de o viaţă concretă : viaţa ei. Cu boemul nu se putea discuta decât în felul acesta. După cum se mai întâmplase o dată, într-o seară...

Da, îşi aducea aminte de disputa de atunci, nu pentru că ar fi avut o notă aparte, era una din obişnuitele dispute pe care invenţiile sale le provoca de regulă; cu ea începea totul însă, tot ce era în legătură cu Alice. Sigur de sine, se adresase celor câţiva invitaţi ai săi, ca unui auditoriu numeros dintr-o sală publică : Maşinile electronice puteau fi reduse până la dimensiuni neverosimile, devenind din ce în ce mai utile în împrejurări dintre cele mai neaşteptate. Dăduse câteva exemple, începând cu posibilităţile de a elimina complet din activitatea spirituală omenească procesele mecanice, pe care calculatorul electronic le prelua şi le îndeplinea cu cea mai mare uşurinţă.

—Mintea noastră va rămâne liberă pentru creaţie. Aproape că făcuse şi acel gest larg cu braţul, propriu unui orator în cuhnea argumentaţiei, când simte adeziunea tacită a unei săli uriaşe, gata să se dezlănţuie într-un tunet de aplauze.

Din tăcerea relativă a micului său auditoriu — unul îşi mai turnase puţin coniac, altul îşi pocnise degetele, de parcă se gândea la altceva — se născu o notă discordantă.

—Nu cumva maşinile ne vor scoate complet din

circuitul gândirii ? Perfecţiunea lor mi se pare alarmantă, dacă ar fi să fie aşa cum zid. Unul dintre invitaţi îl determinase să coboare de la afirmaţiile de tribună la dimensiunile unei simple convorbiri amicale, într-un salonaş de burlac, care mirosea pătrunzător a tabac.

Râsese.

— Bineînţeles, dacă vom rămâne ca gândire în urma maşinilor. Dar omul nu va ajunge niciodată în imposibilitate să gândească.

— Care om ? Intelectualul ? Cel cu pregătire spirituală ? Dar ceilalţi ? Masa ! Prostimea !

Nu-l deranja sensul glumeţ al întrebărilor ; aparţineau unui superficial. Un băiat de bani gata, care se credea inteligent, boem şi liber de plictisitoarele obligaţii cu caracter restrictiv, material şi spiritual. Se dovedea plin de argumente noi. Nu cumva se năştea un decalaj, de pe acum previzibil, între om, omul obişnuit, media, majoritatea, şi maşina ca produs al celor mai luminate minţi ale vremii ?

Îi săriseră şi ceilalţi în ajutor, pentru că toţi erau suficient de siguri de posibilităţile lor intelectuale ca să admită punctul de vedere al boemului.

— Maşinile voastre sunt mai deştepte decât poate fi media de deşteptăciune ? ! Asta vreau să spun, susţinea boemul şi-i privea pe rând cu luminiţe ciudate în pupile.

Generalizările unui om superficial, fără nici o ocupaţie evidentă sunt cu totul diferite de ale unui savant; disputa lor nici nu se putea încheia altfel de cum s-a încheiat : într-un hohot general şi fără nici o concluzie. Gluma de care s-a râs se referea la posibilitatea de viitor, foarte firească, a oamenilor, de a intra într-un magazin electronic şi de a cere

pur şi simplu cum ai cere mănuşi, sau orice altceva, o maşină de cultură generală, de matematică, de cunoştinţe geografice...

— Apropo, adăugase la urmă boemul, mi-ar trebui o maşinuţă dintr-asta cu din toate câte ceva. Cât să încapă în două monede obişnuite. Ce zici, te prinzi să mi-o faci ? Aş vrea să o ridic pe bucătăreasa mea la rangul de om deştept. E colosal de proastă ! Ei, ce părere ai ? Pot spera ?

— Vrei s-o măriţi ? se interesase cineva râzând.

— De ce nu ? În cazul acesta să nu mi-o faci prea deşteaptă. Să fie în stare să se descurce într-o societate ceva peste medie, în care să poată străluci un pic. Aş zice şi eu atunci că invenţiile astea vin în ajutorul omenirii...

Nu băgase de seamă că undeva, în glasul boemului vibra o undă de ironie ameninţătoare... Acesta fusese actul de naştere al aceleia pe care o cunoscuse sub numele de Alice. Gândul farsei poate că de atunci se născuse...

Veni o soră şi-l anunţă că s-a făcut târziu ; nu-i spuse direct, dar îi dădu să înţeleagă că în timpul nopţii persoanele străine nu au ce căuta în spital.

— De ce să vă chinuiţi într-un fotoliu când v-aţi putea odihni ca să reveniţi mâine dimineaţă ? ! Şi aşa, până atunci, nu puteţi nici s-o vedeţi, nici să vorbiţi cu persoana care vă interesează.

Ieşi, dar nu se depărtă de intrarea spitalului. Se aşeză pe bordura trotuarului ca unul care are întâlnire cu cineva aflat în întârziere. Maşinile care treceau necontenit îl ţineau în bătaia farurilor mereu, ceea ce îi sugera un dans cu piruete neregulate, într-o sală de marmură, luminată puternic doar dintr-o parte, printre colonadele rotunde care o despărţeau de încăperea vecină...

El cu încă o fată, abia prezentată.

— Dacă nu vă sperie tâmplele mele bătute de brumă, vă invit la dans.

— Inima contează. O inimă care se simte atrasă de vârtejul dansului modern dezminte tâmplele brumate.

— De fapt, eu opuneam acest semn de vârstă tinereţii dumneavoastră strălucitoare.

Cerceii ei de lapislazuli se legănau cu mici umbre catifelate, atârnând grei şi albaştri de urechile cele mai mici şi mai frumos rotunjite din câte văzuse în viaţa lui. Îi făcu complimente, căci ar fi vrut să n-o piardă.

Şi ea, cochetă, spirituală :

— Acordați-vă, vă rog, complimentele cu paşii dansului.

— Ah, da, aşa e.

O piruetă la dreapta. Faţa ei în plină lumină. Ochii sclipeau ştrengăreşte, promiţând ceva misterios şi deosebit de atrăgător. Aerul ei exotic se îmbina armonios cu felul ei de a răspunde, de a fi spirituală într-un chip familiar şi apropiat. O mică întoarcere : priveşte acum şiragul de geamuri întunecate ale spitalului. Alice de la început era opera lui, tot aşa cum va fi şi de aici înainte. Pentru că Alice nu putea fi de conceput fără el. Alice va trăi şi va fi a lui !

Schiţă o întoarcere, cu ritmul primului dans în timpane. Nu observă imediat maşina oprită lângă trotuar. Prin portiera întredeschisă se iţi un cap de bărbat.

— Alo ! Ce faci aici ? Ce-i ţopăiala asta de marionetă în plină stradă circulată ? Ah, spitalul ! se făcu abia atunci boemul a recunoaşte locul. Numai aici nu mă aşteptam să te găsesc. Hai, urca lângă mine. Mi-e sete.

— Întotdeauna ţi-e sete.

— Recunoaşte că şi ţie îţi este, deşi ai certitudinea că va

trăi. Remuşcările nu te vor mai paşte.

— Nu remuşcările, ci responsabilitatea. Adică exact ceea ce îţi lipseşte ţie.

— Uite ce e, să nu reluăm cearta de astă-noapte, spuse categoric boemul apăsând pe accelerator. Alături, profilul savantului i se arăta ferm şi puţin crispat în lumina tremurătoare a străzii centrale. Feeria magistralelor, colorate de lumini până sus în înălţimea neagră, le venea în întâmpinare şi se scurgea apoi în părţi, pierzându-se în urmă.

— Am fost la procuror, spuse omul de ştiinţă. Şi pentru că celălalt nu răspunse nimic, ci numai ridică din umeri, adăugă ca un fel de reproş : Ca să stăvilesc posibilul scandal.

— Nu ţi se pare că ai prea multe scrupule ? În fond ce s-a întâmplat ? Un obişnuit dezacord între o realitate evidentă şi o posibilitate total ipotetică. Alice n-a înţeles şi nici nu avea cum înţelege că viaţa ei a fost întotdeauna un pian dezacordat. Şi-a închipuit că un miracol, care ar porni de la perfecţiunea ei fizică, îl putea pune în situaţia de a cânta cum trebuie.

— Totuşi, am săvârşit o faptă infamă, dăruindu-i inutil iluzia că poate deveni ceea ce visează orice fată de categoria ei fără să facă nici un efort intelectual, i-am luat şansa, unica şansă care o mai putea consola : visul.

— De aici responsabilitatea ! Dar cine e de vină, reluă sarcastic boemul, că fetele mediocre din ziua de azi, chipuri trase la şapirograf, nu visează altceva decât să devină stele de cinema, crezând că pentru asta nu e nevoie nici de talent, nici de muncă, nici de pregătire îndelungată şi temeinică, ci doar de puţin fizic, de puţin sacrificiu (vai, cât

de puţin sacrificiu, care nici măcar nu e sacrificiu pentru că se confundă cu plăcerea) şi de un descoperitor. Alice a avut şansa unică, întâlnindu-mă pe mine, nu de a juca teatru, ci de a juca viaţa însăşi.

— Opreşte puţin, îl întrerupse savantul, opreşte, căci probabil ţie nu a avut încredere să-ţi reproşeze nimic. Citeşte asta.

Boemul îşi aruncă ochii pe scrisul agramat: „Vouă nici nu vă pasă. Dacă am suflet sau nu..." Ambală din nou motorul. Maşina ţâşni înainte cu oarecare furie. Seamănă cu ea ca două picături de apă; nu cu aceea care strălucise pe treapta cea mai de sus a societăţii, ci cu aceea care visa să ajungă fără nici un efort în strălucitoarea constelaţie din înălţime. Îi făcuse propunerea de a juca un rol extraordinar, şi-i explicase că sacrificiul pe care i-l cerea drumul spre cariera visată era infim.

Mâna ei alergase la nasturele bluzei.

— Ah, nu ! Nu asta ! Ci să porţi tot timpul aceşti cercei de lapislazuli. Ai auzit vreodată de aşa ceva ? (Nu auzise). Ei sunt cheia fericirii tale.

Alice îi zâmbise frumos, cât putuse şi se pricepuse ca mai frumos. Culoarea albastră a cerceilor de lapislazuli o vrăjise.

— Ce am de făcut ?

O dusese în faţa oglinzii şi-i pusese cerceii la ureche.

Restul îl făcuse baia, croitoresele, coafezele, manichiuristele, cosmeticienele, magazinele de lux... Un ansamblu de lucruri neînsemnate, foarte concrete, pe care femeia le asimilează cu o uşurinţă îngăduită, poate, numai de ereditate.

— Se pare că avea şi suflet, conchise după ce trecu

răgazul de gândire pe care şi-l acordase. Nu e totuşi prea teatral gestul sinuciderii ? Alice n-a învăţat nimic din experienţa ei ieşită din comun ; a ales moartea ca să ne convingă că are suflet... sărmana fată fără minte !

— Mie îmi face impresia că nu asta dovedeşte fapta ei, accentuă savantul, cu un aer de superioritate, ci altceva : un drum închis înainte, un drum închis îndărăt.

Lumină. Întuneric. Era semn că maşina gonea pe străzile pustii din târziul nopţii. Pe urmă rămase să stăruie doar un semiîntuneric intim : se opriseră.

— Ia te uită, observă cu o falsă uimire boemul, am ajuns tot acolo de unde te-am luat: în faţa spitalului.

Era trecut de miezul nopţii. Întunericul se subţiase, devenind lăptos ca ceaţa. Se stinseră becurile şi lumina zorilor fu ca o ceaţă ce se limpezea vizibil. Se făcea dimineaţă.

„Domnişoară, dacă nu vă sperie tâmplele mele bătute de brumă...“ Abia îi fusese prezentat omul acela, singuratic în mulţime, dar bine individualizat nu numai prin contururile sale fizice — impresionante — ci şi prin aerul de picat direct din nori în vârtejul vesel din acea sală de marmură cu dimensiunile reale pierzându-se monumental în semiîntuneric. În altă ocazie, faţă de o astfel de personalitate s-ar fi intimidat; de data asta nu. Doar gura ei era aceea care rostea pedant: „Inima contează. O inimă care se simte atrasă..." S-o ia naiba de inimă ; n-a ştiut cum să procedeze ! S-a frecat de bogăţie şi de frumuseţe şi nimic nu s-a lipit de degetele ei lacome. Mamă-sa încă ar fi certat-o, deşi ea însăşi trăieşte în cea mai neagră banalitate. Doar fumurile îi sunt multe şi mari.

Îi era necaz acum că gândeşte ca înainte de a purta afurisiţii de cercei care aveau acea putere deosebită asupra ei! Cum îi punea la urechi devenea alta. Îşi dădea seama. În loc să spună cu acel ton necunoscut, de uşurinţă voioasă : „O inimă care se simte atrasă de vârtejul dansului, dezminte tâmplele brumate”, îi stătuse altceva pe limbă : „Dacă-ţi dă inima brânci, nu mai sta pe gânduri! “ A crezut că-i o glumă cu cerceii aceia; deşi de la început a bănuit ea că nu-i o treabă tocmai curată ; ei fuseseră undiţa, ea momeala. Un biet vierme, care acum se macera în intestinele acestei afaceri cu o întorsătură categorică împotriva ei. Asta e situaţia acum. Adevărul a făcut-o tot atât de lipsită şi de nefericită ca şi înainte. Cel care i-a dat puterea cerceilor i-a şi luat frumuşel înapoi. Rolul ei înceta cu un teanc de bani, cu totul departe de epilogul pe care-l visase de când se ştie. Să se întoarcă la banalitatea înfiorătoare a vieţii de casieriţă la un cinematograf de cartier ?

Căzuse la picioarele celui generos până atunci, căci în mâinile lui se aflau cerceii cu puteri necunoscute.

— De ce te agiţi, domnişoară ? Eşti în afară de orice pericol. În zbuciumul ei interior, vocea străină avu efectul unui îngheţ cosmic. Noroc că reflexele fizice funcţionară normal : deschise ochii într-o baie de alb. Însuşi capul aplecat asupra ei era imaculat, parcă fără relief, ca decupat dintr-o hârtie mată. De aceea zâmbetul părea neverosimil. Şi, totuşi, sora îi spunea cu un aer luminos că e cineva cu care trebuie să stea de vorbă

Micul accent pus pe „trebuie” îi sugeră autoritatea în faţa căreia avea să dea socoteală de fapta ei; pe urmă o şi recunoscu în trăsăturile rigide din jurul ochelarilor

bărbăteşti cu sclipiri reci şi severe. Glasul însuşi, în ciuda dorinţei vizitatorului de a fi apropiat şi înţelegător, repeta aceeaşi noţiune abstractă, dar foarte concret prezentă : autoritatea, autoritatea. Începură întrebările. I se cerea să-şi povestească aventura.

— M-am aruncat în apă. Eu singură. Astă-noapte. M-am dus pe malul mării şi eram atât de plină de lacrimi că nu mă mai deosebeam de apa sărată în care intram tot mai adânc.

Îşi scormonea creierii ca să regăsească acelaşi vocabular ales, sau acei termeni apropiaţi de limbajul pe care i-l insuflau cerceii de lapislazuli.

Procurorul insista.

— E scrisul dumitale ? Recunoşti biletul ăsta ?

— Da. E al meu.

— Cum se face că nu mai aveai în poşetă nimic altceva ? Bani, acte ? Femeia închise ochii, nu de oboseală şi nici de teamă ; voia să-şi aducă aminte ce făcuse cu teancul de bani. Ah, da ! îi aruncase în cutia poştală a vilei în care locuia boemul ; vila aceea veselă, cochetă, fără nimic diavolesc în înfăţişarea ei, potrivindu-se de aceea cu atât mai puţin cu firea stăpânului ei. Urmă o altă întrebare : Dar cerceii ? Unde sunt ?

Deschizând ochii, îi răspunse cu violenţă :

— I-a luat el.

— Cum aşa ?

— I-a cerut şi eu a trebuit să-i dau.

Procurorul triumfa :

— Cine e „el“ ?

Ea se închise în sine. Jurase ceva în legătură cu cerceii aceia.

— Nu aveam nici bani, nici cercei...

— Ascultă aici : n-aş vrea să întoarcem foaia, o întrerupse brutal procurorul. Nu uita că eşti sub cercetările unei autorităţi. Să-mi răspunzi la întrebări clar şi direct, Mi-ar fi suficient să te pun sub acuzare pe motivul că frecventezi lumea bună sub un nume nobil, dar fals. Iar povestea cu cerceii mi se pare de asemenea deosebit de suspectă.

— Dracu să-i ia !

— Acum eşti dumneata cea adevărată. Foarte bine. Să mergem mai departe pe aceeaşi cale. Aşadar, ce e cu cerceii aceia ? E vorba de cerceii de lapislazuli de care ziarele scriau că nu te desparţi niciodată şi îţi dau un farmec aparte ? Fata începu să plângă. Procurorul abia îşi putea ascunde sub masca severităţii sentimentul triumfului. În mintea sa clasase dosarul, dar era avid să cunoască dedesubturile acestei afaceri destul do tulburi. Pentru propria lui plăcere. O biciuia fără milă cu întrebările lui : De ce nu-i purtai şi când te-ai dus pe malul mării ? După îmbrăcăminte se pare că veneai de la o sindrofie. Nu puteai să nu porţi cercei. Ce s-a întâmplat cu ei ?

— Ce vreţi de la mine ? ţipă tânăra femeie.

— Adevărul.

Dar momentul critic, marcat de singura întrebare pe care o puse fata şi de singurul răspuns pe care-l dădu procurorul, fu rezolvat de o neaşteptată intrare în scenă ; cel care pătrunsese pe replica „Adevărul”, era un bărbat mai tânăr decât savantul, dar din aceeaşi categorie socială. Fără patina distincţiei spirituale, care-i era caracteristică omului de ştiinţă, dar nu mai puţin remarcabil. Procurorul îl recunoscu după fotografiile pe care le văzuse prin ziare.

Înaintând spre procuror, cu un aer de aroganţă pe care nici măcar nu şi-l domolea în vreun fel, boemul îi vorbi cu răceală, dar categoric :

— Domnul meu, ai tulburat destul pe logodnica mea. Pentru faptele ei răspund eu. Vă aştept în acest sens la orele trei la Piccadily. La revedere, domnule.

Alice îl privea cu gura căscată. Fără nici o exagerare : cu gura căscată. Şi nu pentru felul cum îl expediase pe procuror, ci pentru acele cuvinte care i se învârteau în cap : „Logodnica mea ; logodnica mea ; logodnica mea !“ O respinsese de două ori, o dată când fusese gata să i se supună fără nici un murmur de împotrivire, şi apoi atunci când îi căzuse în genunchi, umilindu-se, îmbrăţişându-i fluierele picioarelor, sărutându-i genunchii... O împinsese pe drumul sinuciderii. Iar acum se aşeza surâzător la capul ei, îi lua mâna şi i-o mângâia tandru, cu un aer distrat, vorbindu-i în surdină ca unui copil când vrei să-l adormi :

— Nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să stai liniştită şi să te refaci. Am dat dispoziţii severe ca să nu te mai deranjeze-nimeni. Acum ai nevoie mai mult decât orice altceva de propriul tău concurs pentru a te însănătoşi.

Nici un cuvânt în legătură cu „logodna” lor. Era capabil să o mintă iarăşi.

— Zi zău ! încercă ea să se asigure. Zi zău că vrei cu adevărat să mă fac sănătoasă, şovăi ea în faţa minei lui întrebătoare. De ce nu pot vorbi frumos ca atunci când purtam cerceii ! ?

— Zău ! făcu el simplu.

— Parcă-ţi pasă ţie de mine. Ce sunt eu pentru voi ? Nimic. O zdreanţă, o batistă murdară pe care o arunci la gunoi.

Bărbatul îi surise.

—Medicul îţi recomandă prin mine linişte şi odihnă. Aş vrea să te iau acasă cât mai repede.

„Acasă” ! Ce fermecătoare sunete, care parcă şi străbăteau terasele însorite şi camerele odihnitoare ale vilei lui, la fel de veselă şi de cochetă şi în exterior şi în interior. I se aruncă de gât şi-şi lipi gura de a lui. El o sărută ca un logodnic. Şi ea rămase cu ochii închişi, nu visând fericirea, ci gândind-o ca pe un lucru înfăptuit de-acum, prezentă în viaţa ei ca o mare lumină. Casa lor, viaţa zburdalnică în încăperi luminoase, maşina prelungă ca un rechin, şi lumea, cercuri, cercuri în necontenită mişcare. Pătrundea din ce în ce mai adânc în viitorul fericit, întocmai aşa cum pătrunsese nu demult în apa caldă a mării, toată o lacrimă, la fel de sărată şi de caldă ca şi valurile care o înconjurau şi o primeau firesc, fiind atunci de-a lor.

În acest timp, pe coridor se întâlniră doi bărbaţi. Buchetul de flori din braţele savantului iscă un surâs răutăcios pe buzele aceluia care se declarase în faţa procurorului logodnicul lui Alice.

—Doarme, îl informă scurt pe savant. Te-aş sfătui să-i trimiţi florile prin soră. Noi doi avem de vorbit.

—Pardon. Florile urmează să i le înmânez eu însumi.

—Nu însă înainte de a sta de vorbă. E de la sine înţeles că amândoi urmărim s-o facem fericită pe Alice. Şi, ca să mă folosesc de un termen care ţi-e drag, avem responsabilitatea aceasta după răul ce i l-am făcut. Poate că eşti încă ameţit de atenţia pe care ea ţi-a dat-o până nu de mult, dar să ştii că interesul nu-i pornea din inimă, ci dintr-un calcul al meu. Eu o împingeam spre tine, ca să-mi ating scopul.

Savantul îşi aduse aminte de cearta dintre ei, când ieşise la iveală adevărul: boemul folosise maşina electronică pregătită pentru bucătăreasă împotriva lui. Se aliase cu un nevinovat, cu sărmana Alice. Dar asupra gestului premeditat, îşi mai spusese o dată părerea : era o infamie.

— Nu vreau să revenim la termenii unei discuţii anterioare. Farsa ta m-a ajutat să înţeleg un mare adevăr ştiinţific şi social. Pentru asta îţi mulţumesc. Tot răul, pe care-l fac involuntar prin munca mea, datorită evoluţiei rapide a ştiinţelor, vreau să-l repar simbolic faţă de Alice. Locul tău nu e în nici un caz aici. Ai avut cruzimea să te foloseşti de slăbiciunile ei şi, în felul acesta, să-i netezeşti drumul spre moarte.

Ridicând braţul, boemul replică, fără să-şi poată stăpâni un zâmbet strâmb.

— Să nu recurgem iar la vorbe mari. O dată a fost de ajuns. Repetiţia devine stânjenitoare. Poftim ! N-ai decât să te duci la Alice, dar te previn că nu renunţ la convorbirea pe care ţi-am propus-o. E necesară şi inevitabilă, pentru că e în directă legătură cu fericirea ei.

Acceptând, savantul intră în camera de spital a fetei. O găsi dormind, cu obrajii destinşi, coloraţi delicat, şi cu lumina unui zâmbet senin pe buzele cărnoase, revenite la viaţă. Fu bucuros să o contemple în voie. Sentimentele pentru ea crescură în intensitate. O mângâie cu gândul, încântat de liniile perfecţiunii ei. Florile aşezate pe scaun îi vor vorbi, când se va trezi, de dragoste. De dragostea lui.

După aceea se grăbi spre locul unde-i dăduse întâlnire boemul. Se pregătea pentru o dispută, dar întâlni o mărturisire fierbinte, care-l răscoli. Boemul o îndrăgise pe

Alice. Voia s-o ia de nevastă. Îşi repara în felul acesta toată greşeala faţă de ea ; îi deschidea în faţă drumul spre fericire, spre viitorul larg şi frumos pe care ea şi-l dorise întotdeauna nespus de mult.

—Am nevoie de înţelegerea ta, adăugă cu glasul sugrumat de emoţie. I-am vorbit şi ea a acceptat îndată. Ar fi în adevăr prea crudă o dilemă de felul celei la care te gândeşti.

—Şi eu mi-am luat o răspundere de natură publică : i-am declarat procurorului că o iubesc şi că o voi face fericită.

—Eu i-am spus chiar ei. Responsabilitatea mea e directă : faţă de ea. Ce mai pot face ?

Îl bătea pe savant cu propriile lui arme. Domeniul responsabilităţii era punctul lui sensibil. Dădu îndărăt. Cu destule şovăieli, dar celălalt presa puternic. Faţă de sine însuşi nu credea că boemul ar putea face fericit pe cineva. E prea uşuratic ! îşi imputa slăbiciunea, dar dădea din cap când celălalt îi dovedea că acum e prea târziu şi o nouă suferinţă Alice nu merita, după cum nici alţi oameni nu merită de la cei din jur prea multă apăsare şi nedreptate.

În cele din urmă îşi înclină fruntea dându-se bătut.

Atunci, celălalt triumfător, reluă cu forţe noi, încurajat de succesul avut :

—Logic este că responsabilitatea ta nu încetează din acest moment, ci ea rămâne aceeaşi ca şi până acum.

—De ce ? întrebă mirat omul de ştiinţă. Eu nu mai am nici o speranţă ; nu mai am nici un drept.

—Cred că-ţi dai seama că Alice trebuie să fie aşa cum am îndrăgit-o noi amândoi : o perfectă femeie de lume. Natura a avut grijă să-i acorde graţiile ei : i-a dat frumuseţe

şi minte. Restul, ceea ce se numeşte cultură, instrucţie, trebuia să facă societatea. Şi n-a făcut.

Savantul îşi reveni :

— Tocmai aici e cheia fericirii ei, accentuă el cu o sămânţă de speranţă. Responsabilitatea se conjugă cu necesitatea unei munci tenace de prelucrare fină a unui diamant brut. Rezultatul va fi acea Alice pe care jucărioarele mele introduse în cercei abia că ne-au sugerat-o. Posibilităţile ei spirituale sunt mult mai bune de cum am putea noi crede acum...

Boemul surâse.

— Nu ai înţeles că abia acum am nevoie cu adevărat de ajutorul tău ? Cerceii de lapislazuli şi-au consumat energia. Am nevoie de alţii, de exemplu : din coral, sau din platină. Alice va purta de fiecare dată alţi cercei, ea fiind însă aceeaşi : strălucitoare şi fermecătoare cum o ştii prea bine. Tu însă vei face aceşti cercei, iar eu am să te răsplătesc din plin.

Savantul se ridică în picioare. Faţa lui devenise deosebit de gravă.

— Dacă asta urmăreai, fluturându-mi principiul responsabilităţii, află că te-ai înşelat amarnic. Urechile lui Alice merită să fie împodobite cu cercei ; dar mult mai important este să-i împodobeşti mintea şi caracterul. Pe tine însă nu asta te interesează, nu rezultatele unei munci nobile, ci doar frumuseţea de o clipă, bucuria aceasta care ţi-ar putea scăpa printre degete. Ei bine, nu ! Să fim cinstiţi până la capăt cu noi înşine şi cu fata asta nefericită ; eu mă gândeam altfel la viitorul ei. În orice caz altfel decât o făceai tu. Nu cerceii de lapislazuli, ci o bogată lume interioară o va putea face fericită. Ţin să te informez în cel

mai categoric ton că nu renunţ la Alice, că voi continua să lupt pentru fericirea ei şi nimic nu-mi va putea sta în cale.

— Am să fac rost de cercei din altă parte, îl ameninţă crispat boemul.

— Iar eu îi voi spune adevărul şi o voi determina să aleagă cinstit şi curat.

— E prea târziu şi mi se pare şi inutil să o mai tulburăm degeaba pe biata fată. Ce mai vrei ? Mi-e logodnică. Rolul tău încetează.

— Parcă spuneai că abia acum va continua, furnizând o justificare comodităţii tale. Cât va ţine povestea cu cerceii ?

Boemul abia îşi stăpânea râsul.

— Te zbaţi de pomană. Alice îmi aparține.

Savantul nu cedă.

— Dar nu pentru că o iubești, ci pentru că ai amăgit-o.

— Ea a acceptat. Mai doreşti şi altceva ?

Stăpânindu-şi o pornire violentă, savantul reluă :

— Ascultă-mă ; să fim rezonabili. Ca să mă faci să înţeleg discrepanţa reală şi posibilă, cu perspective de accentuare în viitor, te-ai folosit de o fată neştiutoare, naivă. În concepţia mea ea reprezintă nu acea inteligenţă medie, de care mi-ai vorbit nu numai o dată, ci o insuficientă, o deficitară instruire prin învăţământul organizat. Alt domeniu de responsabilităţi : de a asigura permanent un echilibru echitabil între media de pregătire a maselor şi dezvoltarea ştiinţei. Nu ţinând ştiinţa în loc, ci ridicând nivelul pregătirii şcolare pe toate treptele. E o concluzie generalizatoare, pentru care am toată obligaţia să-ţi mulţumesc ; dar pentru cazul particular care este Alice însăşi, nu am dreptul să-ţi accept punctul de vedere şi să mă dau la o parte. Dimpotrivă. Prevăd în ea acea marmură

din care se poate modela o mare frumuseţe spirituală. Către ea privesc. Nu ca tine...

— Mă provoci la luptă ? întrebă boemul.

— Pentru o cauză dreaptă ! răspunse prompt savantul, în vreme ce Alice, nevinovată, inconştientă şi fericită îşi visa în patul de spital viitorul pe care şi-l credea simplu şi uşor rezolvat, fără muncă şi fără bătaie de cap. Visa ca la cinematograf.

Neliniştita conştiinţă a lui Traian Vişan

Locul nostru de destindere, un ceas-două după-amiază, cafeneaua „Terasa trandafirilor”, mai exact spus, colţul pe care-l ocupam aci de obicei se tulbură ca un ochi limpede de apă, în ziua când ne aduserăm aminte de Traian Vişan. Fusese de ajuns ca cineva să arunce într-o doară : „Ce-o fi cu Vişan ? Nu l-am văzut cam demult”, ca să ne dăm seama că îl pierdusem de-o vreme din vedere. Semnele de întrebare inerente în asemenea cazuri se potriviră foarte bine cu : „Aşa e, pe unde-o fi *rătăcind* nefericitul ? De ce n-o mai fi *apărut* printre noi ?“

Ar fi trebuit să ni se pară curios că nici Mihu Ştefănoiu, spre care ne îndreptarăm cu toţii privirile întrebătoare, nu era în stare să ne dea vreo lămurire ; dimpotrivă, avu un gest de stânjeneală, strângând copilăreşte din umeri într-un gest de negaţie şi nelinişte. După părerea unanimă era cel mai apropiat sufleteşte de Vişan, dar — mărturisi el — păţise întocmai ca noi toţi : îl cam neglijase în ultimul timp. Căzând pe gânduri, mai ţinu să precizeze :

— Mărturisesc că întotdeauna el a fost acela care m-a căutat, iar eu, deşi i-am fost (şovăise înainte de a pronunţa cuvântul) confident, un fel de confident, preciză, n-am intrat niciodată în acele detalii concrete de viaţă, după care să poţi da de urma unui om la nevoie.

—Vrei să spui că nici nu-i ştii adresa de acasă ? Ce fel de prieteni aţi fost atunci ?

—Tocmai la asta mă gândeam şi eu ! replică Mihu, şi-şi plecă încet capul, concludent.

Verbele „a apărea“, ,,a rătăci“ sau altele de acelaşi fel caracterizau cum nu se poate mai bine situaţia relaţiilor noastre cu el — şi se pare că, în ciuda aparenţelor, şi ale lui Mihu Ştefănoiu. Vişan nu era un *obişnuit,* în adevăratul înţeles al cuvântului, al cercului nostru. Trecea pe la „Terasa trandafirilor” la intervale de timp mai mari sau mai mici, fără vreo frecvenţă anume, ca şi când îşi îndeplinea un simplu capriciu. Nu avea nevoie de noi, la urma urmelor, şi noi înşine ne puteam uşor dispensa de prezenţa lui, deşi uneori era amuzant şi aducea ceva nou în atmosfera acelor ore plăcute de relaxare. Se arăta în lumina liliachie a localului ca un semn de exclamare scris apăsat cu tuş — asta din pricină că purta în general haine de culoare închisă — ni se adresa cu politeţe şi chiar cu un soi de sfiiciune, ca şi când s-ar fi temut să nu ne inoportuneze. Suporta cu un zâmbet îngăduitor (deşi se mai susţinea că ar putea fi distant şi dispreţuitor) glumele noastre nu o singură dată insolente, dacă nu de-a dreptul jignitoare, de parcă le avea gata iertate sau le considera, înainte chiar de a fi rostite, lipsite de orice răutate.

Avea naivitatea să ne spună în faţă că nu-i plăcea localul nostru preferat („Care este ca un decor frivol de teatru bulevardier”) şi nu din alte motive, ci pentru că — numai să-l fi auzit! — „Este insuportabil, mai cu seamă pentru că pe altă faţă a Pământului trăiesc încă oameni care vânează şi muncesc cu arme şi cu unelte de piatră !“ Ar fi fost imposibil să nu lanseze el asemenea idei, hai să nu le zicem *trăsnite,* dar în orice caz undeva pe foarte aproape, idei dintr-acestea care, înainte de a avea vreun alt efect mai profund asupra noastră, ne stimulau râsul. Am făcut şi atunci haz, făceam şi acum : Ia te uită ce griji să ne

facem noi acum ! ? Ce ne-ar păsa la urma urmelor de nişte antropofagi, de nişte sălbatici la o atât de mare distanţă de noi ! Că doar n-or să vină la „Terasa trandafirilor” să ne pună pielea în primejdie !

— Nu s-a supărat de loc, vă aduceţi aminte ? Încheie cel care ne adusese din nou în faţă întâmplarea de atunci.

— Ce să se supere, tolomac cum e ? !

— Cred totuşi că-i lipseşte o doagă. E deştept, dar îi lipseşte un arc, o rotiţă, naiba ştie ce !

— Sau are vreuna în plus, sărmanul!

Aprecierile acestea injurioase, pe lângă că erau adresate unei persoane absente, înlocuiră curiozitatea şi interesul de la început, ceea ce nu putea lăsa indiferent pe Mihu. El îşi ridică încetul cu încetul capul, ca la urmă să lovească muchea mesei cu palma încordată, spunându-ne energic :

— Destul ! Din nou sunteţi nedrepţi cu Vişan. În loc să punem, cum se cuvine, pe seama geniului tot ce depăşeşte conformismul şi limitele jalnice ale cunoştinţelor noastre...

— Vişan geniu, haida-de ? !

Mihu se întoarse cu vioiciune spre autorul întreruperii pentru a-l pune la punct cu sarcasm :

— Nu geniu, dar una dintre acele neliniştite conştiinţe care, de la vikingi încoace, cât putem cunoaşte din istorie, în total vreo patru, cinci mii de ani din destule milioane tăcute şi necunoscute, au fost chinuite de demonul cunoaşterii. Aceste conştiinţe au împins omenirea înainte ca nişte motoare cu explozie, mai întâi pe mările şi pe continentele globului, mai apoi, recent, spre alte lumi ale galaxiei !

— În adevăr, „geniul uman" era religia lui!

Se găsise cineva care să îndulcească atmosfera, şi Mihu îi aruncă o privire recunoscătoare, înainte de a continua, mai domolit:

— Credea orbeşte în acest „geniu uman“, dar nimeni nu poate afirma că era din pricina aceasta împăcat, ca unul care şi-a găsit drumul şi îşi poate linişti conştiinţa cu dogme de esenţă divină. Dimpotrivă, era departe de preceptul religiilor care pretind omului doar să „creadă” nu şi să „cerceteze".

— Extraordinar ! interveni din nou cineva. Vorbeşti întocmai ca Vişan. Eşti discipolul lui, după câte se vede !

Devenit acum el ţinta răutăţilor celorlalţi, intimul lui Vişan reuşi să-şi înfrângă instinctul de conservare care îl sfătuia prudent să se oprească aici. Intrase în joc, trebuia să continue. Avea acum datoria nu numai să apere amintirea celui lezat cu brutalitate, ci, prin acest fapt, să se explice şi, poate mai mult, să se limpezească în sine.

— Am încercat să-l înţeleg, răspunse el hărţuielilor noastre cu un ton de confidenţă. Nu v-aţi întrebat niciodată ce anume îl preocupa când ne spunea (şi de aici Mihu Ştefănoiu continuă cu oarecare emfază de parcă cita dintr-un text celebru) : „Am învins gravitaţia şi avem motoare capabile să ne transporte pe alte planete. Ne vom şi duce ! Geniul uman este atotputernic, e adevăratul nostru dumnezeu !“

— Da, da, aşa e, îmi amintesc ! Sunt întocmai cuvintele lui. Parcă-l aud şi-l văd ; îl văd acolo în colţ, cu ochii ridicaţi spre tavan, cu ceafa rezemată de perete...

Mihu urma să-l citeze pe Vişan fără să ţină seama de întreruperile noastre :

— „De neînţeles este faptul că nu am pătruns prea

departe în noi înşine şi pe această bătrână Terra ! Câte ne lipsesc ca să putem afirma că ne cunoaştem fiinţa până în cele mai adânci cute ? Cum de pot trăi astăzi, nu departe de popoare care se apropie de comunism, populaţii aflate doar pe treapta neoliticului ?"

— Extraordinar, ce bine l-ai imitat ! Până în cele mai fine nuanţe, când vocea lui tremura de ecouri... naiba să ştie ce fel de ecouri... Cu toate acestea nu ne-am lămurit acum mai mult decât înainte ce e cu Vişan, pe unde-o fi, de ce nu mai vine aici ?

Mihu tăcu, umezindu-şi buzele uscate cu citronada care-i aburea paharul înalt, numit familiar de noi „ţăpligă“. Rămăsese opac la posibila insinuare de la urmă — cel puţin aşa ni se păru nouă. Dar lui îi zbură gândul în cu totul altă parte.

Cu câteva seri în urmă, strada centrală pe care se afla, luminată de şirul de becuri fluorescente peste care cădeau de mai de sus razele spectrale ale lunii, i se păruse într-atât de frământată de umbre informe, încât avusese impresia că-l înconjoară, în larg, o furtună. Tocmai trecea prin faţa unui cinematograf la ora când lumea intră la spectacol; impresia deveni deci mai puternică. Dominantă. Ca într-o pictură impresionistă formele umane păreau lipsite de chipuri diferenţiate şi de trăsături distincte, puţind semăna cu orice. Numai lumina de zi ar fi putut restabili ordinea, sau numai acel şoc pe care-l resimţise în momentul următor.

Se auzise strigat. Numele lui format din două silabe sună sonor, ca un gong lovit precis de un ciocan.

Se petrecu atunci pe seama lui fenomenul care socotea

mai înainte că ar fi depins numai de lumina zilei : haosul de umbre fantomatice deveni lume reală, îşi dădea seama că cei care se zbuciumau în jur erau oameni, le recunoştea vârstă, sexul, chiar starea interioară reflectată pe chip.

Efortul de a-l recunoaşte şi de a-l găsi pe cel care îi strigase îi limpezise vederea. Iar cel care îi pronunţase numele clar şi puternic nu fusese nimeni altul decât Vişan.

Nerăbdător, îl căutase.

„Nu pot pricepe de ce ne-au rămas întinse regiuni de pe Pământ total necunoscute, sau foarte vag cunoscute, câtă vreme Luna ne-a devenit familiară, o călcăm cu piciorul nostru omenesc !“ — vorbele veneau din el sau din afară, în orice caz privise spre astrul care lumina spectral, de parcă-l întreba cum de e posibil să se întâmple aşa.

De Vişan nu dăduse, deşi scormonise febril aglomeraţia aceea umană, printre umbre şi lumini, alergase la colţ, în holul cinematografului, ajunsese chiar la un gard care avea o mică spărtură prin care privise în întuneric. Se mirase că acel prieten grav, frământat de nelinişti ciudate, putea să se preteze la o astfel de farsă, până ce începuse apoi a se îndoi de propriul său auz. Fusese o năzărire ? Un joc al fanteziei lui, care tânjea subteran după prietenul pe care-l pierduse din vedere ?

Poate că strigătul auzit venise din interiorul fiinţei sale ; ciocanul acela lovise propria lui sensibilitate care vibrase ca un gong.

Mai mult ca sigur, din moment ce nu-l găsise fizic nicăieri.

Amintirea însă năvălea vie asupra lui.

Era suficient un simplu telefon.

— Ne putem vedea azi, oricând vrei tu, deşi aş prefera

să fie când ieşi de la serviciu ?

— Da, Traiane, ne putem vedea.

— Nu te ţin mai mult de două, trei minute.

— Dar nu e cazul.

— Nu vreau să te stânjenesc, ştii bine.

— Atunci aşteaptă-mă în staţie, la colţ.

Într-o zi, îl găsise în adevăr (uneori îl chema la telefon în felul acesta, se asigura de o întâlnire şi după aceea ia-l pe Vişan de unde nu-i !) nu departe de ieşirea instituţiei la care lucra. Îi recunoscuse cu uşurinţă silueta şi în câteva secunde avusese prilejul să constate că e foarte schimbat. Aproape că se simţise dator să-şi exprime prin trăsăturile feţei ceea ce nu avusese curajul să formuleze niciodată în vorbe : „Ce boală te macină, omule ?“

Porniseră alături spre parcul din apropiere. Chiar şi în mersul lor se vădea deosebirea a două temperamente opuse ; pe câtă vreme Vişan păşea iute, i-o lua mereu înainte, întorcându-se să-i aştepte, el păşea egal, echilibrat.

— Iată ce am aici ! izbucni pe o alee izolată Vişan şi smulse hârtia de ziar care înfăşurase până atunci un obiect necunoscut.

Gestul radios cu care îi ridică apoi o scoică de proporţii mari în faţa ochilor parcă îi dădeau acesteia mai multă strălucire. Era un exemplar frumos, din genul celor cu care odinioară, prin iarmaroace, se ghicea viitorul.

— Eu vreau să ghicesc trecutul! exclamase el şi-i pusese scoica la ureche. Ascultă ! Ascultă atent! Îl privea întrebător. Aştepta încântat şi neliniştit. Cum cântă ! Şi ce cântec !

Îşi plecase urechea şi el, şi i se păruse că aude un vuiet îndepărtat, fără însă să-l piardă din ochi pe Vişan, care

radia o căldură interioară de o intensitate aproape materială.

— E o lume ! De cine ştie când şi de unde ! E vuietul mării; e nisipul care scârţâie când bate vântul; e încleştarea a două forţe ce luptă pentru a supravieţui sau se înlănţuie sub para pasiunilor ! Toate ecourile lumii înconjurătoare s-au adunat aici, în cochilia acestui martor care a supravieţuit vremii. Cel puţin aşa îmi închipui. Că a supravieţuit. De ieri, de când am găsit acest moment de eternitate, ascult, tot ascult cu nesaţ, visând la ce am eu de făcut! îmi trebuie şi imaginea vie, concretă.

Şi pe urmă, după ce interesul febril faţă de scoică se mai linişti, el reluă, aparent domolit, nu însă şi în forul său interior :

— Gândeşte-te ce ar însemna pentru noi un material din folosinţa imediată a omului, care să fi avut capacitatea de a-i reţine glasul. Mă preocupă să descopăr dacă lemnul ne oferă cumva o asemenea admirabilă posibilitate. Şi, ca şi când Mihai l-ar fi contrazis, el continuase apăsat: Da, lemnul ! Nu e, oare, el materialul celor mai multe instrumente muzicale ? De ce n-am pierde vremea cercetând dacă nu cumva fibrele lui elastice, sensibile, capabile să creeze rezonanţe sublime, n-ar avea şi calitatea de a menţine vibraţii pe care să le transformăm în ceea ce au fost odinioară — cuvinte şi zgomote, urme concrete ale existenţei cotidiene a omului. Am găsit un pat vechi în ale cărui tăblii încerc să detectez aşa ceva. Ce poate fi mai obişnuit şi mai indispensabil decât acest obiect care asigură odihna omului, fiind, la urma urmelor, parte integrantă din intimitatea vieţii lui. Lemnul patului aude de aproape, foarte de aproape, şi ar putea înregistra (de ce nu ?)

respiraţia calmă a odihnei, strigătul de triumf al învingătorului, geamătul celui învins, şoapta de dragoste, ca şi ţipătul mamei când naşte, cuvântul de suferinţă sau mărturisirea de pe urmă a muribundului... o simfonie întreagă, atoatecuprinzătoare, despre viaţa oamenilor peste timp, peste generaţii...

*

— Ceea ce am să vă dezvălui, sau, ca să vorbesc mai precis, am să încerc să dezvălui, pentru că nu ştiu dacă am să reuşesc, face parte din imensa lui lume interioară, se hotărî în cele din urmă Mihu să ne vorbească. Îl chinuia subteran o întrebare care se zbătea între subconştient şi conştient : „Dar dacă acel strigăt de seară, care incontestabil era al lui, îi prevestea pieirea ?“ Şi mereu îi revenea în vorbire timpul trecut în locul celui prezent, deşi făcea eforturi ca să nu fie aşa : Trăia în el o dorinţă arzătoare, accentuată, de a înţelege ceea ce altora le pare de la sine înţeles, rezolvat, încheiat, pus în sertarul cuvenit şi aşa mai departe. El nu putea, nu poate adică, trece cu uşurinţă peste nimic din ceea ce îl interesează. Ca să vă daţi seama mai bine, am să repet cuvânt cu cuvânt spusele lui Vişan însuşi, pentru că, vă rog să mă credeţi, nu o singură dată mă surprindea şi mă depăşea cu ipotezele sale.

Îmi argumenta odată că, trăgându-se dintr-o familie ţărănească, avea în adâncul fiinţei lui o chinuitoare pasiune pentru pământ. S-ar fi putut distanţa de acest simţământ — „primar" îl numea el — prin simplul fapt că era de mie plecat de acasă, din sat, ca să urmeze şcoala. A apucat să înveţe în timpurile grele dinainte şi din timpul războiului, când nimănui nu-i ardea de reverii şi sentimentalisme, după

cum nu i-a ars nici lui. Dovada cea mai bună este însăşi evoluţia lui. A ajuns cercetător ştiinţific, deci în imediata apropiere a celor mai îndrăzneţe idei ale vremii noastre.

Şi totuşi mi se mărturisea chinuit : „Ai putea să crezi că sunt încă într-atât ţăran, încât, când dă primăvara, să simt că mă apucă un vârtej, o nebunie ? Mă atrage pământul ca o dragoste, ca o pasiune căreia nu-i pot opune nimic. Fug la el ca la o iubită. Îl adun în palmă, îl mângâi, îl răsfăţ, îl miros ca pe o floare, îl frământ ca pe pâine. Mă gândesc la puterea lui de a da viaţă, de a întreţine viaţă, de a fi leagăn eternităţii!“

Regret că nu vă pot reda mai pe larg asemenea mărturisiri când exuberante, când tulburate de dramatice ciocniri, l-am văzut şi dărâmat în urma vreunui eşec, dar şi tresăltând de bucuria izbândei. „Trebuie căutat, aflat, trebuie făcut ceva ! striga el câteodată. Nu putem sta cu braţele încrucişate, nu putem să ne lăsăm doborâţi de propria noastră neputinţă ! Habar nu avem câte sunete, ce diverse şi ce curioase, ne înconjoară! Crede-mă, suntem de o imperfecţiune care nu-ţi poate face decât rău, aflând-o. Nu vedem decât până la vârful nasului şi nu auzim decât la o lungime de băţ, pe câtă vreme păşim necontenit printr-o pădure de sunete, e drept, acordate altfel decât le putem noi prinde, adică fiecare pe lungimea ei de undă, câtă vreme noi avem un post receptor limitat ! Atrofia aceasta a simţurilor trebuie să înceteze o dată !“

După o scurtă pauză, Mihu reluă :

— Mi se pare că mă tot depărtez de linia pe care mi-o propusesem. Îl atrăgea natura şi se ducea la ea ori de câte ori putea. Dar nu acolo unde orăşeanul consideră că se înfrăţeşte cu natura, într-un parc sau într-o pădure ; el se

ducea pe ogor, acolo unde lucrau oamenii, agricultorii. Nu se mulţumea numai să se uite, ci se apuca să lucreze cot la cot cu el. Nu o dată mi-a spus : „Mă satisfac, astfel mă satisfac !“ Nu era, deci, o nebunie. În cel mai ascuţit creier pe care mi-a fost dat să-l întâlnesc se năştea o ipoteză — cutezanţă de care nici unul n-a auzit vreodată, adăugă Mihu, privindu-ne pe rând în ochi.

Îmi spunea cu un prilej, urmă, şi acum mă apropii de ceea ce e esenţial: „Am observat că de câte ori fac contactul cu ogorul mă apucă nişte fiori curioşi, foarte puternici. Am început să iau seama la propriile mele manifestări, pe care nu le consideram de la o vreme pur afective. Le-am urmărit în evoluţia lor de câte ori mă duceam în locurile natale." Vă aduceţi aminte când a lipsit, dintre noi vreo două luni ? ne întrebă Mihu însufleţindu-se. Cum s-a întors, n-aţi uitat ? Ars de soare, tras la faţă şi totuşi mai neliniştit ca niciodată, cu o febrilitate de om bolnav. La întrebările noastre, mai ţineţi minte ce ne-a răspuns ? „Am făcut săpături arheologice". Spre ruşinea noastră, l-am luat în răspăr, în loc să-l descoasem pe îndelete. Acela a fost momentul unei mari descoperiri.

*

„Parcă treceam nişte praguri unde se încrucişau curenţi puternici, unde electromagnetice dezlănţuite în vârtejuri ameţitoare. Îmi potoleam lacrimile ca să observ lucid. Căutam să le aflu sursa şi să stabilesc legătura intensităţii lor cu locurile înconjurătoare. Căutam să descopăr legi.

Ne-am obişnuit să punem fiorii aceştia pe seama vieţii noastre afective, în funcţie de tradiţii, de educaţie, de trăiri sentimentale. În adevăr, conştiinţa fragedă a copilului se lasă imprimată ca o bandă de magnetofon cu impresiile

cele mai diverse. Spre exemplu, basmul îl pune în legătură cu fantasticul, legenda cu eroismul; în chip logic noaptea se va popula cu fantome şi subconştientul va trăi viu înclinaţia spre fantastic sau spre eroism. O întreagă partitură polifonică în stare să înceapă a cânta la cel mai mic prilej.

Încercam şi eu să-mi explic ceva ; de ce, de pildă, în Valea Flămândă parcă se făcea un punct de contact şi undele începeau să vibreze material, cutreierându-mi fiinţa. M-am aplecat asupra pământului şi am căutat să-l pătrund. M-am pomenit scormonind cu unghiile, îmi trebuiau unelte. Am alergat după ele. Săpam în fiecare zi de la răsăritul soarelui până pe întuneric. Nu-mi lăsam timp de odihnă, decât atât cât să nu cad din picioare. Am început să-mi dau seama că oamenii din sat se apucaseră să dea târcoale locului, crezând pesemne că, umblu după vreo comoară. Într-o zi m-am pomenit cu directorul şcolii în fruntea elevilor mai mari înarmaţi cu cazmale şi lopeţi. A fost un moment pe care merită să-l trăiască oricine !

Directorul ştia ce caut eu. Lucra la o monografie a satului, şi pentru vremuri mai vechi nu se putea baza decât pe legende. Se zicea că vechea vatră a satului aci s-ar fi aflat, pe Valea Flămândă. Şi, în adevăr, am găsit la vreo doi metri adâncime în pământ urmele unei aşezări omeneşti distruse de un incendiu. Ce fel de incendiu ? Greu de spus. Dacă ar fi fost de pe urma unei bătălii, am fi găsit rămăşiţe trădătoare de violenţă, arme, victime.

— Să continuăm săpăturile, a sugerat directorul şi eu simţeam nevoia să merg până la capăt.

Aşa am dat în adâncul pământului de o mare bogăţie de material arheologic. După topoarele de fier şi brăzdarele de plug din piatră, directorul trăgea concluzia că am fi avut în

faţă o aşezare de tip Halstatt, caracteristică pentru prima vârstă a fierului. El şi-a luat ce i-a trebuit, eu am rămas să caut mai departe... să caut acel miracol care ar fi putut să fie sursa emiţătoare care se conecta, nu ştiu prin ce mijloc, cu staţiunea de recepţie din propria mea fiinţă !

Mihu i-a retezat într-o zi presupunerile, semnele de întrebare, mersul neliniştit al ideilor pe buza prăpastiei care se putea numi Eşec :

— Încetează ! Ce însemnătate au toate astea ? Lumea există aşa cum e. Noi existăm. Ce contează acum un arbore genealogic dus până la vremea maimuţei ?

Şi nu va uita expresia năucită a lui Vişan, asemănătoare cu a cuiva care a străbătut un drum primejdios sperând salvarea şi nimereşte în însăşi gura primejdiei.

— Arbore genealogic ? şoptise apoi derutat, mişcând în neştire buzele, şi el, Mihu, repetase necruţător :

— Ce însemnătate au toate ?

— Au, au, au ! Chiar dacă m-ai socoti nebun, chiar dacă n-ar exista pe lume nimeni care să mă asculte şi să mă priceapă. După cum nu poţi opri glonţul care a ieşit din ţeava puştii, aşa nu mă mai pot opri eu. Trebuie să ştiu, să aflu, să înţeleg ! Nu-ţi dai seama ce s-a născut în mine ? Ce furtună ! ? Nu mă pot opune ei ! Nu te gândi simplu la un „arbore genealogic", ci la genealogia unei spiritualităţi. Alte popoare se pot mulţumi cu marmura strămoşilor. Dar acestora ce şi cine le-a premers ? Nu ar fi de datoria noastră să aflăm, să putem găsi posibilitatea de a convorbi cu trecutul nostru îndepărtat ? Vreau să caut în lemn această punte de legătură.

Şi mai pe urmă, obosit, descurajat:

— Ţi le spun toate ca să mă verific, să mă pun pe

balanţă cu raţiunea, calmă, normală. Nu cumva sunt nebun ? Nu cumva am luat-o razna ? Dacă ţie ţi se pare că e inutil totul, atunci sunt iremediabil pierdut!

Îşi revenise prin propriile lui forţe ; cuvintele liniştitoare ale lui Mihu fuseseră fără nici un efect. Sunaseră în gol.

Dar acumulatorul interior al lui Vişan se umpluse din nou cu energie.

— Chiar pierdut de-aş fi, nu am dreptul să abandonez. Nu pot, nu am voie, nu am drepul să mă fac că nu mă interesează. Poate că postul emiţător sunt eu şi undele mi se întorc prin reflecţie. Dar ce anume are această putere ?

*

— Păi nu spun eu ? N-are o doagă, sau mai multe…

— Să umble el în pământ după unde electromagnetice ! Ce-o mai fi vrând să însemne şi asta ? Mie unul mi-e imposibil să înţeleg.

— E puţin tra-la-la.

— Aşadar, ăsta e Vişan ? Cam ciudat!

Încercarea de a-l explica În faţa prietenilor săi eşuase lamentabil.

Restul după-amiezii se strică ; pe Mihu îl indispuseră comentariile ridicole care urmară, deşi era conştient că vina noastră faţă de ignoranţa de care dă atât de des dovadă firea umană în faţa actului de cunoaştere era infimă, ca un strop de apă într-un ocean. Cu toate acestea, când ieşi de la „Terasa trandafirilor” el decise să nu privească înapoi, ca şi când avea de gând să nu se mai întoarcă niciodată acolo.

„Şi doar le-am împărtăşit atât de puţin ! Dar să le fi spus tot ? Ce rost ar fi avut ? Ar fi râs, prosteşte, căci ignoranţa lor e mai puternică decât orice. Cu ce s-o dobori ? Poate că şi în faţa evidenţei, aşa cum m-am aflat la un

moment dat eu însumi, ar fi în stare să se creadă mai degrabă vrăjiţi, hipnotizaţi, sau mai ştiu eu în ce fel de transă, decât în contact cu o uluitoare descoperire ştiinţifică, sau cu o viitoare şi foarte posibilă descoperire ştiinţifică !“

Şi cu cât se gândea mai mult la ceea ce se întâmplase cu puţin înainte, în decorul frivol al localului comod, cu atât se simţea mai izolat, nu numai de lumea înconjurătoare, adormită în ordonatele despărţituri de beton, de cărămidă şi de sticlă ale oraşului, ci în primul şi în primul rând de sine însuşi. Îl durea naivitatea care-l împinsese să mărturisească gânduri ce nu erau ale lui şi pe care doar îşi imagina că le înţelege. Nu făcuse decât să-l expună pe Vişan prostiei omeneşti. Îi venea să strige în direcţia acelei roze bărci, împodobită cu flori de hârtie şi de mucava, priponită iremediabil de ţărm : „Nu vă daţi seama ce bagatelizaţi, ce luaţi în derâdere, ce supuneţi dispreţului şi nepăsării, voi, ignoranţilor !“

Dar imediat îşi aduse aminte că nici el nu era prea departe de cei acuzaţi. Nu se simţea nici el în apele lui, îşi găsea sieşi vină, dar şi lumii, către care îi venea să strige cu un glas ce şi l-ar fi dorit de puterea tunetului : „Vişan trebuie căutat, găsit, salvat dacă e în primejdie, ajutat dacă e la îndoială, sprijinit să învingă“. Şi îşi închipuia cum izbutea să trezească lumea, zgâlţâită din inerţie, văzu cu ochii imaginaţiei cum se aprindea mai întâi o lumină, apoi o alta şi altele, şi din ce în ce mai multe, ca şi cum oraşul se apleca spre el, peste ferestre, să-l asculte, căci lângă fiecare lumină de obicei bate o inimă omenească.

Se opri în loc şi privi cu ochii săi obişnuiţi. Abia dacă licărea un reflex galben la un geam. De pe o stradă laterală

se apropia cineva cântând când mai tare, când mai încet, după cum îl ridica sau îl cobora aleanul sentimentelor lui.

Lui Mihu nu-i păsa de nimeni; îşi urma doar marea sa cuvântare adresată lumii adormite dincolo de ferestre.

— Hei, du-te la culcare, beţivane, nu mai tulbura liniştea de pomană !

Evident, nu lui i se strigase astfel, dar izbitura o simţi ca un bici care i se năpusti în obraz. Atunci, cel care cânta îl remarcă şi veni spre el; oprindu-se îşi plimbă privirea peste aceleaşi ferestre pe care le vizase şi Mihu mai înainte.

— I-ai auzit, imbecilii ? Dragoste sau deznădejde, fericire sau nefericire, orice sentiment uman se transformă în ceva josnic, în ceva urât, dacă le atinge mica şi neruşinata lor comoditate, la fel de vulgară şi indecentă ca şi desfrâul cel mai deşănţat! Huooo ! huidui el prelung, făcând străzile goale să hăuie jalnic. Fă ca mine, îl îndemnă pe Mihu, că o merită cu vârf şi îndesat. Huooo !

Dar temperamentul acestuia nu se putea preta doar la o simplă izbucnire pătimaşă ; Mihu avea nevoie de elemente pentru un rechizitoriu. Principalul său atu era Vişan. Se duse, deşi era târziu, la institutul unde lucra Vişan, aflându-i adresa de la un portar mahmur de somn.

O luă către strada mărginaşă şi curând începu să orbecăie prin locuri pe unde nu mai fusese... Nimeri casa mai mult pe ghicite ; ca un ascet modern, Vişan locuia departe de zbuciumul orăşenesc, în mijlocul unei grădini, care, pierzându-se în beznă, părea nesfârşită. Un licăr de lumină decupa vag un dreptunghi mic de fereastră, în care Mihu bătu sfios. Bombănitul dinlăuntru nu putea fi decât al celui căutat. Numai că nu se arătă nimeni, nici în rama geamului, nici altfel. Bâjbâind prin întuneric găsi o uşă de

lemn în care bătu mai îndrăzneţ. Acum mişcarea neliniştită pe care o desluşi era însoţită de o bombăneală de femeie bătrână.

—Îl caut pe Traian Vişan ; aici locuieşte ? întrebă atunci cât putu de tare, fără să strige.

Femeia nevăzută se şi apucase să-l certe pe Vişan :

—Auzi, drăguţule, te caută ! Ieşi din bârlog că cineva are nevoie de tine, nu e cum credeai. Ăi fi speriat lumea. Imediat, domnule vine imediat. Dar să nu vă speriaţi de el. Nu se mai rade de loc, iar de mâncat şi de băut, nu mai mănâncă şi nu mai bea decât atât cât să mai poată sufla... Vorbind, se tot mişcase prin camera neştiută şi deodată apăruse în pragul luminat slab. Poftiţi. Intraţi. Dar să iertaţi că la noi e aşa cum e. Şi eu apucasem să mă culc. Poftiţi dincolo, la domnul Traian.

„Domnul Traian“ era o umbră. Nu scotea o vorbă. Doar un licăr de lumină umedă îi trecu prin pupilă. Era imaginea concludentă a eşecului total.

Mihu se aşeză pe scaun, unicul din încăpere, neștiind cum să înceapă. Îl ajută imaginea unei tăblii de pat, neagră de vechime, găurită de carii, lustruită de trecerea anilor, şi pe care Vişan o legase cu sârme şi sârmuliţe de câteva aparate.

—Şi totuşi, începu el cu emoţie, lemnul nu poate să nu vorbească. Prin el vei pătrunde în trecut, acolo unde doreşti să ajungi. Puterea omenească nu înseamnă nimic, dacă n-ar avea marea calitate a tenacităţii. Barba zbârlită a celui trântit pe pat schiţă o mică tresărire. Cum de te derutează un mic eşec, o întâmplare potrivnică ?

Calmul lui Mihu îl irita se vede, gemu :

—Ce vrei, mmmm ? Lasă-mă în pace !

—Sunt oameni care cred în tine, în puterea ta ; dar chiar dacă n-ar fi nimeni, tot nu ai dreptul să te dai bătut. Ştii tu bine de ce.

—Sunt pierdut, murmură Vişan. E prea târziu, accentuă, aproape silabisind în continuare.

— Niciodată nu e prea târziu, spuse Mihu căutând să nu capete un ton patetic, fals.

—Am distrus tot.

—Tot ce-ai distrus se poate reface. Pe alt principiu, poate, pornind de la un alt punct de vedere. Mihu stăruia cu căldură. Nu se poate să fi epuizat toate ipotezele.

—Şi dacă le-am epuizat ?

—Nu vreau să cred aşa ceva. Tocmai de la tine. Nu este exclus ca lemnul să vorbească ; ne înconjoară doar o pădure de sunete care abia aşteaptă să fie descoperită. La o parte cu surzenia noastră, cu limitele naturale care ne produc satisfacţii stupide.

—Tu vorbeşti aşa ? se auzi atunci din mijlocul bărbii de înfrânt a lui Vişan o voce care redevenea cea veche. Ai fost pentru mine celălalt taler al balanţei, acela pe care se pun greutăţile. Întotdeauna m-am socotit în dezechilibru cu tine : tu sus şi eu jos.

—Pardon ; invers : tu sus şi eu jos. Şi poate că nu eu, ci noi, noi ceilalţi.

—Nu-mi luam ochii de la tine, te căutam, mă măsurăm cu greutatea ta specifică.

—Caută alt cântar, spuse râzând Mihu, ăsta e depăşit

—Dimpotrivă, văd că au apărut greutăţi mai mari Vişan încercă să se scoale, cuprins de un început de nevoie de activitate. Dar era foarte slab. Ceru mut ajutorul celuilalt. Când reuşi să se aşeze pe marginea patului, se aplecă uşor

spre Mihu şi-i spuse încet, dar limpede : Sigur că ai dreptate ; aparatul meu era de o imperfecţiune care nu mă putea duce decât la eşec. Principiul vibrator, aşa cum l-am conceput prima dată, trebuie modificat. Aşa e. Modificat esenţial. Acum mă gândesc şi-mi dau seama...

Un acces de tuse îl întrerupse. Îşi trecea mereu limba peste buzele uscate, gâfâia de efortul vizibil pe care-l făcea, dar nu se mai putea opri. Îi explica lui Mihu ce avea de gând să facă de acum încolo şi Mihu se bucură văzându-l revenind la viaţă.

Bila care ucide

I

1. ÎNTR-UNA din vechile clădiri de piatră ale acelui oraş sever şi rigid ca un pastor habotnic, mărturie vie a timpului trecut, pătrunse în acea zi frumoasă de primăvară, cu un mers greoi, pe care căuta să şi-l ascundă, un om care nici nu şovăi ca unul care n-a mai pus piciorul pe acolo, dar nici sigur de sine nu era ca şi când ar fi fost la el acasă. Podelele şi scările de lemn, şubrezite de trecerea vremii, scârţâiau de mai mare dragul; un neiniţiat n-ar fi îndrăznit să meargă nici măcar pe vârfuri, presupunând că ar fi vrut să se strecoare cât mai neobservat, cum părea că intenţionează bietul om cu picior plat, nu numai corpolent, ei şi cu ceva în înfăţişarea sa care stârnea un fel de haz amestecat cu milă. Călcătura lui grea şi stângace făcea să tremure totul în calea lui, când ar fi trebuit să nu se audă nici un zgomot.

Omul avea un chip lat, cioplit cam din bardă, a cărui seriozitate era aproape anulată de aerul desuet al lavalierei bogate, cu picăţelele albe nu prea curate. Îmbrăcămintea largă, lustruită de îndelungă purtare, flutura pe el, iar încălţămintea mare, scâlciată, semăna izbitor cu două bărci aflate într-un neîncetat concurs pe o apă cu valuri, una dintre ele izbutind întotdeauna să o ia înaintea celeilalte. Efectul comic decurgea şi din dorinţa lui de a-şi ascunde defectul natural al picioarelor — platfusul — un foarte bun semn de recunoaştere, sau poate din strădania lui lipsită de sens de a călca pe vârfuri.

Urcând scările de la un etaj la altul, străbătând coridoarele rău mirositoare, nu pierdea din vedere să cerceteze ager toate colţişoarele de unde ar fi putut fi reperat. Cu toate acestea îşi ţinea pleoapele galbene aplecate peste ochii adormiţi, ca unul care — obosit, sau din cine ştie ce alt motiv — merge fără ţintă.

El avea o ţintă precisă.

Înainte de a se angaja pe scara de la pod, după ce nu întâlnise pe nimeni până atunci, nu neglijă să cerceteze cu atenţie, deşi cât putu mai rapid, posibilele urme de pe peretele plin de praf. Partea aceasta a drumului era cea mai nesigură faţă de tot ce călcase mai înainte în casa aceasta coaptă de bătrâneţe ; ca să urce cineva în pod avea nevoie să se sprijine. Nu de balustradă, căci nu exista, ci de perete. Dar nici un semn suspect nu-l alarmă. Omul porni mai departe.

Nu-i trebui mult să-şi obişnuiască ochii cu semiîntunericul care-l întâmpină sus ; sub o răsuflătoare mică, aproape doar cât un ochi mijit, se afla un pat de scânduri goale, pe care zăcea o nemişcată formă omenească. O ultimă măsură de prevedere, înainte de a se apropia de cel care răsufla greu, gemând când şi când, pradă unor suferinţe fără istov : cercetarea atentă a împrejurimilor. Nu era nimeni. Poate avusese norocul să nu fie văzut şi să nu pară nimănui suspect.

Aşa credea, dar se înşela ; prin crăpătura unei uşi de la ultimul etaj fusese urmărit de doi ochi hrăpăreţi de femeie...

2. ŞEFUL îl ţinea ca de obicei în picioare. Inspectorul poliţiei secrete a statului, îi vorbea arogant, ca întotdeauna, de parcă-l făcea dinainte răspunzător de ce-o să i se

întâmple în misiunea pe care tocmai i-o încredinţa. De altfel, acest important funcţionar, pe cât de puţin cunoscut opiniei publice, pe atât de însemnat în viaţa statului, conştient de rolul şi valoarea propriei persoane, nu scăpa nici un prilej ca să arate ce poate şi cine e el cu adevărat. De data aceasta scotea în evidenţă, într-un stil subliniat, ravagiile pe care le făcea spionajul industrial, ceea ce părea să fie în esenţă cazul la care se referea. Sursa de informaţie indica într-un pod, în cartierul de nord-vest, un muribund sau un nebun, care pretindea a fi un inventator genial ; ca să atingă bogăţia care-i aparţinea, îi mai lipsea doar un ultim gest.

— Trebuie să privim cu destulă circumspecţie asemenea afirmaţii, spunea inspectorul surâzând cu superioritate, dar să nu-i subestimăm însemnătatea. Pentru că de curând a apărut un personaj nou, nu se ştie de unde şi cu ce hram, dar ocupându-se grijuliu de inventatorul sau nebunul aproape pe moarte.

Gestul lui de umanitate nu e gratuit şi mă nelinişteşte, de aceea suntem foarte interesaţi să aflăm ce e cu povestea asta, ce ascunde ea, şi, mai cu seamă, cine e necunoscutul filantrop care aduce mâncare, medicamente şi băutură unei epave omeneşti dintr-un pod de casă nenorocită. Avem descrierea lui, notată aici, pe hârtia aceasta, dar să nu-i uiţi semnul de recunoaştere cel mai evident : piciorul plat. Ai aici, adresa, memorează-ţi-o. Atenţie ! Lucrează curat, fără gălăgie, în aşa fel, încât să-i luăm urma fără să simtă. Agaţă-te de coada lui şi nu-l slăbi până nu-i aflăm culcuşul, complicii şi pentru cine lucrează. La treabă !

Inspectorul rămase singur. Afacerea îl interesa şi direct,

căci, dacă era spionaj industrial, putea să încaseze şi el, dacă nu mult, „ceva" totuşi. Răsfoi puţin hârtiile pe care le avea în faţă căutând un indiciu care să-l demaşte pe necunoscutul cu platfus, şi apoi, ca şi cum ar fi găsit totuşi ceva, chiar foarte vag, sau n-ar fi găsit nimic, apăsă pe un buton de sonerie de sub tăblia mesei de lucru. Secretarul lui îi indică patru nume. Cei chemaţi, comisari de încredere în serviciul lui, primiră misiunea să supravegheze gara şi aeroportul. Să nu treacă prin plasă nici un om cu picior plat.

— Nu-i uitaţi semnul de recunoaştere, pe care nu are cum să-l deghizeze, dacă ar fi să încerce aşa ceva, fu ultima lui recomandare înainte de a-i îndemna după cum avea obiceiul : La treabă !

3. APLECAT asupra bolnavului, omul cu picior plat acoperea firul de lumină venit de sus într-o singură şuviţă în care jucau firişoare de praf. Îi dăduse să bea dintr-o sticluţă plată, pe care o scosese din buzunarul de la spate, şi apoi îl hrănise scotocind după nişte pacheţele pe care le avea ascunse prin toate buzunarele. Până şi din buzunarul de ceas de la vestă scoase ceva. O sticluţă cu medicamente completă acel dejun ciudat.

Mai în silă, mai lihnit, cel care zăcea pe spate primi totul, mestecând greu şi încercând într-una să ridice capul. Faţa îi era scofâlcită de mizerie, iar pleoapele lui, scorojite ca o hârtie de ambalaj folosită şi răsfolosită, se ridicau greu. Totuşi îl întrebă cine e ; şi gâfâia de efort.

Celălalt îl sili cu blândeţe să stea liniştit.

— Doar m-ai chemat. Ai scris o scrisoare acasă şi ai spus că ai comunicări importante pentru noi, care privesc un popor, viaţa a milioane de oameni. Iată-mă, am sosit, şi, deşi cred că mai întâi ai nevoie de ajutor medical, te-aş

ruga să-mi comunici mie totul. Sunt împuternicit în acest scop.

Bietul bolnav îşi schimonosi faţa şi-şi dezveli dinţii, de parcă ar fi vrut să râdă, dar nu izbuti decât, o strâmbătură amară urâtă.

— Nu-mi pasă de tine. De nimeni nu-mi pasă. Sunt bogat. Şi deodată îşi ridică de pe căpătâiul de lemn capul, apucându-l convulsiv cu degetele de reverele hainelor : Vrei să mă jefuieşti ?

— Sărmane om ! zise celălalt. În ce hal te-au adus. Oare, nu mi-ai putea spune acum, ceea ce ţi-a dictat nu demult conştiinţa, când ni te-ai adresat nouă ? Am misiunea să te salvez, să te însănătoşesc, să-ţi refac viaţa...

— Sunt bogat, nebunule ! gâfâi bolnavul rostogolind globurile ochilor ca două bile albe. Nu-mi pasă de tine. Nu ştiu cine eşti ! Pleacă sau strig după ajutor. F. îmi va mai da o dată binecuvântarea lui sfântă ?

— Cine e F. ? Întrebă omul cu picior plat, dar nu primi nici un răspuns.

Îşi notă atunci în minte numele, care-i spunea ceva şi nu-i spunea nimic.

— Dă-mi să beau ! — comandă bolnavul.

— Nu-ţi face bine.

— Ea îmi dădea să beau cât voiam. Era rea cu mine, m-a scos din casă şi m-a aruncat aici ; era ca o tigroaică, dar de băut îmi dădea de câte ori îi ceream. Dă-mi şi tu dacă ai nevoie de mine.

Omul cu picior plat, îşi plecă mult fruntea înainte de a se hotărî să-i mai picure un strop de alcool pe bubele crăpate de boală.

— Deci, e în legătură cu marele F., riscă el privind cu

atenţie faţa suptă, care se învioră vizibil, în urma alcoolului.

— El e marele meu protector ; i-am făcut o bilă grozavă. De mult. Ah, ce bilă ! Dar să nu mă trădezi. Dacă scapi o singură vorbă, te ucid fără milă.

Sărmanul om ! gândi din nou cel cu platfus, privindu-l cu milă adâncă. Reţinu că e vorba de marele F., cel care şi-a făcut în Oceanul Pacific, într-o insulă cumpărată pe nimic, o cetate industrială şi financiară inexpugnabilă. Era pe urmă ceva în legătură cu o bilă. Mai intervenea şi o tigroaică, o femeie care i-a fost gazdă până a nu-l azvârli ca pe un netrebnic în acest pod nenorocit. Ultimul amănunt: sărmanul nu mai putea s-o ducă mult.

Reluă răbdător, totuşi, încet, cu blândeţe :

— Aşadar, bila aceea...

Muribundul tresări înspăimântat :

— De unde ştii de bilă ?

4. AGENTULUI care pândea uşa podului i se păru că trece cam prea mult timp de când omul cu picior plat se afla sus. Era înclinat să creadă că se petreceau tot felul de lucruri necurate acolo, în acea atmosferă sordidă de sărăcie împinsă până la ultima ei limită. Aici, fiecare se descurca cum putea. Oricare ar fi putut să-l mănânce pe vecinul său, aşa cum fac sub un clopot de sticlă păianjenii, devorându-se unii pe alţii ca să supravieţuiască.

Făcu un pas în direcţia podului. Dar o mână îl opri.

— Cine eşti şi ce vrei ? o întrebă pe femeia, nevăzută şi neauzită până atunci, aliat sau duşman deopotrivă. Aici totul era posibil. De pe faţa ei adânc încrestată de necazurile unei vieţi omeneşti, nu se putea afla ce vârstă are ; din toată atitudinea ei, agentul deduse totuşi că ar putea fi sursa de informaţii a inspectorului, şeful său. O

întrebă ceva mai binevoitor : Tu cine eşti ? De unde ai apărut ?

— Lasă-mă pe mine ! îi şopti ea şi se strecură ca o umbră pe lângă el, mai departe, spre uşa podului. Aluneca felin, ca o pisică dolofană, năpârlită de trecerea vremii. Printr-un miracol pasul ei nu producea nici cel mai mic zgomot în casa aceasta în care nici măcar un şoarece nu putea să se strecoare fără să nu facă să scârţâie tot ce atingea. Numai o asemenea fiinţă versată se putea apropia de un agent secret experimentat fără ca el să simtă, să treacă mai departe şi să dispară apoi, ca o părere, în întunericul de dincolo de uşa care abia se mai ţinea în ţâţâni. Nu lăsase în urma ei nici cel mai mic semn de fiinţă vie în mişcare.

5. RESPIRA din ce în ce mai greu. Plămânii trebuiau să facă eforturi din ce în ce mai mari ca să adune aerul trebuitor vieţii. Cu degetele lui descărnate se agăţa în neştire de omul cel sănătos, ca şi când acestuia i-ar fi stat în putinţă să-i redea vlaga pierdută pentru totdeauna. Ceea ce a luat marele F., mi-e greu mie, un om simplu, să pun la loc, gândi acesta atunci când constată că sfârşitul e foarte aproape. Când îi ceru din nou să bea, nu se mai opuse. Îi ascultă apoi aiureala febrilă din care reţinea tot ceea ce ar fi putut să-l intereseze. Mereu vorbea de invenţia lui pentru care marele F. Îl va face bogat. *L-a făcut* bogat!

— Ce fel de invenţie ? Întrebă răbdător omul cu picior plat. E vorba de o bilă ?

— O bilă, da, gemu bolnavul fixându-l ca şi când vedea un spectru. O bilă care ucide. Şi atunci voi fi bogat. Sunt bogat!

A fost ultimului strigăt, care în chip contradictoriu cu

realitatea înconjurătoare răsuna ca o trâmbiţă de triumf. De fapt, fusese ultima sa rămăşiţă de putere care mai răsunase o dată asupra lumii. Capul îi căzu fără viaţă pe căpriorul tare, el însuşi părând cioplit adânc într-o bucată de lemn fumuriu. Celălalt îşi făcu datoria umană de a-i presa pleoapele peste ochii holbaţi şi în felul acesta mortul părea că e doar un adormit.

Omul cu picior plat rămase cu capul plecat, ca la o veghe funerară, gândindu-se la câte îndeplineşte, bun sau rău, o fiinţă omenească atâta timp cât trăieşte pe pământ. Acesta de aici, îşi pusese, ca să ajungă la bogăţie, talentul, inteligenţa, cunoştinţele în slujba morţii. Altul trăsese foloasele. Şi evidenţele acestea se impuneau acum mai mult decât oricând altădată — în acest minut de pe urmă, care se acordă de către oameni memoriei celor duşi.

Cu toate acestea nu pierdea din vedere că în jurul lui putea oricând să intervină o schimbare. O şi simţi transformând, nici el nu ştia cum, atmosfera închisă a podului bătut de soarele de primăvară. Cu agilitatea unei mingi de cauciuc ieşi din raza de lumină care cădea prin luminator şi se retrase, nu spre ieşire, ci dimpotrivă, în partea cealaltă, în întuneric. Se ocroti astfel şi rămase la pândă.

5. FEMEIA încremeni cu răsuflarea tăiată. Ştia că nu făcuse nici un zgomot; cum o simţise totuşi cel urmărit ? Îl văzu strecurându-se ca un tigru printre umbre întunecate, într-o junglă. Altcineva l-ar fi pierdut repede din vedere, căci e greu să distingi pe întuneric un obiect de culoare neagră ; ea însă îl vedea şi-l ţinea sub observaţie, încordându-și ochii bulbucaţi de buhă. Se întreba dacă avusese timp să afle ceva de la cel dus pentru totdeauna.

Avusese convingerea că nefericitul inventator vorbise de cele mai multe ori necontrolat; dar dacă în aiurelile lui era un miez de adevăr ? Se gândise mai ales la asta de când apăruse acest misterios om cu picior plat. De aceea rostise vorbuliţa respectivă unde trebuia. Acum îl avea sub ochi, ca pradă sigură, căci din acest pod omul cu picior plat nu avea altă ieşire decât scara. Pe coridor veghea agentul.

La o concluzie asemănătoare ajungea, câţiva metri mai încolo, hăituitul; atât numai că mintea îi lucra febril pentru a găsi soluţia salvatoare. Atunci când ai o misiune de îndeplinit, toate forţele morale şi fizice sunt mobilizate la maximum; omul cu platfus prevăzuse şi posibilitatea unei căi tăiate, dar, din nefericire, nu avusese şi timpul necesar unei studieri mai amănunţite a terenului. Încă nu avea certitudinea că se află în primejdie, căci toate simţurile treze nu-i dovediseră existenţa unui duşman care-l pândea. Să fi fost doar acel al şaselea simţ, cel care-i semnala întotdeauna pericolul ?

Decise că nu-i rămânea decât o singură soluţie; aceea de a nu se mai înapoia pe acelaşi drum. Construi mintal calea de urmat — mai întâi până la scara podului, apoi, în loc să coboare, să se avânte în acel foişor, poate un coteţ de porumbei la origine, poate doar o fantezie decorativă, în orice caz, pentru el o posibilă cale de ieşire. Acoperişurile — iată salvarea lui !

7. FEMEIA îi urmări toată strategia ; şi cu cât se apropia el de scările podului, cu atât se retrăgea ea. Nu însă într-atât, încât să-l piardă din ochi. Se ascunse mai dibaci decât o făcuse vreodată (şi de câte ori n-o făcuse !), îşi ţinuse răsuflarea şi se strecurase tiptil în colţurile cele mai întunecoase. Se convinse că omul cu picior plat nu avea de

ales : va coborî pe scări, iar acolo îl pândea agentul. Aşa că, atunci când celălalt ajunse în capul scărilor, gata să o ia în jos, ea se repezi ca o pasăre de pradă asupra cadavrului. Se apucă să scotocească febril prin toate posibilele lui ascunzători.

Dar totul nu dură decât câteva secunde. Ridică deodată capul şi ascultă. Fulgerător înţelese că zgomotul uşor, care venea de deasupra capului, nu putea fi altceva decât un pas omenesc călcând pe ţiglele acoperişului.

Alergă la locul de pază al agentului.

— A fugit! îi suflă în faţă, ca şi când el ar fi avut vina că se întâmplase aşa.

— Ce mi-ai făcut, nenorocito !

— Dacă poţi, urmăreşte-l! îi sugeră ea, cu vocea şuierată ca de viperă.

— Pe unde-a luat-o ?

— Pe acoperişuri.

— Şi unde ar putea coborî ? Sau cum ar putea coborî ?

— Oriunde şi oricum, chirăi femeia care pricepea o dată mai mult că fiecare secundă îndepărta tot mai mult de punga ei recompensa pe care o aştepta. Hai, iute ! Iute !

Agentul o luă la fugă, deşi îşi dădea seama de inutilitatea acţiunii lui. Avea experienţă în meserie. Ura lui se îndrepta spre femeia care îi alerga înainte în salturi lungi ca de şacal, neaşteptat de uşoare la formele greoaie ale trupului ei. Îşi ratase misiunea din pricina femeii acesteia, care acum îi mai încurca şi drumul. Cum va mai putea el să-l urmărească pe omul cu platfus şi cum va putea şti ce făcuse, ce obiecte dăduse sau primise, cu cine se întâlnise, într-un cuvânt, tot ce putea conta pentru prinderea în plasă a unui spion abil şi sigur de sine ? !

Era cu un minut prea târziu ! Îl plăti cu vârf şi îndesat în faţa inspectorului, care îl strivi pur şi simplu sub ameninţări şi sub dispreţul său prăvălit ca o stâncă, deşi îi aducea un raport bogat despre inventatorul, sau nebunul care pierise ca un câine în acel pod sordid.

În schimb, femeia îi dădu mult mai multe informaţii decât se aştepta despre omul cu platfus. E viclean ca un animal de pradă ; însă nu e un jefuitor de cadavre, ci purtătorul unei misiuni de alt soi. Inspectorul de poliţie zâmbi înţelegător ; iată o judecată limpede, adevărată, care nu putea izvorî decât din pasiunea câştigului scontat şi pierdut. O pofti să stea jos, o trată cu o cafea, şi o puse să povestească în amănunte tot ce auzise de ia inventatorul ratat. În timp ce asculta, scrise câteva cuvinte pe o bucată de hârtie, sună secretarul şi i-o dădu.

8. DUPĂ ce puse pe masa şefului o mapă şi un plic albastru, secretarul se retrase. Singur în biroul său, inspectorul se cufundă în lectura pieselor de la dosar. Timp de aproape o jumătate de oră nu pierdu nici un rând, nici un cuvânt din cele relatate pe acele foi adunate de ani şi ani între copertele nisipii ale dosarului. În cele din urmă, ridicând fruntea, trase concluzia : Toate indiciile duc la F. Giganticul F. era o personalitate pe măsura giganţilor produşi de industriile pe care le controla. Mica insulă din Pacific devenise un mare oraş modem, un adevărat creier industrial care emitea impulsuri înviorătoare în multe direcţii. De curând în presă şi la televiziune se vorbea din ce în ce mai sonor de noile proiecte-gigant ale lui F. : cucerirea spaţiului cosmic.

Inspectorul zâmbi, aducându-şi aminte de un panou-reclamă văzut nu demult : „Gigantica spirală F“ textul — şi

sub el un arc înşurubat temerar între aştri. Pământul rămânând modest şi meschin într-un colţ. Uriaş era F. !

În plicul albastru era un bilet de avion cu direcţia oraşul F.

II

1. VIAŢA unui aeroport de mare trafic este caracterizată prin multiple şi nenumărate ecouri, pe care pereţii de beton armat şi de sticlă pare că le adună cu deosebită sârguinţă. Omul îşi pierde personalitatea, greutatea proprie, ca atunci când pătrunde într-o cadă cu apă. Devine atât de uşor şi de dezorientat, încât curentul general îl poate purta cu uşurinţă de la intrarea cuprinzătoare până la ieşirea îngustă pe pista de decolare, sau invers, aproape fără să aibă nevoie de propria sa voinţă. Rar câte un iniţiat care schimba drumul după pofta inimii, dar şi acela doar ca să se ducă până la chioşcul de ziare, la tutungerie sau la bar.

Vorbele, de cele mai multe ori în limbi diferite, se amestecă într-un vuiet care pare a nu se mai termina; şi peste acesta se revarsă la intervale neregulate, bizar şi impersonal, vocea mecanică a crainicei care anunţă prin megafoane plecările sau sosirile curselor aeriene în şir neîntrerupt, de dimineaţa până seara şi de seara până dimineaţa.

În acest du-te-vino permanent e greu să-ţi dai seama dacă cineva iese din comportamentul general de forfotă zorită, desfăşurată în principal pe cele două curente contradictorii — unul care se duce, altul care vine. Doar personalul permanent al aeroportului şi-ar da seama dacă cineva cască prea mult gura pe coridoare şi în holuri, ţinând sub atentă supraveghere intrările şi ieşirile din aeroport. Dar şi atunci, cine ar avea de pus vreo întrebare ? Aşa că cei doi bărbaţi în trenciuri nisipii nu puteau trezi luarea-aminte a călătorilor, ci cel mult a unuia singur care, înfundat într-un fotoliu, cu un pled în carouri colorate viu peste picioare, ar fi putut să fie interesat de aşa ceva.

Astfel, el putu observa că un bărbat masiv, greoi, purtând cu simplitate o servietă de voiaj, răsuflând greu, pesemne din pricina unui astm, trezi interesul celor doi bărbaţi în trenciuri, care se puseră în mişcare doar în urma unui schimb de priviri. Curând îl încadrară, schiţară un fel de salut cu degetul la pălărie, deşi îi vorbeau surâzând afabil.

Era lesne de imaginat dialogul dintre ei — căci surâsul era pentru ceilalţi călători :

— Domnule, toaleta este pe coridorul acesta.

— Dar eu n-am nevoie de toaletă. Avionul meu pleacă peste două minute şi jumătate... Afacerile...

— Ia-o într-acolo şi nu mai fă gură. Nu ai idee cât de trebuincioasă îţi este toaleta asta înainte de plecare !

— Dar, vă rog, daţi-mi voie...

Bărbaţii continuau să surâdă pentru ceilalţi.

— Nu aştepta să te ducem noi. Te vom ţine de braţe ca şi când ţi s-ar fi făcut rău. Ascultă-ne, e mai bine aşa. Haide, fără zarvă !

Atunci, omul de pe fotoliu răsuflă adânc, îşi dădu binişor la o parte pătura, se ridică de pe fotoliu şi porni şchiopătând adânc spre una dintre garderobe. Depuse acolo pătura şi o luă, târând după sine cu destulă greutate un picior înţepenit, spre încăperea vămii. După el se ţinea cu prudenţă un bărbat distins, care-şi spunea bine dispus : „Şi acum la treabă !“

2. „AH ! ce bine e ! Credeam c-o să mă prăbuşesc făcând acest efort peste puterile mele ca să arăt ca un şchiop ; nefericitul ăsta de defect din naştere îmi face mai multe boroboaţe decât mă puteam aştepta. Dar, în sfârşit, acum e bine ! E minunat! Iată-ne zburând de o jumătate de

minut. Părăsim pământul de două ori : o dată desprinzându-ne de el cu excelentul nostru aparat de zbor, a doua oară pentru că şi suntem deasupra oceanului." Privind peisajul, omul reflectă mai departe : „Parcă nu noi ne înălţăm, ci Terra se scufundă sub noi, din ce în ce mai adânc. Iar oceanul încă se mai vede ridicându-se şi lăsându-se ca un piept omenesc, respirând liniştit în clipa lui de odihnă".

Apucase să se bucure prea devreme ; în spate, îndată ce se urcase — printre primii — un bărbat distins, cu un aer aristocratic, puţin ironic şi distant, care nu era altul decât inspectorul de poliţie, avusese o scurtă convorbire cu stewardesa. Aflase de eşecul celor doi în ceea ce îl priveşte pe omul cu platfus. Putea fi plauzibil ca şontorogul să fie doar un travesti. Ceruse — şi obţinuse — locul de alături.

Aşezându-se, se grăbi să intre în vorbă.

— E frumos peisajul ! Aveţi norocul de a sta la fereastră.

— Vă mulţumesc, răspunse străinul şchiop. Am putea schimba dacă doriţi. Eu vă pot ceda locul.

— Pentru nimic în lume. Aceasta e ordinea firească, a lucrurilor ; dumneavoastră să staţi acolo unde staţi şi eu aici, în al doilea rând.

Putea fi şi o aluzie, putea să fie doar o formulă de politeţe ; cel de al şaselea simţ vibră totuşi ca o antenă care se străduieşte să recepteze un curent mai slab decât posibilităţile ei. Declară că îi convenea locul de la fereastră, pentru că piciorul lui înţepenit nu va deranja pe nimeni.

— Din ce provine ? întrebă inspectorul de poliţie.

— A, dintr-un simplu şi nefericit accident. Omul cu platfus încercă să schimbe subiectul : Balansul face oceanul să semene cu un leagăn. Nu vi se pare ? Leagănul vieţii.

De-acolo ne-am născut cu milioane de ani în urmă.

— Ne-ar fi fatal „leagănul" ăsta acum, domnule !

— Nu mă refeream la asta ! rosti îndulcit omul cu platfus, riscând apoi şi el o aluzie : Aveţi copii ? Celălalt îl privi mirat, dar negă cu capul. Eu am, continuă omul de lângă geamul rotund al avionului. Spunea adevărul ; se presimţea din tremurul cald al vocii : înţeleg să trăiesc pentru ei şi să-i apăr de rele. Multe poate face un părinte pentru copiii săi !

— Fiecare avem câte ceva de apărat, îl completă, din nou aluziv, celălalt.

— Cu condiţia să fie o cauză proprie, să ştim exact ce anume avem de apărat. Nu aveţi idee ce rău îmi pare că acum, când nu se mai vede nici cerul, nici pământul, continuăm un joc primejdios...

Din nou la pândă, ca în podul casei, ca în goana aceea pe acoperişuri şi pe străzile din oraşul străin, ca în clădirea aeroportului... Stăteau înfundaţi în fotoliile comode ca doi oameni care nu au nimic altceva unul cu altul, decât că i-a adunat la un loc întâmplarea unei călătorii comune. Omul cu picior plat încă nu ştia dacă avea în faţă un copoi şi nici nu îşi putea da seama cu ce fel de copoi avea de-a face. Misiunea i se păruse simplă la început : se va duce la acel inventator care a trimis o scrisoare alarmantă şi va afla de la el *adevărul.* Omul murise fără să-i lase altceva decât câteva vagi indicaţii. Luase o pistă nouă. Şi iată-l acum prizonier în acest fotoliu, căci celălalt îi închisese drumul... Care drum, căci de la 6000 metri înălţime... Totuşi cine era şi ce visa acest nou urmăritor al său ?

3. DEDUC, reluă inspectorul de poliţie, că aveţi un motiv serios să călătoriţi pe această rută, care are doar un unic

punct terminus : Oraşul F. Vă interesează oraşul, sau stăpânul lui ?

— De unde *deduceţi ?* (Nuanţat)

— Vorbeaţi de o „cauză". Eu, de exemplu, sunt un simplu turist. Mă duc să văd domeniul miraculoaselor inovaţii ale giganticului F. din pură curiozitate. Aud că acolo ar fi punctul de intersecţie al prezentului cu viitorul. Să pun în legătură aceasta cu „cauza" dumneavoastră ?

„Deci, interogatoriul continuă." îşi spuse omul cu picior plat, înainte de a răspunde cu un aer degajat.

— De ce nu ? Fiecare dintre noi poate gândi despre celălalt tot ce doreşte.

— Aş fi foarte curios să ştiu ce gândiţi despre mine.

— O, e atât de lipsit de importanţă ! Sunt un om prea modest pentru a-mi da părerea despre cineva care mă copleşeşte prin personalitatea sa.

— Totuşi, stărui celălalt.

După o pauză şovăitoare (doar în aparenţă) omul cu platfus spuse :

— Aveţi dreptate : nici nu puteţi fi luat altceva decât un turist... dar dacă-mi permiteţi, unul mai deosebit, adică instruit, cult, inteligent...

— N-aţi putea crede că sunt şi eu un inventator, unul dintre cei mulţi, atraşi irezistibil de forţa de organizare a lui F. ? Cred că ştiţi că F. transformă tot ce e licăr de gând în realitate strălucitoare, de multe ori peste aşteptările aceluia care a imaginat, sau a visat numai un anumit lucru ?

Celălalt îl privi cu neîncredere, deşi spusese că ar putea crede şi aşa ceva.

— Şi nu vă temeţi atunci ? insinuă inspectorul de poliţie.

— De ce ? întrebă celălalt, mai mult ca să zică ceva.

— Pentru că v-aş putea deveni concurent ? În acest caz să-ştiţi că sunt răzbătător, şi nu am obiceiul să mă uit pe unde şi pe ce calc. Nu mă puteţi bate decât cu vreo scrisoare de recomandaţie de la un prieten bun al lui F., sau cu ceva în genul acesta, cu un atu pe care l-aţi avea în mână gata să-l aruncaţi în joc...

— Nu am nimic, afirmă omul cu picior plat, gândindu-se la inventatorul care murise în pod. Mă duc cu mâinile goale...

Îşi arătă mâinile, întinzându-le până în faţa inspectorului de poliţie, care strâmbă din nas : mâini de muncitor, sau de om cu preocupări practice. Întorcându-le şi pe faţă şi pe dos, ca să fie mai convingător, omul cu platfus îşi scormonea memoria — cunoştea faima lui F. nu numai din ziare, uriaşa lui întreprindere avea relaţii economice cu multe ţări ale lumii. Autobuzele lui gigant goneau şi pe şoselele de acasă ; escavatoare-colos, buldozere enorme scormoneau pământul natal. Atunci să existe vreo legătură directă între scrisoarea celui care a murit ca un nefericit în podul acelui oraş din nord, între bila de care pomenea, între tonul de căinţă în care-şi redactase documentul şi ultimele izbucniri de mândrie care se ascundeau sub cuvintele lui : „Sunt bogat! ?“

Situaţia sa de prizonier îl făcu încă o dată să-şi aducă aminte de şeful său şi de misiunea pe care i-o încredinţase ; avea el dreptul să meargă mai departe fără să ceară încuviinţare ? Nu avusese nici un mijloc să-şi anunţe ieşirea din program prin această iniţiativă nebunească... Nebunească pentru lipsa lui de experienţă. „E prima ta misiune ; am nevoie de o înfăţişare absolut inofensivă, pentru că autorul scrisorii e un nefericit, care se pare că are

nevoie de un ajutor de altă natură din partea noastră..." în realitate nu aflase nimic în legătură cu originea inventatorului, deşi şeful accentuase că aceasta face parte integrantă din misiunea sa.

Dar momentul de introspecţie nu dură decât cel mult un minut. Continuă să-l asculte pe călătorul de alături, care-i vorbea de domeniul-citadelă al lui F.

— Cred că aţi interpretat foarte personal mitul acestui Eldorado al fanteziei şi cutezanţei, care s-ar vrea exponent al viitorului. Nu transformaţi în miraj o realitate cât se poate de concretă : F. are nevoie de inventatori, de multe inteligenţe strălucitoare, pentru a-şi atinge scopurile. Geniul lui organizatoric, ca şi miliardele sale nu fac cât o ceapă degerată fără inventatorii îndrăzneţi, care să cuteze a şterpeli viitorului câte ceva din cele ce ne ascunde. Dacă ai ceva în genul ăsta de vânzare, vei fi bine primit de F.

—Nu fac parte din nici o categorie dintre cele enumerate ; sunt mai degrabă poet, dacă se poate spune aşa, şi sper, într-un sens care-l va interesa pe F. Singurul subiect posibil între mine şi el ar putea fi : viaţa şi moartea. Amândoi le avem în mână. Poate vom izbuti să tragem o concluzie de esenţă umană. Atâta tot.

Inspectorul rămase puţin pe gânduri. Trebuia să împingă discuţia până la capăt, căci devenise limpede că întreaga chestiune putea să aibă o oarecare legătură cu F., dar putea tot aşa de bine să nu aibă. Dacă era vorba de o răzbunare personală, o simplă semnalare a primejdiei ar merita desigur o recompensă din uriaşele case de bani ale miliardarului.

Avionul plutea lin, parcă suspendat în spaţiu ca o jucărie, deşi viteza lui trebuie să fi întrecut 1200 km pe oră.

Călătoria de la nord la sud însuma ore lungi, monotone, legănate în felul acesta adormitor. Luptându-se cu somnul, omul cu picior plat îşi făcea planuri pe care, pentru a le realiza, avea nevoie mai întâi să simuleze că nu se mai poate ţine treaz. Căscă de mai multe ori, moţăi din ce în ce mai adânc şi chiar îi spuse celuilalt :

— Nu aveţi idee ce somn m-a cuprins. Dacă m-aş lăsa în voia lui aş adormi imediat.

— Şi de ce n-aţi face-o ?

— Dumneavoastră văd că vă ţineţi bine.

— Fac şi eu ce pot. Din partea mea însă puteţi adormi liniştit. Pe cât îmi va fi cu putinţă am să fiu atent ca să dormiţi liniştit.

— Cât sunteţi de bun ! şopti omul cu picior plat, gândind exact contrariul.

Si se făcu a cădea într-un somn adânc. Îi trebui un efort deosebit ca să nu adoarmă cu adevărat. Minute întregi, grele ca plumbul, nu se petrecu nimic. Cu toate acestea încă aştepta să se întâmple ceva, ştiind foarte bine că vecinul de călătorie nu doarme. Iar într-un târziu, abia îşi putu reţine un strigăt de triumf : o mână expertă pipăi cu dibăcie după arme şi apoi îi sustrase portofelul...

4. DE PE terasa la mare înălţime, oraşul de beton şi de sticlă putea fi cuprins cu privirea la fel de adânc şi pe orizontală şi pe verticală. Construcţia lui originală oferea o privelişte unică, de un exotism straniu ; arid ca şi întinsele terenuri din jur, semăna ciudat cu o pădure de piatră, stilizată de un cataclism nemilos. Aceasta din pricina construcţiilor plasate pe lungi coloane de beton, asemănătoare cu antenele de televiziune de altădată ale locuinţelor ce se ramificau în cele mai fanteziste forme

geometrice, cu o excelentă expunere spre soare, fără să ajungă să se umbrească una pe cealaltă.

Dacă te rezemai de balustrada terasei şi priveai în jur, erai nevoit să recunoşti că peisajul era de-o frumuseţe nemaiîntâlnită. Apartamentele păreau nişte cuiburi de pasăre dintr-un pâlc de copaci desfrunziţi şi calcinaţi. Ultimul ţipăt al modei în construcţii se conjuga halucinant cu imaginea sălbăticiei unei vechi aşezări stâncoase, sterpe.

Însuşi marele F., întemeietorul şi patronul oraşului, îşi contempla opera, plimbându-şi privirile până departe, unde se zărea dunga albastru-închis şi fumegarea violetă a oceanului sub soarele torid. Trecea apoi mai departe, până în zarea alburie de unde se născuse şi crescuse repede săgeata argintie a avionului de pasageri care-l lega de lumea exterioară. Majoritatea călătorilor care veneau la F. erau oameni de afaceri, ingineri, tehnicieni de înaltă calificare, oameni cu fantezie creatoare, de care avea nevoie şi care-l asaltau cu cele mai neaşteptate propuneri.

Făcea totul pentru a-i atrage. Îi asculta pe toţi. Avea darul de a alege întotdeauna ceea ce e bun de ceea ce nu făcea două parale. Un flux de idei creatoare curgea permanent spre el. Refluxul era al celor care nu-i aduceau nimic nou şi interesant. Pe insula lui, în acest domeniu al gigantismului terestru, pe cele două dimensiuni — materiale şi spirituale — contrafacerile, ideile minore nu aveau ce căuta; aventurierii şi rataţii erau îndepărtaţi fără milă. Nu era loc decât pentru elite, pentru cei tari, pentru cei talentaţi şi curajoşi.

Giganticul F. era necruţător. Un gigant pe măsura giganţilor produşi de industriile lui. Un întreg parc de

autovehicule-gigant, o numeroasă familie de avioane-gigant, şi acum, în ultima vreme, Spirala cosmică-gigant F ! Întotdeauna pe panourile de reclame chipul său radios apărea uriaş, între giganţii tehnici ai domeniilor lui industriale ! Bărbatul scund, care se rezema de balustrada terasei cu bustul mult aplecat înainte, de parcă trăda o intenţie de zbor, părea în totală contradicţie cu imaginea publică, răspândită în toate colţurile lumii.

Auzind fâşâitul fin al uşii de la ascensor, aşteptă. Paşii aerieni nu putea fi decât ai valetului său. El era în adevăr. Purta o tavă de aur pe care nu se afla nimic.

— Ce e asta ? întrebă marele F.

— Vă caută un domn care nu mi-a putut preda o carte de vizită. În schimb a pronunţat un nume. (Valetul repetă numele cu oarecare nedumerire, căci era un nume care nu-i spunea absolut nimic. Era de mulţi ani în serviciul lui F. şi avea o memorie fenomenală, dar numele, ca şi omul din anticameră nu-i trezeau nici o amintire.)

F. dădu din cap în semn că era de acord să-l primească pe solicitant şi fără carte de vizită. Ideile strălucitoare nu aleg capetele unor oameni bogaţi, sau a unor nume răsunătoare. De altfel, nici nu are vreo însemnătate, pentru că nu ideile contează, ci ce faci cu ele... Restul adică.

5. ABIA după o oră şi mai bine de la aterizare fu descoperit într-un fotoliu al avionului, dormind adânc, unul dintre călători, un bărbat distins căruia nu-i şedea bine cu gura căscată şi cu şuviţa de salivă care i se uscase de la colţul buzelor în jos. Era bine legat în curele, deşi pentru o aterizare normală nu era nevoie de precauţii aşa de mari.

(Dacă ar fi fost de faţă, stewardesa ar fi putut relata următorul dialog pe care l-a avut cu vecinul celui adormit,

atunci când venise să anunţe pe călători să se lege pentru aterizare :

— Nu-l treziţi, domnişoară, o să-i am eu grija.

— Dar vă rog să nu neglijaţi. Trebuie să se lege la aterizare.

— Fiţi fără grijă. Am să-l leg eu, dacă e nevoie !

— Vă mulţumesc.

Dar stewardesa nu era de faţă.)

Bărbatul distins deschise ochii zăpăcit. Insistenţele personalului aeroportului de a-l trezi cu orice preţ deveniseră jenante.

— Am sosit ? bâlbâi el şi privi nedumerit în jur. Nu face nimic. Am adormit. Se mai întâmplă...

După ce coborî, bău la restaurant un coniac şi o cafea, judecind sau încercând să judece cu calm situaţia. Mai stăruia greaţa uşoară a mirosului de cloroform, ceea ce îl stimula să facă legăturile necesare între întâmplări. Siguranţa lui că prada nu-i poate scăpa din mâini, câtă vreme se aflau în avion, îl ajutase pe celălalt să-l afunde cât mai adânc în lumea somnului. Îl şi legase zdravăn, simţind şi acum peste membre apăsarea curelelor strânse bine. Unde putea să-i fie omul ? Dar bineînţeles că numai la F. ! Doar nu fusese atât de naiv să-şi închipuie că va rămâne adormit pentru veşnicie !

Inspectorul se gândi, comandând al doilea coniac, la ceea ce spera şi el în urma acestei afaceri : o gratificaţie corespunzătoare din partea unuia dintre cei mai bogaţi oameni ai lumii !

Iar F., privindu-l pe sub sprâncene pe omul cu picior plat, tocmai îi spunea :

— Crezi că ai lucrat cu mine ; dar e cât se poate de

firesc, doar am avut mulţi colaboratori. Succesul vieţii mele a fost principiul colaborării cu minţile cele mai înzestrate ale vremii mele. Nu am cruţat nimic : nici bani, nici timp, nici sentimente ! Am numai prieteni peste tot...

Vizitatorul îndrăzni să-l întrerupă rostind acelaşi nume sub care se recomandase, dar F... făcând doar o mică grimasă de dojană, trecu mai departe, ca şi când nu i-ar fi sesizat impoliteţea :

— Toţi mă caută, au nevoie de mine, şi pe toţi încerc să-i ajut, să-i stimulez material, să-i pun în situaţia de a-şi valorifica din toate punctele de vedere talentul. Acum, de exemplu, mă preocupă două proiecte, cu care să-mi încununez opera de-o viaţă : Spirala cosmică F., cu utilaj produs în întregime de uzine automate, fără mină de muncitor ; dar ce zic eu mână — fără deget de muncitor ! Numai câţiva specialişti. E o întreprindere magnifică, de dimensiuni care depăşesc net contemporaneitatea. Nu exagerez de loc când afirm că astăzi eu sunt cu douăzeci şi cinci de ani înaintea celor mai avansate industrii de pe glob; vreau să fiu cu cincizeci de ani! Îmi sunt necesare maşini cum nu s-au mai văzut, care să elimine complet prezenţa şi necesitatea omului. Poţi contribui cu ceva în această direcţie — da sau ba, aceasta e întrebarea?!...

— Cu o bilă, suflă omul cu picior plat, asumându-şi fără să vrea altă identitate.

— Acelaşi lucru mi l-ai mai oferit o dată. Altceva nu ai ? Şi, pentru că deruta celuilalt era vizibilă, urmă cu un hohot: Era firesc să nu te uit, deşi ne despart ani destui de prima noastră întâlnire. Amândoi eram tineri. Şi dumneata... Ei da, erai subţire. Mult mai sfios desigur ! Dar acum, te-a şlefuit viaţa. Ştii ce vrei, se pare. Coincidenţa face să apari tocmai

în ziua care pentru mine e o sărbătoare şi practic se numeşte cel de-al doilea proiect al vieţii mele. Nu ţi se pare curios că ai apărut chiar azi ? Pentru că şi dumneata eşti legat într-un fel de evenimentul pe care-l pregătesc. Mai bine-zis l-am pregătit ani de zile, începând cu bila aceea. Ce te uiţi aşa la mine ? A fost o idee preţioasă, pe care, însă, eu am dus-o mai departe, am perfecţionat-o, am desăvârşit-o. Prezenţa dumitale înseamnă că nu voi fi singur la sărbătoare pentru că eşti invitatul meu. Doamne, cât se poate schimba omul în tot cursul existenţei sale ! se mai miră o dată F. Înainte de a încheia discuţia.

Ca la un semnal nevăzut apăru valetul cu tava lui de aur ; de data aceasta pe ea se afla o carte de vizită, albă de-ţi lua ochii.

— Condu-l pe dumnealui în camera-arc, porunci F. Să ia loc acolo şi să nu-i lipsească nimic până la venirea mea.

6. LA FEL de imaculat ca şi cartea de vizită, inspectorul de poliţie se prezentă în faţa giganticului F. cu un aer de siguranţă disimulată de eleganţa gesturilor sale. Poftindu-l să se aşeze, după ce îl privi pătrunzător, gazda conchise că acest om nu putea fi în nici un caz inventator. El nu venea să-şi încerce norocul, să-i pună ceva la dispoziţie, ceva cât de mic şi de neînsemnat. Acesta venea cu mâna întinsă să ceară. Cunoştea tipul. Avea experienţa acestui soi de oameni. F. Însă nu respingea pe nimeni. Nefiind nici conformist, râse şi el către vizitatorul său.

— De data aceasta vă vând, domnule F., nu o invenţie, ci un truc.

— Chiar dacă nu mă interesează ?

— Poate că vă interesează. Imaginaţi-vă că un om moare în podul unei case ; acel om se pretinde inventator şi

aşteaptă bogăţie de la o mare personalitate a lumii contemporane. Şi deodată apare un suspect, care-i aduce medicamente, mâncare, băutură, poate o speranţă. În orice caz îl descoase. Nu e un spoliator de cadavre, aceasta este concluzia acelora care se pricep la dintr-astea. Ce e atunci ? Cu ce scop primul lui drum e la aeroport şi de aici, cu avionul, direcţia Oraşul F. ? Ce a aflat el de la muribund ? În ce scop va folosi cele aflate...

— Poate că e un simplu şantaj.

— Omul nu pare croit din această stofă schimbătoare la culoare. E un umanist. Vorbeşte de viaţă, de moarte, de mame, de copii...

F. Cătină capul compătimitor.

— Şi ce interesează asemenea lucruri poliţia ? Inventatorul acela nefericit a fost ucis ? Îl urmăriţi pe asasin?

— O, nu. Nici măcar nu e vorba de un ucigaş. Vă dădeam indicaţii de altă natură.

— Mi se pare ciudat, zise marele F., ca un poliţist să vină să-mi dea *mie* o problemă de dezlegat. Dacă ştii ceva mai concret spune-o de-a dreptul. Obişnuiesc să răsplătesc nu numai idei ci şi informaţii.

— În frigurile existenţei sale nenorocite şi ale bolii, acel inventator de care v-am pomenit, vă blestema şi vă binecuvânta cu acelaşi zel, aşteptând de la dumneavoastră nimic sau totul. V-am spus că se credea bogat pentru o invenţie pe care v-ar fi predat-o, aceasta având o mare însemnătate pentru viaţa sau... moartea unor mari mase de oameni...

— Omul acela a murit de moarte naturală ?

— Absolut naturală, dacă o luăm fizic...

—Numai aşa să o luăm, domnule inspector, pentru a putea da Cezarului ce e al Cezarului. Şi-i întinse cecul după care celălalt râvnea. Restul e treaba mea. Te poţi întoarce de unde ai venit şi să-ţi vezi de treburile pentru care eşti plătit. Cel mult, mie să mai îmi spui un lucru. L-ai recunoaşte pe necunoscutul care l-a îngrijit pe muribund în ultimele lui clipe ?

—Cred că da.

Cu o mică grimasă de nemulţumire, F. apăsă un buton aflat chiar în spătarul fotoliului său, la îndemână. Pe ecranul care se lumină imediat se putu vedea un om aşezat în cea mai perfectă poziţie de relaxare, respirând liniştit şi privind în jur cu interes, fără să o arate totuşi.

—Acesta este ? întrebă F., iar poliţistul îi răspunse doar plecând capul.

III

1. INTRÂND afabil în camera-arc, F. îşi ceru scuze pentru mica sa întârziere. Se aflau într-o încăpere scundă, fără nici o fereastră, totuşi excelent aerisită, de o curioasă tăietură în formă de potcoavă, semănând neliniştilor cu un adăpost subteran blindat. Betonul părea turnat în straturi impresionant de groase. Noi impresii îl asaltară pe omul cu picior plat care se reaşeză o dată cu F. pe fotoliul de pe care se ridicase prevenitor. Fotoliile opulente sugerau aceleaşi dimensiuni gigantice care patronau oraşul, proiectele ameţitoare, însăşi fiinţa lui ca şi a celui aşezat neglijent în faţă.

—Te simţi bine ? îl întrebă F. cu un anumit înţeles. E plăcut aici, nu-i aşa ? Este punctul de comandă al giganticei spirale F., care însă foarte curând va servi unei alte acţiuni.

F. Cred că ai ghicit că aici îmi voi trăi triumful meritat după o viaţă întreagă de muncă îndârjită ; e locul de apoteoză al sărbătorii mele, neasemuită cu nimic din tot ce s-a făcut până acum pe pământ în acest sens. Incendiul lui Nero la Roma e doar o flăcăruie de brichetă pe lângă lumina soarelui, în comparaţie cu planul meu. Nu-şi ascundea satisfacţia, frecându-şi palmele ca orice om de afaceri de acum cincizeci de ani. Toate firele se adună aici, precum vezi, sunt în mâna mea, nu aşteaptă decât semnalul meu pentru a-şi îndeplini menirea. Îmi pare bine că îmi vei împărtăşi bucuria, ca unul care ai conlucrat cândva cu mine. Bila aceea, domnul meu, o ţii minte ?

— Cum să fi uitat! exclamă prudent omul cu picior plat, şi cel de al şaselea simţ îi semnală primejdia.

— Priveşte! îl îndemnă şi-i indică cu un gest peretele lateral.

Sesizând cu coada ochiului o schimbare de lumină, o pâlpâire ca a tuburilor de neon înainte de a-şi stabiliza lumina, omul cu picior plat întoarse capul. Avu surpriza să constate că întreg peretele de beton în formă de arc se transforma miraculos, printr-un joc de ape lăptoase la început, într-un ecran translucid. O plăcută culoare azurie, într-o gingaşă nuanţă, sugera un cer senin de vară. Miracolul nu încetă.

În adâncul culorii curate îşi făcu apariţia mai întâi un punct îndepărtat, pe urmă un disc cenuşiu, care crescu necontenit, schimbându-şi culoarea şi prezentând scame albe de vată, din ce în ce mai distincte. Imaginea se fixă în cele din urmă pe un desen de meridiane şi paralele apărut pe neobservate. Părea că un uriaş planiglob se oferea vederii. Albăstrui, cenuşiu, verzui.

— Avem în faţă una din emisferele Pământului, teatrul unui joc de artificii cum nu a văzut încă ochi de muritor. Imaginea e bună domnul meu ? Tehnică optică înaltă, pe un principiu superior bazat pe nişte raze speciale. E o invenţie de care s-a vorbit o vreme, până ce am cumpărat-o eu, şi de atunci nimeni n-a mai scos o singură vorbă... Dacă n-ar fi decedat, l-am fi avut alături de noi pe genialul descoperitor, *aşa cum te am pe dumneata acum,* ca alt colaborator al actualei sărbători, domnul meu !

Din nou vibră alarmat al şaselea simţ : atenţie — sens aluziv !

— Scuză-mă, sunt egoist când vorbesc de realizările mele. Ai o vizibilitate bună ? Mi se pare că te supără ochii. Clipeşti des. În acest caz e necesară o acordare care să ţină seama de conformaţia proprie ochilor dumitale. Ne stă la dispoziţie un calculator electronic special, un calculator F., desigur. Haide, nu te jena. Pentru mine, e perfect, e ca de cristal. Vrei să fii amabil, domnul meu, să priveşti prin acest, hai să-i zicem binoclu ? Relaxat, domnul meu, relaxat, şi firesc, ca să obţinem cel mai bun rezultat. Timpul nostru e măsurat, domnul meu, la microsecundă. Ne urmăreşte un calculator electronic F. de mare precizie. Apropie ochii fără teamă...

Omul cu picior plat se supuse. Nu se vedea în acel aşa-zis binoclu decât o lumină albă, goală; era un aparat optic care stabilea automat particularităţile vederii.

— Mă mir, zise F., că actuala reglare a ecranului îţi produce dificultăţi, aparatul optic nu indică nici o neconcordanţă. Atunci de ce clipeşti des, domnul meu ?

2. ÎŢI MAI aduci aminte de prima noastră întâlnire ? întrebă iarăşi F., după ce momentul acela care deveni

penibil trecu. Între timp valetul le aduse o băutură răcoritoare.

Revenindu-şi, omul cu picior plat răspunse : Da, îşi amintea de prima lor întâlnire.

— Aşa ceva nu se poate uita ! adăugă ca să fie mai convingător.

— Pe atunci eram la început, domnul meu; ideea mea, gigantica mea idee era abia un germene care aştepta întocmai ca sămânţa în pământ condiţiile prielnice pentru a încolţi şi a înflori. N-aş vrea să crezi despre mine că sunt sadic, dar anumite umilinţe cer răzbunarea mea. Eu nu uit nimic, după cum nu te-am uitat pe dumneata. De cum ţi-am auzit numele, deşi e răspândit şi banal, mi-am adus aminte cum mi-ai întins prima dată o bilă. Ţi-am zâmbit, sper că n-ai uitat, deşi nu dumitale îţi zâmbeam, ci ideii care-mi încolţise în minte.

(„Atenţie ! Atenţie ! Atenţie : Primejdie !).

F. reluă după o scurtă pauză :

— Poate că ai trăit tot timpul cu ideea greşită că dumneata m-ai găsit pe mine... Ei bine, nu, domnul meu ! Eu te-am căutat. Da, domnul meu, *te-am căutat* fără să-ţi dai seama ; veneai spre mine ca prin somn, acesta e adevărul. Aşa că acum poţi fi mândru că giganticul F. te-a căutat, te-a găsit, te-a făcut om !

Omul cu picior plat gândi : Am văzut cum a murit acest om ! Capul îi era cutreierat de gânduri neliniştite : Răzbunarea ! Răzbunarea ! Se gândi la tonul de mărturisire care caracteriza scrisoarea inventatorului. Folosea termeni extremi: Ţara dumneavoastră este ameninţată de o mare nenorocire ; sunt dator să vă previn aflându-mă pe patul de moarte ; o durere fără margini vă pândeşte.

Ca şi când i-ar fi ghicit gândurile F. urmă :

— Bila dumitale va distruge astăzi într-un anumit teritoriu de pe glob tot ce poartă marca F. Totul va sări în aer. Indiferent unde se află şi în ce scop. Indiferent ce fel de pasageri transportă.

Omul cu picior plat tresări. F. avu un surâs victorios.

— Şi asta numai din pricină că în cea mai neagră umilinţă te-am găsit pe dumneata, nu numai conaţional cu mine, nu numai umilit ca şi mine, ci şi oferindu-mi un mijloc eficace pentru a-mi atinge scopurile. Bila dumitale.

În loc să strige : Nu e a mea ! — omul cu picior plat spuse ceea ce se cuvenea să spună în calitatea pe care o avea :

— Şi dacă n-am să vă permit !

— Ce anume ? întrebă repede F. oarecum surprins.

— Pentru că e bila mea şi nu vreau să devină ucigaşă.

Răsturnându-şi capul pe spate F. izbucni într-un nestăvilit hohot de râs.

Omul cu picior plat încercă să se ridice din fotoliu. Nu reuşi.

— Eşti prizonierul meu, spuse F. Nu mai râdea.

Încercând să-şi mişte braţul îl simţi înlănţuit, deşi asupra lui nu cădea decât un banal snop de raze. Dar îl cuprinsese întreg ca o plasă pescărească.

— I-ai iertat ? Întrebă F, dar nu aşteptă răspunsul: Mi-am propus să fiu destinul foştilor noştri compatrioţi, care m-au alungat cu justiţia lor nedreaptă...

— Pe mine nu.

— Pe dumneata te-a alungat altceva. Te priveşte. Ani de zile am muncit pentru ca să fiu azi în măsură să aleg ziua şi ora magnificului joc de artificii care mă va încorona. Va fi ca

un cataclism natural. Ai vrea să crezi că am în seif contractele de reconstrucţie, care trebuiesc numai semnate ? E de ajuns să apăs un buton pentru ca incendiul să se producă. Cu singura deosebire că eu nu am să cânt din liră...

— E imposibil ! gemu omul cu picior plat.

F. râse din nou.

— Văd că-ţi faci mai multe mustrări de conştiinţă decât merită. Crede-mă, poţi fi liniştit ! Ceea ce voi pune în curând în acţiune nu are decât o vagă legătură cu dumneata, în sensul că dumneata ai fi, să zicem, numărul zero într-o serie destul de mare. Bila de aramă s-a rostogolit prin multe mâini, înainte de a reveni pe biroul meu, în faţa ochilor mei, foarte puţin asemănătoare cu ceea ce primisem de la dumneata, înţelegi ? Dacă simţi nevoia să-ţi faci probleme de conştiinţă află că dumneata nu ai nici un amestec, sau ai unul foarte mic, nici nu merită să vorbim despre el. Ai pus dumneata, de exemplu, în bila dumitale de aramă o mică antenă ca o rază delicată sau ca un gingaş corn de melc ?

Omul cu picior plat nu-şi mai putu pleca nici fruntea, raza de lumină îl ţinea ţeapăn, ca şi când ar fi fost încorsetat într-o carapace de fier.

F. bătu cu pumnul în marginea fotoliului. Îşi pierduse răbdarea. Se aşteptase la un adversar, dar nu avea de-a face decât cu un vierme.

— Destul, domnul meu ! spuse. Nimeni nu va fi tras la răspundere pentru că nimeni nu va şti şi nimeni nu mă va bănui. Inventatorul bilei este prost. Cunosc sursa imposturii dumitale. Ai încăput pe mâinile mele, nu am ce-ţi face. Voi fi silit să te răsplătesc după cum meriţi. Mi-e milă de

dumneata, dar din fire sunt neiertător. Ei bine, îţi voi da prilejul să cânţi ca şi Nero pe când ardea Roma ; chiar dacă o vei face împotriva voinţei şi sentimentelor dumitale de solidaritate cu cei care te-au trimis direct în gura lupului. Mi s-a spus că voiai să dezbaţi cu mine nu ştiu ce probleme despre viaţă şi moarte. (Atunci îşi aduse aminte omul cu piciorul plat de călătorul din avion şi zâmbi amar.) M-ar fi amuzat. Să-ţi aud argumentele, teoriile, căci eu am decis de mult în aceste probleme... E ora ? îl întrebă pe valetul care se ivise tăcut în uşă şi cu mai purta în mâini tava lui de aur.

Un singur semn cu capul : Da.

— Atunci, ascultă aici şi să faci întocmai ce-ţi spun...

3. RECONSTITUIND, omul cu picior plat îşi revedea în sens invers drumul, stând răsturnat pe fotoliul comod al cabinei înguste pe care o umplea aproape în întregime cu trupul lui diform, parcă îndesat într-o cutie de conserve. Avea impresia mai mult ca oricând că e deformat şi dizgraţios; în faţa ochilor avea vârfurile pantofilor care erau mari, bădărani, cu acel început de scâlcială specială celor cu defecte naturale ca ale lui. Îi fu milă de el. Şi-i fu silă de poziţia comodă pe care o avea într-un joc primejdios, care abia începea. Comportarea lui stupidă îl scosese pur şi simplu din competiţie înainte de vreme. Se simţea vinovat faţă de poporul căruia îi aparţinea; i se încredinţase o misiune importantă şi o ratase ca un caraghios ce era !

Câteva momente din viaţă simţise că întreaga responsabilitate a unei mari colectivităţi apasă doar pe umerii săi. Nu-i e dat omului în fiecare zi o asemenea răspundere ! Şi el se dovedise a fi necorespunzător, conchidea nefericit, coborând mintal scăriţa de fier pe care

urcase în minuscula capsulă spaţială, revăzând lungul coridor fără aer şi lumină naturală, ceea ce ar fi putut să însemne că era la mare adâncime în pământ. Îl urmase în tăcere pe valet, dar el însuşi era însoţit la mică distanţă de doi roboţi înarmaţi. Armele lor s-ar fi descărcat automat, îndată ce ar fi făcut vreun gest necugetat.

Înainte de a-l expedia în felul acesta, F. îl întrebase ironic dacă are copii.

— Nu are legătură cu incendierea Romei, îi replicase căutând să se stăpânească, deşi inima i se ridicase în gât ca un pumn al revoltei.

— Bineînţeles că nu are ! Dar cu asta are nu-i aşa ? Şi-i arătase din nou vastul ecran pe care mai tremura imaginea cenuşie, verde şi albastră a planiglobului. Am avut grijă să aleg o zi de sărbătoare şi o oră când mulţimi uriaşe se îndreaptă spre autobuzele mele gigant, spre avioanele mele gigant, spre vapoarele mele gigant, ca să plece în excursii pe pământ, în aer, pe ape. Le consideră ca pe ale lor, nici măcar bănuind că nu le-am dat nimic, ci doar le-am stabilit un destin anume. Vieţile lor depind, ca şi vieţile marionetelor, de degetele mele... Iar porunca destinului va trece prin tine, care eşti mesagerul lor nefericit...

Îşi aducea aminte : se înfiorase din creştet până în tălpi şi se clătinase, străduindu-se ca totul să rămână închis în forul său interior. În afară se păstrase drept, mândru, neclintit ca o stâncă.

Atunci F. precizase râzând :

— Impulsul, care-ţi va omorî copiii, femeia iubită, prietenii, comandanţii, va trece prin tine, ca şi când moartea lor de la tine le-ar veni, ca şi când tu ai fi distrugerea propriei tale patrii, propriei tale lumi !...

Gemu.

Aşa şi era! îşi zicea apoi, privindu-şi vârfurile pantofilor care începuseră să se scâlcieze ca urmare a acelei infirmităţi nefericite... şi-şi blestemă mai departe beteşugul natural, de parcă acesta ar fi fost pricina pentru care el căzuse la pământ ca o carte de joc suflată de vânt. Ce se va întâmpla mai departe ştia acum : va fi aruncat în spaţiu, încarcerat în capsula ermetică, se va roti în jurul Pământului de câte ori va fi nevoie, până la ora fixată pentru dezmăţul distrugerii şi al morţii; atunci, impulsul asasin va trece prin el, fără să-l ucidă totuşi, pentru că F. Îi rezervase „plăcerea” să trăiască şi acea mare durere finală. Un program întocmit până în cele mai mici amănunte, ce nu va suferi nici o abatere, întrucât aparatura electronică F. era inegalabilă, incapabilă de cea mai mică greşeală în calcule. Pusă în mişcare, ea acţionează implacabil, chiar dacă stăpânul ei absolut ar fi pierit între timp. Dar F. era mai viu decât oricând. Îi auzi vocea umplând spaţiul mic al cabinei :

—Îţi acord o favoare : trei minute ca să spui ceva, ce gândeşti sau ce ai vrea să-mi ceri acum când suntem aproape de ţintă. E unica şansă ce ţi-o pot acorda. Începe.

Primul reflex fusese să-l dispreţuiască tăcând. Dar moartea urma să treacă prin el, ca şi când de la el venea...

—Au trecut treizeci şi două de secunde, îl zori F. Timpul nu stă pe loc nici în situaţia în care te afli. Omul cu picior plat îşi adună puterile. Să nu ceri nimic pentru altcineva, îi recomanda F. ; îţi ai soarta în mână. Gândeşte-te întâi la ea. Au trecut cincizeci şi şapte de secunde...

—Ascultă F., se hotărî atunci omul cu picior plat să vorbească, suntem oameni; ceea ce vrei să înfăptuieşti nu

este nici răzbunare, nici măcar război, este o crimă în masă, un genocid, cel mai îngrozitor delict împotriva umanităţii. Întoarce-te la sentimente omeneşti acum, cât mai ai timp.

— Nu ţi-a rămas mult peste un minut, ai grijă ! rosti, neschimbată, vocea lui F. Îţi repet, gândeşte-te la tine. Lasă-i pe ceilalţi în seama mea.

— Ceilalţi mă interesează, ei sunt pe primul plan pentru mine, şi aş prelua pe loc asupra mea soarta lor, dacă ai vrea să mi-o dăruieşti mie.

— Continuă. Nu mai sunt decât optzeci de secunde.

— Renunţă, dacă mai ai ceva de om în inimă. Renunţă cât mai e timp.

— Gata. Nu ai cerut nimic pentru tine. Nu sunt dator, deci, să-ţi dau nimic. Păcat.

— Ticălosule ! Eşti un ticălos, care îi judecă pe toţi ceilalţi după propria lui decădere. Nu mă umilesc într-atâta ! Trebuia să-ţi dai seama de la început. Eşti cea mai joasă speţă de ticălos, dacă vrei să ştii, un asasin, un dement. Dar avea impresia că F. nu-l mai asculta. Închisese legătura. Totuşi, nu se putu opri.

4. SE ISTOVI astfel, zăcu inert şi nenorocit multă vreme, până ce se pomeni concentrându-şi gândurile la marea primejdie care-i ameninţa pe ai săi de acasă şi din patrie. Dacă ar putea comunica în vreun fel cu şeful măcar... Dar cum ? I-ar spune atât: Atenţie la tot parcul de autovehicule F. O bilă de aramă. O bilă de aramă...

Închise ochii şi se văzu acasă, între ai săi; se pregăteau de sărbătoare. Fetiţa cea mică i se adresa peltic : „Tăticule, hai mai lepede.“

— Nu am timp acuma, draga mea ; fug în altă parte. Nu

mai am nici o secundă de pierdut. Îmi pare rău, dar nu pot zăbovi nici cât negru sub unghie, şi după cum văd, tu nici n-ai negru sub unghie. Se vedea fugind, fugind, încă explicându-i pelticei lui de ce nu mai poate să stea împreună cu ea, aşa cum s-ar cuveni într-o zi de sărbătoare. Nici o clipă pierdută. Tot parcul de autovehicule F din întreaga ţară pus sub observaţie. Comunicate la radio şi televiziune, către toate autorităţile locale. Nici o clipă de pierdut. Să fie scoasă bila. Bila aceea mică de aramă care va exploda, ucigând oameni nevinovaţi. Da, şefule, e o bilă ascunsă în motoare; vor sări în aer toate o dată, ca o orchestră simfonică la bagheta unui dirijor, intonând tragic ultimul cântec al tuturor celor dragi, cunoscuţi şi necunoscuţi. O bilă pe care a imaginat-o nefericitul inventator mort ca un animal într-un pod uitat de lume.

Curentul electric va trece prin el.

— Nu, nu eu contez aici, ci bilele acelea blestemate, care trebuiesc căutate în toate motoarele autovehiculelor F. Verificaţi-le, găsiţi bila ! Smulgeţi moartea din motoare, înainte de a pleca în curse, spre păduri, spre pajişti, spre râuri, spre litoral şi spre munte. Căutaţi bila când vă spun. Şi nu mai pierdeţi nici o clipă...

Îl întrerupse din aceste impulsuri ale gândurilor sale puterea nemărginită care îl smulse brutal din inerţie, înnegurându-l, de parcă-l pulveriza în haos. Crezu că s-a sfârşit cu sine. Dar nu. Din adâncul pământului, o rachetă purtătoare ţâşnea spre ceruri, opunând a nu ştiu câta oară forţei de gravitaţie a Pământului, forţa geniului uman. F. primi o înştiinţare scurtă. O ascultă cu un zâmbet satisfăcut.

În câteva minute, efectul lansării se risipi. Omul cu

picior plat se reconstitui din particulele de pulbere, deschise ochii, îşi văzu vârfurile ridicole ale pantofilor, îşi înţelese deplin neputinţa şi începu să plângă. În sine, ca în faţa unui microfon, continua să repete la infinit: Atenţie la bilă. Căutaţi bila. Descotorosiţi-vă de ea... Nu „descotorosiţi-vă“, e prea lung, ineficace; ci simplu de tot: Aruncaţi bila, aruncaţi bila, aruncaţi bila...

5. DUPĂ O NOAPTE nedormită, bărbatul blond se ridică de pe fotoliul pe care moţăise, aţipise, adormise, se trezise ; îşi întinse braţele în lături, se apropie de masa cu dictafon şi întrebă :

— Tot nimic ? Hei ! strigă apoi şi, imediat, se auzi un mormăit drept răspuns. Tot nimic ? repetă mai apăsat. Ar fi trebuit să fie aici de la miezul nopţii. În orice caz la cel mai mic semn să mă anunţi.

Bărbatul se apropie de fereastră şi-şi umplu fiinţa amorţită încă, cu dimineaţa aceea de cristal, care prevestea o zi senină. Senină şi paşnică pentru alţii, nu pentru el, care nu-şi va găsi liniştea până ce omul cu piciorul plat nu se va înapoia din misiune sau nu-i va da un semn de viaţă. Revenit la grijile astea, se apropie din nou de dictafon, dar, uitându-se la ceas, îşi dădu seama că nici măcar trei minute nu trecuseră de când mai întrebase o dată.

Simţindu-şi atunci oboseala, se lăsă iarăşi în fotoliu. Adormi cumva ? Visă ? Zăcuse doar într-o semitrezie pe jumătate lucidă, pe jumătate nebuloasă ? Se pomeni întrebând cu glas tare :

— Ce spui ? Vorbeşte mai lămurit. Când te-ai întors ?

Privi treaz, complet treaz în jur şi se miră că nu e nimeni. Doar mobilele obişnuite şi dictafonul. Şi totuşi,

vocea venise până la el distinct. Se repezi la buton, apăsă şi imediat i se răspunse.

—Ce-mi spuneai adineauri ? A venit ?

De dincolo i se replică răspicat.

—N-a venit nimeni, nici cel mai mic indiciu; cu dumneavoastră am vorbit acum o jumătate de oră.

Se uită la ceas. În adevăr, trecuseră mai mult de treizeci de minute de când se interesase la dictafon dacă nu se înapoiase omul cu picior plat.

—Eşti sigur că nu ai vorbit cu altcineva, uitând alături de tine dictafonul deschis ? Mai precis : nu ai vorbit cu cineva despre o bilă ? Ce fel de bilă e aia ? Ai visat ? Mai eşti cu cineva şi jucaţi... bile ?

De dincolo nu veni altceva decât un protest: Nici o bilă ; nu era nimeni; nimeni nu putuse vorbi la dictafon pentru că nu-şi părăsise postul o singură clipă, iar de dormit nici vorbă nu putea fi.

—Bine. Nu-i nimic. Să mă ţii la curent cu orice intervine nou. Oi fi visat ? se întrebă bărbatul blond şi se trânti din nou în fotoliu. Dar dacă era altceva decât un vis ? Cuvintele erau imagini, iar imaginile se transformau în cuvinte. Ce naiba !

Cele câteva minute de şovăială avură drept urmare o nouă izbucnire de energie. Chemă din nou la dictafon.

— Comunicaţi la garaj să supună unei cercetări atente unul din autobuzele F. Să fie căutată o bilă de aramă. În motor, sau în caroserie. Imediat. Mi se va răspunde pe loc.

Până să vină răspunsul trecu mai bine de un ceas, timp de tensiune chinuitoare, dureroasă, întreruptă doar ca să deschidă şi să închidă dictafonul, întrebând ce se aude de la garaj ? Primele răspunsuri au fost negative. Nu se

găseşte nimic. Căutarea continuă.

— Căutaţi, căutaţi bila !

Şi, deodată, un răspuns afirmativ.

— Da, e o bilă, a cărei utilitate nu pare lămurită.

— La analiză cu ea. Mă duc şi eu la laborator.

Dar de unde-i răsărise imaginea acelei bile de care nimeni nu ştia ? Întrebă din nou dacă omul cu picior plat s-a întors din misiune.

— Nu. Nu avem nici un indiciu, nici un semnal din partea lui.

— Ascultă, ce părere ai despre... telepatie ?

În partea cealaltă — tăcere...

— Atenţie la bilă. Căutaţi bila. Distrugeţi-o ! repeta la infinit omul cu picior plat ameţit de efort, de forţa de concentrare. Capsulă spaţială care-l ţinea prizonier alerga pe traiectoria calculată cu o precizie de tip F. Ah, dacă ar fi putut scoate capul afară ca să strige către întreg Pământul : Aruncaţi bila aducătoare de moarte. Deşi nu mai sunt nimic altceva decât un înfrânt. Nu mai sunt învestit cu o misiune specială, sau cu vreo responsabilitate colectivă. Mi-am pierdut acest drept. Nu mai reprezint pe nimeni; sunt mort într-un cosciug zburător. Un cosciug e acelaşi lucru oriunde. Nu mai pot ajuta pe nimeni. Pur şi simplu sunt un tată, un soţ, un om pierdut fără urmă în lumea umbrelor, de unde nu mai este niciodată întoarcere...

Apoi, pe neaşteptate, vocea lui F., apropiată, plină, pătrunzătoare :

— Plângi degeaba, caraghiosule. Îţi poruncesc să deschizi ochii. Ai în faţă un ecran de televiziune ; priveşte-l cu atenţie. Nu pierde momentul decisiv ! Totul e acordat electronic la cea mai înaltă precizie posibilă azi. Când voi

apăsa butonul sute şi mii de antene din bilele mele de aramă, plasate în locuri sigure, vor tresări sincron, toate cu ochii pe mine. Ele îmi vor transforma voinţa în faptă. Atenţie. Cinci. Patru.

— Căutaţi bila ! Oameni buni, bila ! Distrugeţi bila ! Căutaţi-o, distrugeţi-o !

— Trei. Doi.

6. OMUL CU PICIOR PLAT nu-şi acoperi ochii; îi închise totuşi în secunda când răsună cifra unu. A, dacă şi-ar fi putut constitui trupul şi voinţa ca pavăză în calea impulsului criminal, pornit fără putinţă de oprire din butoanele aparaturii F., giganticei aparaturi de ucis oameni în masă !... Sau dacă moartea sa ar concentra întregul impuls şi l-ar opri din cale... atunci cu bucurie l-ar aduna în trupul său diform şi inutil.

Nici nu-şi dădea seama că timpul înainta.

Un scrâşnet de mânie îl făcu să deschidă ochii. În locul unui strigăt de triumf, F. scotea un fel de gâfâială ca după o alergătură îndelungată, într-un efort concentrat la maximum.

Îşi fixă ochii pe micul ecran ; pământul se vedea de aproape. Colosala orgă electronică a lui F. continua să funcţioneze cu siguranţă, deşi catastrofa nu se produsese, cel puţin aşa cum o descrisese, de atâtea ori, F. Putea deosebi detalii câtă vreme ochii nu i se umplură de lacrimi. Giganţii F. lunecau pe şosele ca nişte broaşte ţestoase. În ferestre ghicea chipuri omeneşti, surâsuri, eşarfe fluturând vioi. Copiii făceau cu mâna şi zburdau. Fete tinere trimiteau bezele celor care mergeau pe jos...

— Am fost trădat! auzea glasul lui F. surescitat la culme, umplându-i întreg spaţiul cabinei. Îşi astupă urechile. Am

fost vândut! Sau au prins de veste că bila mea de aramă avea scopul ei... Ah ! Nefericitule ! Tu eşti prizonierul meu. Mă auzi ?

— Da, te aud. Te aud bine. E un dezastru gigantic de tip F. Eu l-am împiedicat, eu... De aici, din capsulă. Mi-am trimis toată puterea jos şi ea a străbătut spaţiile ajungând unde trebuia.

F. Îi strigă :

— Eşti nebun. Doar te afli în mâinile mele. Din tot ce a fost am rămas numai noi doi. Acum între noi!

Dar omul cu picior plat, zâmbind larg, fericit, privindu-şi cu satisfacţie vârfurile scâlciate ale pantofilor, îi răspunse sleit de puteri :

— Ei, da ! Şi acum între noi doi!

CUPRINS:

Redactor responsabil : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Dat la cules 08.02.1968.
Bun de tipar 20.08.1968.
Apărut 1968. Tiraj 13155.
C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 80 182
la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii“,
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti —
Republica Socialistă România

...Era imposibil să-l poți înțelege pe Scalan, așa că omul nu mai făcu nici un efort, ci se răsturnă sătul pe fotoliu și ceru lejer o țigară. Dar una de foi, aromată, dacă se poate. Nu folosi cuvîntul țigară, ci marca de trabuc pe care o prefera.

Micul aparat clipi nedumerit.

Scalan ridică neputincios din umeri.

— Termen necunoscut.

— Ce e necunoscut aici? Vrei să zici că n-ai auzit niciodată de (și numi din nou marca preferată a țigărilor sale de foi)? Aparatul aprinse iarăși beculețul roșu. Iar umbli cu drăcia aia, Scalan? Ia-o din fața mea, dacă nu vrei să ți-o fac zob.

— Termen necunoscut, observă calm Scalan.

— Care?

— «Drăcie».

— Să te ia dracu!

— Termen necunoscut! Și, te rog, spuse Scalan liniștit, dar hotărît, nu mai folosi asemenea emisie vocală; dicționarul meu e prea sensibil pentru vibrații de o asemenea violență, pe care noi n-o cunoaștem...

